

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

1 / 0 0 2 8

Av - 58

20. VIII. 1948

ŽVALGOMOSIOS AVIACIJOS STATUTAS

KARIUOMENĖS ŠTABAS, SP. IR ŠVIET. SK.

Kaunas 1939

358.421

1 / 0 0 28

KARIUOMENĖS VADAS

Nr. 29.

Kaunas, 1938. II. 26.

ĮSAKYMAS

Žvalgomosios aviacijos statutą tvirtinu ir
įsakau juo vadovautis.

Kilusias pastabas ir paklausimus siųsti Karo
aviacijos viršininkui.

Brigados generolas St. Raštikis.

I SKYRIUS

ŽVALGOMOSIOS AVIACIJOS PASKIRTIS, UŽDAVINIAI, YPATYBĖS, RYŠIAI

I skirsnis

ŽVALGOMOSIOS AVIACIJOS PASKIRTIS IR SUSKIRSTYMAS

1. Žvalgomoji aviacija yra vadovybės ir kitų ginklų rūšių padedamoji priemonė.

Jos paskirtis yra:

- a) rinkti ir teikti žinias apie priešą ir apie savosios kariuomenės dalis;
- b) bendradarbiauti kautynių lauke su kitomis ginklų rūšimis;
- c) palaikyti ryšį tarp vadovybės ir kariuomenės dalių.

2. Iš lėktuvo, lyg iš judrios sekyklos, galima stebėti žvalgomąjį daiktą ir ištirti jo padėtį bei smulkmenas.

Foto aparatu galima užfiksuoti daug smulkmenų ir tuo būdu pasidaryti tikslų dokumentą.

Radiju, mėtomaisiais pranešimais, raketomis ir kitokiais sutartais ženklais lėktuvas

gali tuoju perduoti žvalgymo duomenis. Tomis pačiomis priemonėmis lėktuvas gali perduoti dalims vadovybės įsakymus ir pranešimus.

3. Žvalgomąją aviaciją sudaro:

- a) tolimosios žvalgybos eskadrilės ir
- b) artimosios žvalgybos eskadrilės.

Eskadrilės gali būti jungiamos į grupes.

Tolimosios žvalgybos eskadrilėms duodami uždaviniai žvalgyti vadovybės naudai prieš tolimąjį užnugari.

Artimosios žvalgybos eskadrilėms duodami uždaviniai:

- a) žvalgyti junginių naudai, teikti jiems žinių apie kautynių lauką ir artimąjį užnugari;
- b) bendradarbiauti su kitomis ginklų rūšimis;
- c) palaikyti ryšį tarp vadovybės ir junginių, tarp junginių ir jų viduje.

4. Ribą tarp artimosios ir tolimosios žvalgybos nustato Kariuomenės Šstabas. Tiksliai nustatyti artimosios žvalgybos gilumos negalima. Ji priklauso nuo operacijų pobūdžio (manevrinis ar pozicinės karas), prieš aviacijos ir priešlėktuvinės apsaugos veiklumo. Paprastai ji turi apimti plotą, iš kurio priešas dar šią dieną gali turėti įtakos mūsų veiksmams. Taigi, manevriname kare ji gali siekti iki 75 km, o poziciniam kare bus apie 30 km. Žvalgomoji riba turi būti ryškūs, gerai iš oro matomi daiktai, pav.,

upė, geležinkelio linija, plentas, būdingi miškai ir t. t.

Artimosios žvalgybos barą platumon nustato junginio vadas. Jis paprastai nesutaps su junginio skiriamąja, bet bus šiek tiek platus. Tai priklausys nuo aplinkybių ir vietovės.

5. Tolimosios žvalgybos eskadrilės dirba kariuomenės vadovybės naudai.

Artimosios žvalgybos eskadrilės kariuomenės vadovybės įsakymu priskiriamos prie divizijų.

Priskirtajai eskadrilei gali būti pavedama dirbtai ir gretimų divizijų naudai. Šiuo atveju Kariuomenės Šstabas kiekvieną dieną nustato gretimai divizijai skiriamų skridimų skaičių.

6. Žvalgomosios aviacijos suskirstymas priklauso nuo jos kiekiei ir nuo jos reikalingumo atskiriems kariuomenės junginiams.

Operaciją pradėjusiai divizijai priskirtoji žvalgomoji eskadrilė paprastai paliekama per visą tos operacijos laiką.

7. Priskirtos eskadrilės vadas pateikia divizijos vadui eskadrilės panaudojimo siūlymą pagal turimas priemones ir žvalgų sudėtį. Eskadrilės taktinis panaudojimas priklauso divizijos vado.

8. Eskadrilė yra taktinis ir techninis vienetas, kuris, paprastai, neturi būti skaidomas.

Jei, skirstant uždavinius, ir reikėtų vienam arba keliems lėktuvams duoti dirbtai kitos gretimos dalies naudai ir jei tiems lėktuvams tek-

tų veikti net iš kito aerodromo, vistiek tie lėktuvai lieka eskadrilės vado valdžioje.

9. Eskadrilės, priskiriamos prie Kariuomenės Štabo ar junginių, taktiniu atžvilgiu išeina iš aviacijos viršininko valdžios, bet aviacijos viršininkas turi teisę teirautis pas atitinkamą junginių vadus apie priskirtųjų aviacijos dalinių veikimą ir nušvesti jiems tų dalinių panaudojimo galimumus bei būdus, kurie padėtų pasiekti didžiausią aviacijos darbo našumą.

Be to, karas aviacijos viršininkas: inspektuoja eskadriles, tikrina duotųjų uždavinių vykdymą, skraidymą ir vidaus tvarką; sprendžia lankūnų apdovanojimo, avansavimo, perkėlimo ir mokymo reikalus; nustato svarbesnio aviacijos techninio turto tiekimą ir jo vartojimo normas.

Taip pat aviacijos vadovybė gali betarpiškai siušti aviacijos dalims techninio pobūdžio instrukcijų.

Bendradarbiavimas su kitomis ginklų rūšimis

10. Žvalgomoji aviacija glaudžiai bendradarbiauja su kitomis ginklų rūšimis ir todėl ji turi pažinti kitų ginklų rūšių taktiką. Taip pat ir kitos ginklų rūšys turi pažinti aviacijos darbo būdus ir panaudojimo galimumus.

11. Kad žvalgomoji aviacija galėtų sėkmingesi bendradarbiauti su kitomis ginklų rūšimis, junginių vadovybė turi pranešti jai savo uždavinį ir laiku duoti jai reikalingus įsakymus. Be to, aviacijai duodamos dalį, su kuriomis ji bendradarbiauja, surinktos apie priešą žinios.

Tos žinios siunčiamos per dalių vadovybę, o kai skubu, jas gali siušti ir patys žinių rinkimo organai. Taip pat aviacijos surenkamos žinios pristatomos vadovybei tos dalies, su kuria aviacija bendradarbiauja.

Skubūs pranešimai, pvz., netikėtas pavojuj mūsų dalims, pastebėti judrūs artilerijos taikiniai ir t. t., be eilės betarpiškai perduodami suinteresuotiemis viršininkams.

12. Vykdymojams lankūnams ir kitų ginklų rūšių viršininkams iš anksto susitarus, uždavinį vykdymas bus lengvesnis.

Apskritai, bendradarbiavimo uždavinius virose aplinkybėse galima atlikti be atskiro asmeninio susitarimo, vien naudojantis iprastinėmis ryšių priemonėmis, bet su sąlyga, kad abi šalys pakankamai žinotų viena antros veikimo būdą ir kad ryšiai tvarkingai veiktų.

Žinių rinkimas

13. Kiekviename žvalgomosios aviacijos darbiname aerodrome organizuojamas žinių rinkimas.

Žinių rinkimo darbui reikia:

- pagal vadovybės reikalavimus sudaryti eskadrilės (grupės) žinių rinkimo planą;
- parengti to plano vykdymą suskirstant darbą atskirais uždaviniais;
- nuolat teikti žinių eskadrilės lankūnams apie visa tai, ko reikia jų darbui;

- d) centralizuoti ir derinti lakūnų surenka-mas ir iš kitų šaltinių gaunamas žinias apie priešo aviaciją ir jo priešlėktuvinę apsaugą.

14. Eskadrilės žinias gauna:

- a) iš štabų tų junginių, kurių naudai jos veikia;
- b) iš aviacijos štabo ir kitų aviacijos ir prieš-lėktuvinės apsaugos dalių;
- c) iš kitų specialių ginklų rūšių;
- d) iš ryšių karininkų.

15. Eskadrilė surinktas žinias siunčia:

- a) štabui to junginio, prie kurio eskadrilė priskirta;
- b) aviacijos viršininkui;
- c) dalims, junginio štabo nurodymu;
- d) betarpiškai kiekvienam daliniui, kuriam tos žinios skubiai reikalingos.

16. Žinios siunčiamos šia tvarka:

- a) tuoju perduodama kiekviena žinia, dėl kurios reikia tuoju reaguoti; paprastai tokias skubias žinias perduoda iš lėktu-vo pats žvalgas;
- b) kiekvieną dieną — vadovybės paskirtomis valandomis ir nustatyta tvarka (pranešimai, žinių biuleteniai ir foto nuo-traukos);
- c) perijodiškai arba pagal reikalą (santrau-kos, foto nuotraukos, žemėlapiai, planai ir t. t.).

17. Žinias siuntinėti reikia tvarkingai ir re-guliariai pagal vadovybės nurodymus; tuose nurodymuose pažymima, kam ir kiek egzem-pliorių, kuriomis priemonėmis ir kuriomis va-landomis siūsti.

18. Eskadrilė skubiai perduoda puolamajai aviacijai, veikiančiai tame bare, arba greti-moms eskadrilėms gautas žinias apie priešo aviacijos, priešlėktuvinių priemonių bei žval-gomųjų orpūslių veikimą ir apie bombarduo-tinus taikinius; be to, ji siunčia joms dokumen-tus ir nuotraukas, kurie reikalingi toms ži-nioms išaiškinti.

19. Žvalgomosios eskadrilės savo puolamo-sios aviacijos naudai renka žinias: apie bom-barduotinus taikinius ir apie priešo aviaciją bei priešlėktuvinę apsaugą fronte ir priešo terito-rijos gilumoje (aerodromus, aviacijos dirbtu-ves, aviacijos tiekimo centrus, zenitinę artile-riją bei kulkosvaidžius, orpūslių užtvaras, švie-sosvaidžius, maskavimą, naujas lėktuvų tipus ir jų ypatybes, priešo aviacijos veikimo būdus ir taktiką).

20. Surinktos žinios turi būti surūšiuotos ir tvarkingai laikomas, kad kiekvienu laiku būtų galima jomis pasinaudoti ir, prieikus, greitai perduoti.

II skirsnis
ŽVALGOMOSIOS AVIACIJOS
UŽDAVINIAI
Bendrybės

21. Žvalgomajai aviacijai duodamus uždavinus galima suskirstyti į šias rūšis:

- a) akinė žvalgyba,
- b) foto žvalgyba,
- c) įsišaudymo sekimas,
- d) artilerijos taikinių žvalgymas,
- e) pėstininkų lydėjimas kautynėse,
- f) žemės taikinių puolimas ir
- g) ryšio palaikymas.

22. Kadangi žvalgybos reikalams vartoamos brangios ir sunkiai įgyjamos priemonės, o lakūnus galima išlavinti tik per ilgą praktiką ir jėgos, kurių turi savo valdžioje vadovybė, yra ribotos, tai žvalgomajai aviacijai reikia pavesti tiktais tuos uždavinius, kurių negalima atlikti kitais žinių rinkimo būdais ir priemonėmis.

23. Duodami aviacijai žvalgymo uždaviniai turi būti vykdomi pagal iš anksto sudarytą žinių rinkimo planą. Nuo to žymiai padidėja aviacijos darbo sėkmingumas. Be to, eskadrilės vadas, žinodamas vadovybės norus, gali taupiau ir tiksliau tvarkyti žvalgymo darbą, o lakūnai gali rūpestingiau pasirengti uždaviniam.

Žvalgymas turi būti kartojamas, kad būtų galima nustatyti įvykusius pakitimus fronte ir užnugaryje ir spręsti apie priešo sumanymus.

24. Dėl priešo arba oro įtakos per trumpą laiką gali pakitėti žvalgybos uždavinių vykdymo sąlygos ir net susitrukdyti žvalgymas, todėl vadovybė turi nustatyti siektiną tikslą ir skubotumo eilę, o vykdymo būdą palikti spręsti eskadrilės vadui.

Už uždavinių vykdymą atsako eskadrilių vadai. Jie skiria įgulų sudėtį ir joms uždavinius, atsižvelgdami į lakūnų patyrimą ir uždavinių svarbumą.

25. Sėkmingam žvalgomosios aviacijos veikimui reikia, kad uždavinius aviacija gautų tiksliai apibrėžtus, kad žinotų aplinkybes, o jei bendradarbiauja su kitomis ginklų rūšimis — tai ir tų ginklų rūšių uždavinius.

26. Kiekvienas žvalgas ir pilotas, atlikdamas jam duotą uždavinį, turi per visą skridimą žvalgytis ir, pastebėjęs ką įdomaus, pasižymeti, nors tai ir neturėtų tiesioginio ryšio su jo uždaviniu.

Pastebėjęs ką nors ypatingai svarbaus, kur reikia greitai reaguoti, pavyzdžiui, priešas stambiomis jėgomis gresia netikėtai užpulti mūsų dalis, žvalgas turi laikinai pertraukti savo uždavinio vykdymą ir pranešti kam reikia. Jei padėtis kritiška, jis gali prašyti atitinkamų dalių tuoju šaudyti nurodytus taikinius.

Akinė žvalgyba

27. Akinės žvalgybos svarbiausias tikslas — rinkti žinias pagal vadovybės duodamus konkrečius klausimus, sekant paprasta akimi.

28. Naktį žvalgyba sunkesnė, negu dieną, nes blogai matyti ir negalima pasinaudoti foto aparatui, dėl to naktinės žvalgybos išdavos netokios tikslios. Tačiau naktinė žvalgyba reikalinga, nes svarbiausi kariuomenės jūdesiai ir pertvarkymai atliekami tamsoje; naktinė žvalgyba vykdoma tada, kai oro sąlygos tam palankios.

Naktį žvalgyti reikalingi tam darbui parengti žmonės, tam reikalui pritaikyti aerodromai ir lėktuvai. Be to, naktį žvalgyti turi tie lakūnai, kurie jau dieną yra tose vietose žvalgę ir plotą gerai pažista.

Smulkiau apie naktinę žvalgybą — 189—224 str.

29. Akinė žvalgyba papildoma foto nuotraukomis, kurios patvirtina žvalgybos duomenis. Fotografiotinus daiktus pasirenka pats žvalgas arba juos nustato vadovybė.

Kai dėl oro sąlygų negalima fotografioti arba kai dėl laiko stokos nebus galima pasinaudoti nuotraukų duomenimis, pasitenkinama vien akine žvalgyba.

30. Manevrinio karo sąlygose, kai dar nėra sąlyčio su priešu, o ypačiai kai veikia priešo motomechanizuotos dalys ir tenka diena iš dinos sekti priešo padėti (tirti išsikrovimo ir sto-

vėjimo rajonus, surasti žygiuojančias voras ir transportus, nustatyti geležinkelijų judėjimo intensyvumą), dažnai teks pasitenkinti akine žvalgyba. Sudarius sąlytį ir ypač prieš puolią priešo įtvirtintos pozicijos geriau naudotis foto priemonėmis.

Pastebėjus kurių kliūčių ar išardymu, žinios papildomos kiek galint stambesnio mastelio foto nuotraukomis.

31. Iš geležinkelijų žvalgymo, jei jis neperjodinis, negalima gauti judėjimo intensyvumo tikro vaizdo. Be to, toji žvalgyba turi pasitenkinti kelių svarbesnių ruožų žvalgymu, nes kitaip reikėtų labai daug lėktuvų.

Vien akinė žvalgyba, ypač iš didelės aukštumos, negali duoti pilno judėjimo vaizdo, todėl stočių žvalgymas turi būti papildomas foto nuotraukomis.

32. Smulkiau ištirti kurią nors vietovę galima tik išžvalgius jos paviršių, dengtumą ir įtvirtinimus.

33. Sekant iš akies parengiamajį priešo artilerijos šaudymą ir ugnies sutelkimus, galima susidaryti tik bendrajį artilerijos išsidėstymo vaizdą.

34. Veiksmams nusistovėjus (daliniams sustojus ir įsitvirtinus), iš pirmosios linijos žvalgymo galima:

a) sudaryti pozicijų nuobraižą (1:100.000—1:25.000);

- b) nustatyti pozicijos įrengimo laipsnį (ar pozicija ištisa, ar sudaryta iš atskirų atsparos mazgų; sunkiųjų pėst. priemonių ir artilerijos išdėstymas).

Toks akinis žvalgymas yra pirminis pasi-
rengimas vietinėms smulkmenoms tyrinėti.
Tiksliam tyrinėjimui būtinai reikia planinio ir
perspektyvinio fotografavimo.

35. Prieš užnugario tam tikras vietas ar
kurį nors rajoną (aerodromus, sandėlius, sto-
tis, stovyklas, ligonines) galima tyrinėti akiniu
žvalgymu, ypačiai jei reikia greitai gauti ži-
nių, tačiau paprastai toks tyrimas atliekamas iš
fotografijų.

36. Prieš ataką, kai reikalas skubus, savos
artilerijos šaudymo išdavos gali būti vertina-
mos iš akies, bet paprastai tos išdavos tiria-
mos iš fotografijų.

37. Taip pat iš akies gali būti žvalgomi ir
savos kariuomenės įrengimai, kai norima pa-
tikrinti savo pozicijų maskavimąsi ir stovyklų
matomumą naktį bei dieną.

Foto žvalgyba

38. Foto žvalgybos tikslas:

- a) išaiškinti daiktus, kurių negalima įžiū-
rėti paprasta akimi (dėl didelio aukščio
ar dėl daikto smulkumo);
b) sekti pasikeitimus priešo pozicijoje ar
kuriuose nors daiktuose jo užnugaryje;

- c) išaiškinti savos artilerijos ugnies išda-
vas;
d) nurodyti tikslią taikinio padėti savo puo-
lamajai aviacijai;
e) dokumentais patvirtinti akinės žvalgybos
išdavas.

39. Oro sąlygos foto žvalgybai nevisada pa-
lankios, be to, nuotraukoms ryškinti, spaus-
dinti ir išsiuntinėti reikia daug laiko, o todėl
įšakymas fotografiuoti turi būti duodamas kiek
galint iš anksto.

40. Lupa ir stereoskopu iš foto dokumentų,
lyginant juos su pirmesnėmis nutraukomis, ga-
lima susekti daugybė įvairių duomenų apie
priešo veikimą ir sumanyimus.

Foto žvalgyba, be norimų žinių, duoda dar
daug ir kitų svarbių žinių ir tuo būdu papildo
žvalgymo duomenis.

Foto nuotrauka vartojama ne tik surasti,
nagrinėti ir tirti kautynių lauko smulkesniems
dalykams, bet ir nustatyti jų vietai žemėla-
pyje.

Įsišaudymo sekimas

41. Iš léktuvo galima greitai ir tiksliai nu-
statyti vidutinį kelių šūvių sprogimų tašką ir
to taško atstumą nuo taikinio, jei šūviai bus
paleisti kartu arba trumpu laiku viens po kito.

Tačiau dažnai dėl riboto léktuvų skaičiaus
negalima patenkinti visų artilerijos statomų
reikalavimų. Be to, léktuvas gali išbūti ore ri-
bota laiką, o oro sąlygos ir priešo priešléktu-

LKA biblioteka

vinių priemonių veikimas žvalgymą gali ir visai sutrukdyti.

42. Léktuvas, kuris bendradarbiauja su artilerija, paprastai vadinamas artilerijos léktuvu.

Artilerijos léktuvui duodami šie uždaviniai:

- a) padėti įsišaudyti,
- b) tikrinti šaudymą,
- c) sekti kaunamąjį šaudymą.

Įsišaudyti léktuvai padeda tik tada, kai artilerija negali pakankamai tiksliai įsišaudyti kitomis priemonėmis.

Šaudymo tikrinimo tikslas — patikrinti šaudymo parengimo duomenis. Šaudymo tikrinimas iš léktuvo tuo geras, kad čia vienas léktuvas palyginti trumpu laiku gali patikrinti kelių baterijų šaudymą.

Šaudymo tikrinimas — tai pagrindinis ir dažniausiai artilerijos léktuvams duodamas uždavinys.

Kaunamojo šaudymo sekimas turi tikslą patikrinti, ar šaudančių baterijų sviediniai kliudo joms skirtus taikinius.

Smulkiau apie šiuos uždavinius — A-56 statute.

Artilerinių taikinių žvalgymas

43. Artilerinių taikinių žvalgymo tikslas — rasti žemės sekėjams nematomus taikinius ir tiksliai nustatyti jų padėti vietovėje. Nelygu gautas įsakymas, léktuvas arba tik nurodo tai-

kinius, arba dar seka ir tikrina baterijų šaudymą.

Veikimo būdas — A-56 statute.

44. Taikinių žvalgymas ir ugnies į juos nukreipimas yra sunkus žvalgo uždavinys, nes čia žvalgas turi sugebėti atrinkti svarbesnius taikinius ir numatyti ugnies rūši, kurią išsauktotoji baterija turės pavartoti ir, be to, tai atliki iš anksto nesusitaręs.

45. Manevriniame kare taikinius surasti lengviau, nes priešas veikia atvirai, tačiau sunkiau perduoti žvalgymo duomenis artilerijai, nes žvalgas nežino, kur artilerijos dalys ir kurie jų veikimo ruožai; apie tai jis tegali tik apytikriai spręsti iš pastebėtų artilerijos ryšio aikštelių.

Kad žvalgas galėtų parinkti tinkamus taikinius, jis turi gerai žinoti to momento taktinę padėtį.

46. Pozicijoms nusistovėjus, ypač reikia:

- a) stebeti šūvių blyksnius, iš kurių galima nustatyti priešo baterijų ugniaivietes, ypač priebandoje;
- b) sekti priešo baterijas, veikliausias jų nurodyti savai artilerijai ir padėti į jas įsišaudyti;
- c) ieškoti kitų naujai pasirodžiusių taikinių.

47. Per ataką pagal žvalgų pranešimus artilerija gali greitai ir staigiai pradėti veikti prieš pasirodančius iš įtvirtinimų priešo rezervus, prieš tankus, manevruojančią arba šaudančią priešo artileriją.

Pestininkų lydėjimas kautynėse

48. Lydėdamas pestininkus žvalgas turi:

- Surasti pestininkų priekinius smulkius dalinius ir sekti jų signalus. Pranešinėti vadovybei apie pestininkų pasiektais ribas, apie kautynių eigą ir pastebėtus signalus.
- Laikyti ryšį su batalionu ir pulku arba kavalerijos dalii vadovietėmis, perduoti divizijos vadovietei jų reikalavimus, pranešti jiems vadovybės įsakymus ir žiniasklaidos.
- Sekti judesius pagrindinėje priešo riboje. Jei savųjų jėgų slinkimas pirmyn yra priešo sulaikytas, stengtis išaiškinti, kas tam kliudo, dėlko tai įvyko. Surasti artimiausius priešo rezervus, tankus, prieštankinius pabūklus; sekti priešo tiesioginės paramos artilerijos veikimą ir viską pranešti kam reikia.

49. Jei kautynėse dalyvauja tankai, o aviacija turi pakankamai lėktuvų, tai tankams gali būti skiriama atskiras lėktuvas — tankų lėktuvas.

Svarbiausias tankų lėktuvo uždavinys — pranešti apie prieštankinius pabūklus ir savoms baterijoms padėti į juos įsišaudyti.

Jei aviacija negali duoti atskiro lėktuvo, šią pareigą atlieka atitinkamas pestininkų lėktuvas. Šiuo atveju vadovybė nurodo, ar tankams duodama pirmenybę.

50. Pestininkų lydėjimas — sudėtingas uždavinys, nes tenka stebeti ir savo ir priešo kautynių ruožus.

Vis dėlto šias dvilypes pareigas tenka atlikti tam pačiam lėktuvui, nes:

- norint sekti priešą, kuris yra prieš mūsų pagrindinę ribą, reikia gerai žinoti savo pagrindinį ruožą;
- žinias apie priešą pestininkams gali pranešti tik tas lėktuvas, kuris su jais jau susižinojo.

51. Manevriniame kare, sąlyti sudarant, pestininkus lydėti sunkiau, nes:

- nėra iš anksto žinoma, kur priešas;
- sunkiau laikyti ryšius tarp aviacijos ir pestininkų ir todėl žvalgas, išskrisdamas, nevisuomet gauna smulkių žinių apie įvykius ir padėti;
- priešo priekiniai daliniai labai išsklidytinai ir sunkiai pastebimi.

52. Pestininkų lydėjimas gali turėti sprendžiamą reikšmę kautynių eigai. Kai kitos ryšio priemonės žemėje blogai veikia, pestininkų lėktuvas vienas tegali duoti vadovybei žinių apie savųjų dalii padėti.

Žemės taikinių puolimas

53. Žvalgomoji aviacija gali būti panaudota ir žemės taikiniams pulti. Puolami ypatingai patogūs gyvieji taikiniai kulkosvaidžių bei bombų ugnimi iš mažiausiu aukščiu. Puolimą vykdo eskadrilės, atskirios grandys ir, ypatingais atvejais, atskiri lėktuvai.

54. Žemės taikinių puolimo tikslas:

- a) daryti priešui medžiaginių nuostolių, ardyti jo eiles ir lėtinti jo judelius;
- b) veikti priešo dvasią ir mažinti jo kaunamąją galią;
- c) pulti ypatingai svarbius taikinius, kurių nepasiėkia savoji artilerija.

55. Žvalgomoji aviacija žemės taikinių puolimą, kaip šalutinį uždavinį, vykdo arba laikinai sudarytomis kautynių grupėmis, arba atskirais lėktuvais. Puolimas vykdomas pagal įsakymą arba pačių lakūnų iniciatyva. Puolimas pačių lakūnų iniciatyva tuo geras, kad čia galima tuoju išnaudoti gautas apie taikinius žinias.

Nepatogumai žemės taikinių puolimo paskirais lėktuvais:

- a) dažnai lėktuvas gali neįvykdyti pagrindinio uždavinio;
- b) puolimas netoks sėkmingas ir paprastai būna vietinės reikšmės;
- c) lakūnai gali suklysti ir pulti savas dalis.

56. Reikšmingesnių išdavų galima pasiekti sudarius didesnes kautynių grupes žemės taikiniams pulti, bet tam reikia pasirengimo ir laiko.

Be to, tokiomis grupėmis sudaryti reikia:

- a) surinkti priemones (lėktuvus, šaudmenis, medžiagą, žmones) viename, daugiausia dviejuose aerodromuose arba nutūpimo aikštėse, kuo arčiau prie fronto;

- b) tinkamai sutvarkyti vadovavimą (pasiskirti grupės vadą, kuris galėtų pats vietoje spręsti apie puolamus taikinius, panaudotinų priemonių dydį ir puolimo laiką);
- c) pasirūpinti rinkimu žinių apie pultinus taikinius ir greitu jų išnaudojimu;
- d) sutvarkyti puolančiųjų lėktuvų apsaugą;
- e) patikrinti greitą ir patikimą ryšį tarp visų puolime dalyvaujančių dalinių.

57. Patogūs pulti žemės taikiniai yra:

- a) visų ginklų rūsių voros (ypač arklinės traukos) keliuose, ant tiltų, siaurumose;
- b) kariuomenės sambūriai, kurių nepasiėkia ar šiaip negali šaudyti savoji artilerija;
- c) vietas, kur priešas vykdo žymesnius darbus;
- d) veikiantieji aerodromai;
- e) nusėdusių raitininkų arkliai;
- f) tam tikrais atvejais kulkosvaidžių, minosvaidžių ir baterijų ugniavietai.

58. Naktį žemės taikinius puola tik paskiri lėktuvai ir puolimo uždaviniai visuomet jungiami su žvalgybos uždaviniais, t. y., puolimo uždavinys čia bus tik šalutinis uždavinys.

Ryšio palaikymas

59. Aviacija, rinkdama ir teikdama žinias bei bendradarbiaudama su kitomis ginklų rūšimis, padeda susižinoti dalyvaujančioms kautynėse kariuomenės dalims.

65. Dvivietis iki šiol tebéra normalus žvalgomasis léktuvas. Kai žvalgas žvalgo, o pilotas užsiémęs léktuvo valdymu, léktuvą palyginti lengva užklupti ir atakuoti.

Juo léktuvas greitesnis, vikresnis ir mažesnis, tuo mažiau jį kliudys ugnis nuo žemės ir iš oro.

66. Daugvietis léktuvas geriau apsaugotas nuo naikintuvų; jei kulkosvaidininkas geras šaulys, žvalgas gali visai atsidėti savo uždavinui. Tačiau šaudymas nuo žemės daugviečiui léktuvui labiau pavojingas, nei dviviečiui.

67. Vienviečiui, kuris tik ypatingais atvejais skrenda žvalgyti, dėl jo vikrumo, net žemai skrendant, mažiau pavojaus būti kliudytam nuo žemės.

Iš vienviečio léktuvo galima fotograuoti automatiniais foto aparatais iš didelių aukštumų.

Būdamas labai greitas ir sunkiai pastebimas, jiš gali lengviau išvengti priešo naikintuvų puolimo.

68. Naktinei žvalgybai tinkta dvivietis arba daugvietis léktuvas. Nakties skraidymams léktuvas turi turėti mažą tūpimo greitį ir teikti gerą matomumą.

69. Nakties skraidymams léktuvo įrengimą sudaro:

- šoninis apšvietimas, piloto ir žvalgo apšvietimo prietaisai;
- lakūno valdomieji nutūpimo šviesosvaidžiai (projektoriai) arba prie sparnų pritvirtintos raketos bei parašiutinės raketos;

- kelionės žiburiai (žalias iš dešinės, raudonas iš kairės ir Baltas iš užpakalio);
- du signaliniai žiburiai (žalias ir raudonas).

70. Tolimosios žvalgybos léktuvas, palyginus su artimosios žvalgybos léktuvu, turi būti:

- didesnio skridimo tolio (400 km ir atgal);
- greitesnis;
- pritaikytas veikti 3000—5000 m aukštysteje.

71. Ryšinio léktuvo svarbiausi pageidaujamieji ypatumai:

- galėjimas nutūpti bei pakilti mažame plote;
- mažas minimalinis greitis;
- didelis greitis, jei tik dėl jo nedidėja minimalinis greitis.

Ryšinis léktuvas turi turėti:

- kabli pranešimams paimti;
- kur reikia, radijo stotį (siųstuvą ir imtuvą);
- bent vieną kulkosvaidį.

Toks léktuvas skiriamas skraidyti tik savoje teritorijoje.

72. Léktuvas — trapi kovos priemonė, greitgenda ir reikalingas nuolatinės priežiūros; kartais jį tenka ilgai taisyti ir todėl eskadrišleje visuomet gali būti tam tikras skaičius nesutvarkytų léktuvų. Tai vadovybei tenka tu-

réti galvoje, skiriant uždavinius. Léktuvus galima palikti ir be pastogés, bet nereikia pamiršti, kad žiemą ar lietingu laiku jie nuo to ilgainiui genda.

73. Léktuvų darbo našumą mažina įvairios kliūtys: nelaimingi įvykiai kylant, leidžiantis arba skrendant, sunkumas paleisti motorą, įvairūs gedimai.

Eskadrilės vadas, kuris atsako už uždavinio atlikimą, turi numatyti tokius galimus atsitikimus ir turėti léktuvų ir jų įgulų pakaitą.

Foto aparatai

74. Žvalgomosios aviacijos vartojami foto aparatai skirtomi:

- a) trumpo židinio (20 cm, 25 cm, 30 cm);
jie būna rankiniai ir automatiniai; nuotraukų dydis 13×18 arba 18×24 cm;
- b) vidutinio židinio (50 cm) — automatiniai;
nuotraukų dydis paprastai 18×24 cm;
- c) ilgo židinio (75—120 cm) — automatiniai;
nuotraukų dydis — 18×24 cm.

75. Rankinis foto aparatas turi kasetes 6—10 plokštelių arba vieną filminę kasetę šimtui nuotraukų. Rankinis foto aparatas imamas į kiekvieną žvalgymą.

76. Automatiniai foto aparatai paprastai įtaisomi léktuvuose taip, kad juos būtų galima pasukti apie stačiąją ašį arba net ir pakreip-

tí į vieną kurią pusę perspektyvoms fotografioti. Jie turi kasetes 60 plokštelių arba 120 ir net daugiau filminų nuotraukų. Šie foto aparatai varomi elektros srovės arba vėjo sukamo malūnėlio, kuris automatiškai įgauna pastovų sūkių skaičių.

Kai kurių foto aparatų galima pakeisti objektyvą su kūgiu ir tokiu būdu pagal reikalą padaryti tą patį aparatą trumpo, vidutinio ar ilgo židinio aparatu.

77. Trumpo židinio foto aparatai yra plataus lauko ir didelės šviesos jėgos; jų duodamas vaizdas panašus į tą vaizdą, kurį žmogaus akis mato iš tos pačios aukštumos.

Šiuo aparatu galima daryti planines ir perspektyvinės nuotraukas. Tos nuotraukos paprastai vartojamos plotui tirti, smulkiems žemėlapiams sudaryti, papildyti bei ištaisyti.

Perspektyvinės nuotraukos apima labai didelius plotus, kuriuose galima įžiūrėti plataus ruožo bendrą vaizdą.

78. Vidutinio židinio foto aparatas turi mažesnę šviesos jėgą ir mažesnį lauką, bet stambesnį mastelių. Jis tinkamai pozicijoms (apkasams, baterijoms ir t. t.) smulkiau tirti, bet retai te-vartojamas perspektyvinėms nuotraukoms.

79. Ilgo židinio foto aparatų laukas palyginti mažas; dėl mažos šviesos jėgos jie gali būti naudojami tik geroje šviesoje (gražiame ore). Šie foto aparatai labiau tinkamai atskiriems smulkesniems dalykams tirti.

Žiūronai

80. Žvalgas, norédamas patikrinti savo stebėjimų tikslumą nenusileisdamas žemyn arba norédamas iš tolo pažinti lėktuvą, naudojasi prizminiu žiūronu.

Paprastai aviacija vartoja platus lauko žiūronus, didinančius apie 8 kartus. Labiau didinės žiūronas dėl savo mažo lauko gali būti naudingas tik tada, kai žvalgas gerai pažista stebimąją vietą, nes tokiu žiūronu labai sunku surasti tirtiną daiktą. Yra spalvotų stiklų žiūronų, kuriais galima skirti uniformų spalvas.

Sekimas žiūronu — sunkus ir kruopštus darbas, kuriam žvalgas turi sukaupti visą savo dėmesį.

Ginklai

81. Dviviečiame lėktuve būna įtvirtinti vienės arba du kulkosvaidžiai, kurie šaudo lėktuvo lėkimo kryptimi. Iš šių priekinių kulkosvaidžių šaudoma į žemės taikinius, į kuriuos pilotas, smigdamas, gali taikyti be didelės pataisos.

Oro kautynėse jie vartojami tik ypatingais atvejais, kai šaudymo lauke pasirodo priešo lėktuvas arba kai priešo lėktuvo greitis ir vikrumas maždaug lygus su užpultojo lėktuvo greičiu ir vikrumu. Paprastai nevikraus žvalgomuojo dviviečio piloto kulkosvaidis oro kovoje turi antraelę reikšmę.

82. Dviviečių ar daugviečių žvalgomujų lėktuvų žvalgas ar kulkosvaidininkas turi vieninius arba porinius paslankius kulkosvaidžius, kurie sukojami ant ratilo ir kuriais galiama šaudyti įvairiomis kryptimis. Svarbu, kad kulkosvaidžiai būtų lengai valdomi.

Žvalgas, šaudydamas iš kulkosvaidžio, dėl savo ir dėl priešo lėktuvo greičio turi taikyti supetaisa. Šaudyti iš lėktuvo nelengva, ir lakūnai turi būti labai geri, įgudę šauliai.

83. Lėktuvinio kulkosvaidžio ugnis taikli tik iš arti. Šaudymas iš didelio atstumo tikslo nepasiekia, kartais jis gali tik pagasdinti bailų priešą, tačiau dažniausiai toks šaudymas parodo priešui paties žvalgo nedrąsumą. Gudrus priešas stengiasi iš tolo erzinti žvalgą ir priversti ji išleisti visus šovinius ir tada pulti ji beginkli.

Kovodamas ore, žvalgas turi taupyti šovinius, šaudyti trumpomis eilėmis, gerai taikydamas.

Kulkosvaidžio šaudymas į gyvus, nepridengtas žemės taikinius gali būti sėkmingas tik iš nelaibai aukštai.

Šaudant lėktuvo įgula turi darniai veikti; pilotas turi taip manevruoti, kad taikinys vienu metu būtų žvalgo šaudymo lauke.

Šaudoma šarvų pramušamaisiais šoviniais, padegamaisiais šoviniais ir šviečiamaisiais šoviniais.

84. Žvalgomieji lėktuvai gali pasiimti mažo svorio bombą. Bombardavimo uždaviniams

léktuvai, panašiai kaip ir dieniniai bombonešiai, turi bombolaidžių, o rikiuotei vadovaujansas léktuvas — ir bombų taikomąjį prietaisą.

Ryšių priemonės

85. Žvalgomoji aviacija vartoja šias ryšių priemones:

- a) radiją,
- b) raketas,
- c) métomuosius pranešimus,
- d) signalinį šviesosvaidį arba žiburį,
- e) prietaisą pranešimams paimti nuo žemės.

86. Radijas. Žvalgomuosiuose léktuvuose įtaisomas radio stotys (siūstuvai ir imtuvai). Susižinoma radio telefonu arba radio telegrafu.

87. Artimajai žvalgybai vartojamos radio stotys, kurių veikimo spindulys 150 km, o tolimajai žvalgybai — iki 600 km,

Bangų ilgis derinamas su kariuomenės ryšių tinklu.

88. Raketos. Léktuve žvalgas turi raketvaidį ir raketų, kuriomis gali duoti kelis sutartus signalus ir neturinčioms radio imtuvų kariuomenės dalims.

Raketas patariama leisti ne iš aukščiau kaip iš 1000 m.

Dieną vartojamos dūminės raketos, naktį šviesesnės. Kartais raketos būna su paraštėliais.

89. Mėtomejji pranešimai. I metaišnę makštį, kurios abu galai uždaromi, įdedamas rašytas pranešimas; prie makšties pririšama ilga balta (žiemą — raudona) drobinė juosta dėmesiui atkreipti.

Be metalinių makščių dar vartojami smėlio maišeliai arba tam tikros raketos, kurios nukritusios smarkiai rūksta; viename tokios raketos gale yra vieta pranešimui.

Léktuvas, iš kurio žvalgas meta vadovietei pranešimą, nusileidžia bent iki 200 m ir sumažina greitį. Lakūnas, išmetęs pranešimą, turi išiti kinti, ar tas pranešimas surastas.

90. Signalinis šviesosvaidis (projektorius). Nedidelis rankinis šviesosvaidis, kurį žvalgas gali tiksliai nukreipti į adresatą ir Morzės kodu signalizuoti panašiai kaip vaizdiniu telegrafo aparatu.

Šviesosvaidis gali atstoti léktuvo signalines šviesas.

91. Pranešimų kablys. Pranešimams nuo žemės paimti nenutūpiant vartojamas tam tikras kablys; kablys pritaisytas prie 3—5 m ilgumo kartelės, kuri pritvirtinta prie léktuvo.

Léktuvas turi skristi 4—8 m aukštyje ir tiksliai perskristi per ištestą tarp dviejų su vėliavėlėmis kartelių 15 m ilgumo virvelę, prie kurios pririštas pranešimas. Léktuvo kablys turi užkabinti virvelę. Pranešimą paimti nelengva, ypač kai pučia stiprus nepastovus vėjas ir yra aplinkinių kliūčių (atskiri medžiai,

telefono ar elektros laidai, antenos ir t. t.), to-dėl šiam darbui reikalingas įgudimas.

92. Signalinės marškos pranešimo reikalui būti tiesiamos ir pranešimams paimti kartelės turi būti statomos pakankamai atviroje vietoje, kad léktuvas galėtų be pavojaus kiek reikiant nusileisti; reikia vengti tiesi marškas ir statyti karteles arti antenų arba šaudančių baterijų.

Tiekimas

93. Degalų, tepalų ir kito techninio turto ir medžiagos tiekimo trūkumai gali turėti lemiamą reikšmę eskadrilės kovos veiksmams.

Ši svarbų veiksnį visada reikia turėti galvoje ir eskadrilės veikimą derinti su tiekimo galimumais.

Neigiamiems netikėtumams išvengti eskadrilėje visuomet turi būti degalo ir tepalo atsarga trims normalaus veikimo dienoms.

Veikianti eskadrilė, ypač galingų léktuvų, suvartoja labai daug degalo ir tepalo, o didesnių atsargų eskadrilė, ypač artimosios žvalgybos, savo aerodromuose turėti negali. Todėl degalas ir tepalas turi būti tvarkingai ir nuolat tiekiami.

Dažnai léktuvui sutvarkyti prireiks vienos ar kitos dalies ar medžiagos, kurios eskadrilėje nėra; aviacijos tiekimo organai turi numatyti tokį dalių ir medžiagos skubų pristatymą.

Paprastai tam tikrų, sunkiai įgyjamų medžiagų tiekimą eskadrilėms tvarko aviacijos viršininkas.

Oro sąlygos

94. Smarkus lietus arba sniegas trukdo skristi, o rūkas ir visai neleidžia atlikti uždavinių. Dėl smulkaus lietaus, nors ir sunkiau, bet iš nelabai aukšai uždavinių vykdymas dar galimas. Rūke matomumas i toli blogas, bet žemyn paprastai matyti neblogai.

Miglotame, bet saulėtame ore patogu fotograuoti iš aukštai. Debesys kliudo tik tuo, kad apriboja lėkimo aukštį, bet už tai kartais puikiai paslepia žvalgantį léktuvą nuo priešo naikintuvų ir žemės ginklų.

Vėjas skristi mažai tetrakdo, tačiau, stipriam vėjui pučiant, uždaviniui įvykdyti tenka sugaisti daugiau laiko.

95. Naktį smulkiai žvalgyti galima tik gražią mėnesieną ir tik tuomet, kai žvalgas gerai pažista žvalgomajį ruožą. Apsnigtame plotė žvalgyti lengviau.

Tamsią naktį nedidelį plotą galima smulkiai išžvalgyti pasišviečiant stipriomis raketomis.

96. Šviesią naktį į gerai matomą taikinį galima išaudyti tik didesnio kalibro (150 mm pagubklų ir didesnių) artilerijos ugnį.

Priešo priešlėktuvinė apsauga

97. Priešo aviacija ir priešlėktuvinės apsaugos priemonės visada stengsis sutrukdyti žvalgomosios aviacijos veikimą.

Net ir turint orinės apsaugos arba priedangos priemonių, žvalgomajai aviacijai gali grësti

priešo lėktuvų puolimas. Todėl eskadrilės turi būti parengtos kautynėms, nes jos pačios turi prasiskinti sau kelią per priešo orinę apsaugą, kad galėtų atlikti uždavinį.

Oro kovos būdai — 263—279 str.

98. Žvalgybos uždavinius paprastai vykdo paskiri lėktuvai.

Kai dėl priešo aviac. veiklumo paskiri lėktuvai uždavinio atlikti negali, tenka imtis šių būdų:

- a) veikti grandimis; čia lėktuvai gina vieną kitą kryžmine kulkosvaidžių ugnimi;
- b) uždavinį vykdantį lėktuvą pavesti lydėti naikintuvams;
- c) veikti priešui netikėtai, pav., auštant, naudojantis debesimis ir t. t.;
- d) skristi labai aukštai, kur retai tepatruiliuoja priešo lėktuvai; šis būdas labiausiai tinkta toli žvalgant, nes tada atskiram lėktuvui lengviau pavyksta perlėkti nepastebėtam; be abejo, šitaip žvalgyti tegalima tik giedriame ore.

Prireikus, tenka nesvyruojant pavesti žvalgybą dviviečių lėktuvų grandims, kurios, būdamos greitos ir gerai ginkluotos, jéga gali prasiskinti sau kelią.

99. Žvalgomuosius lėktuvus palyginti gerai saugoja nuo priešo aviacijos:

- a) naikintuvų grandys, kai joms duodamas uždavinys tam tikrame ruože saugoti žvalgomuosius lėktuvus;

- b) naikintuvai, kai jie, turėdami tikslą trukdyti priešo žvalgybą, išivyrauja ore ir tuo suteikia saviesiems lėktuvams didesnį saugumą;
- c) naikintuvai ir dieniniai bombonešiai, kai jie savo puolamaisiais veiksmais nuslopina priešo aviacijos puolamąją dvasią;
- d) savosios priešlėktuvinės artilerijos ugnis, kuri ne tik apgina žvalgomuosius lėktuvus, bet ir išpėja juos apie priešo artėjimą.

Kad naikintuvų priedanga būtų stipresnė, žvalgomoji aviacija turi savo darbą vienu laiku sutelkti tam tikrame rajone, nes tada naikintuvai galės sutraukti didesnes savo jégas.

100. Kariuomenės vado nurodymais aviacijos viršininkas derina žvalgomosios aviacijos iš jų dengiančių naikintuvų darbą.

Žvalgomosioms ir naikintuvų eskadrilėms bendradarbiauti reikalingi glaudūs ryšiai. Tu ryšių pagrindas — aviacijos viršininko atskiras įsakymas, kuriuo tas bendradarbiavimas nustatomas, ir pačių vykdytojų pranešimai.

Aviacijos viršininko žinių tarnyba duoda naikintuvų grupei ir žvalgomajai eskadrilei žinių apie priešo aviacijos veikimą, apie priešo naikintuvų kovos metodus ir apie priešo priešlėktuvinės apsaugos santvarką, o naikintuvų eskadrilei, be to, dar ir žinių apie bendrą taktinę padėti.

101. Priešlėktuvinė artilerija nėra nenugalima kliūtis, bet žymiai trukdo uždavi-

nių vykdymą, ypač tada, kai lėktuvas ilgai turi skraidioti toje pačioje vietoje arba vienoje aukštumoje, o ypač tiesia linija, pav., fotografuodamas. Paprastai lėktuvas saugojasi nuo priešlėktuvinės artilerijos dažnai keisdamas skridimo kryptį, aukštį ir greitį.

102. Priešlėktuviniai šautuvinio kalibro kulkosvaidžiai sudaro rimtą pavoju lėktuvams žemiu kaip 1000 m., o didesnio kalibro (11—13 mm) — iki 1500 m. Lėktuvas saugojasi kulkosvaidžių ugnies manevruodamas. Be to, kulkosvaidžių šaudymą gali sustabdyti arba žymiai sutrukdyti:

- a) savosios artilerijos ugnis;
- b) paties žvalgomoho lėktuvo arba jį lydinčių lėktuvų kulkosvaidžių ugnis.

103. Automatinė patranka (20—40 mm) — pavojingas ginklas iki 2000—3000 m, bet šaudant pėdsakiniais sviediniais lėktuvas gali kliudymu išvengti mikliai manevruodamas.

104. Šviesosvaidžiai, apšviesdami lakūnus, juos laikinai apakina ir trukdo žvalgyti. Veikdami su priešlėkt. artilerija, šviesosvaidžiai žymiai didina artilerijos šaudymo pavoju. Taip pat labai pavojingi šviesosvaidžiai kai jie veikia drauge su naikintuvaais.

105. Or pūslių užtvaros labai pavojingos lėktuvams naktį. Kai jų iškėlimo vieta žinoma, lėktuvai gali pakeliui esančias orpūslės aplenkти, o užtvarų saugomą taikinį pasiekti skridamai viršum orpūslių.

106. Priešo priešlėktuvinės apsaugos priemonių veikimo ruožai yra riboti, priešo aviacijos veikimas taip pat ribotas ne tik ploto, bet ir laiko atžvilgiu. Todėl žvalgomieji lėktuvai gali prasiskverbti į priešo gilumą, aplenkdamai priešlėktuvinių pabūklų ir puolamosios aviacijos veikimo ruožus. Tik nereikia pamiršti, kad grįžtančiam lėktuvui priešo naikintuvai, išpėti savų oro sekėjų, gali lengvai pastoti kelia.

Aerodromai

107. Žvalgomosios aviacijos veikimas daug priklauso nuo aerodromų ir jų kokybės.

108. Veiksmams nusistojus, eskadrilė paprastai veikia iš pagrindinio aerodromo.

109. Manevriniame kare, kur reikia palaikti glaudžius, nepertraukiamus ryšius su vadovybe, eskadrilei tenka savo vadovietę su žinių karininku ir foto tarnyba kelti į priekyje esančią darbinį aerodromą.

110. Kai eskadrilė turi veikti ir kitos divizijos (junginio) naudai, jos lėktuvai naudojasi ir tuo aerodromu, kuris yra arčiausiai prie tos divizijos vadovietės.

Šiame aerodrome priskirtas prie tos divizijos eskadrilės ryšių karininkas duoda lakūnams reikalingų papildomų žinių. Uždavinį atlikę lėktuvai nusileidžia tame aerodrome ir lakūnai perduoda ryšių karininkui arba divizijos štabui žvalgymo duomenis.

111. Darbiniame aerodrome padedamojo personalo būna pagal reikalą.

Eskadrilė tuo pačiu metu gali naudotis keliais aerodromais ir, prieikus, nutūpimo aikštėmis.

112. Kai eskadrilė veikia iš kelių aerodromų, darbiniu aerodromu parenkamas tas, iš kurio geriausiai galima susiristi su divizijos (junginio) vadoviete. Eskadrilės vadas, būdamas bet kuriame aerodrome, pats vadovauja eskadrilei, rūpindamasis greitu žinių perdavimu ir darniu visos eskadrilės veikimu.

113. Nors naudojimasis keliais aerodromais ir sudaro daug administracinių ir techninių sunkumų, bet dėl taktinių ir saugumo sumetimų eskadrilei vis dėlto dažnai teks veikti iš kelių aerodromų, pavyzdžiu:

- a) kai savosios dalys žygiuoja į priekį labai sparčiai ir darbinį aerodromą tenka kilnoti greičiau, negu pagrindinį aerodromą;
- b) kai darbinį aerodromą reikia turėti arti veiksmų ruožo, kur pagrindinis aerodomas galėtų būti lengvai bombarduotas arba galėtų nukentėti nuo staigiai prasiveržusių priešo dalių puolimo;
- c) kai reikia siaurame fronte panaudoti keliais eskadriles neatkreipiant per anksti priešo dėmesio į palapinių ir kitų įrengimų gausumą;

d) kai atsitraukiant bei stabdomujų kautynių metu pagrindinį aerodromą reikia iš anksto kelti į užnugari, o darbinį aerodromą, kol galima, palikti priešakyje.

114. Visada, kai tik galima, reikia pagrindinį aerodromą jungti su darbiniu aerodromu, o tada lengvesnis vadovavimas ir ne taip išvargsta žmonės.

Lakūnų ir priemonių pajégumas

115. Lakūnų darbo našumas priklauso nuo jų patriotizmo, drausmės, pasiaukojimo, patvainumo, savo specialybės mokėjimo, karinio išsilavinimo, apskritai, nuo lakūno dvasinio ir fizišio pajėgumo.

116. Lakūnai ore turi būti budrūs, pilni enerģijos ir pasiryžimo greit spręsti ir veikti. Tačiau nereikia pamiršti, kad lakūnų pajégumą labai veikia nuovargis. Karo metu lakūnus vargina nuolatinis priešo naikintuvų bei priešlėktuvinių ginklų pavojujus ir ypač oro kautynės, skridimai dideliame aukštyje ir žemoje temperatūroje. Aukščiau kaip 4000 m dėl oro retumo ir žemos temperatūros lakūnas ypač nuvargsta. Didelėje aukštumoje kiek ilgesniems skridimams lakūnams reikia turėti kvėpavimo prietaisą. Šaltis ir stori drabužiai taip pat labai sunkina lakūną ir trukdo judesius.

117. Aviacinių priemonių ir aerodromų naujomo sąlygos, o taip pat lakūnų ir kitų eskadrilės žmonių ribotas pajégumas (atsidėjus

žvalgyti galima ne daugiau kaip 1,5—2 val.) riboja ir visos eskadrilės pajégumą laiko ir intensyvumo atžvilgiais. Papildyti žvalgomąją aviaciją lakūnais, lėktuvais ir kitais reikalini-gais dalykais palyginti sunku, todėl vadovybės uždavinys — kiek galint taupyti aviacijos jėgas ir priemones.

118. Kariuomenės vadas, nelygu padėtis, nustato aviacijos veikimo intensyvumą.

Veikimo intensyvumo laipsniai yra trys:

- a) normalusis veikimas,
- b) įtemptasis veikimas,
- c) maksimalusis veikimas.

Normaliojo ir įtempojo veikimo normos — šio statuto 1 priedėlyje.

Maksimaliojo veikimo normos nenustatomos. Jos skiriamos lemiamai žūtbūtinei kovai.

Be kariuomenės vado sutikimo išeiti iš normaliojo veikimo ribų draudžiama.

IV skirsnis

RYŠIAI

Ryšiai žemėje

119. Nuo gerų ir greitų ryšių priklauso žvalgomosios aviacijos veikimo naudingumas ir bendradarbiavimo su kitomis ginklų rūšimis galimumas.

120. Kiekvienai žvalgybos eskadrilei pa-
geštai reikia laikyti ryšius:

- a) su aviacijos vadovybe, su kariuom. dalij
vadovybe, kurių naudai veikia, ir su va-
dovybe tų ginklų rūšių, su kuriomis ben-
dradarbiauja;
- b) su orinio pavojaus įspėjimo tarnyba ir su
kariuomenės dalimis, kurios tiesiog ar
netiesiog eskadrilę dengia;
- c) su kaimyninėmis aviacijos ir kitų ginklų
rūšių dalimis;
- d) su aviacijos reikmenynais, ūkio bei tech-
nikos tarnybomis, su divizijos ar kariuo-
menės tiekimo centrais;
- e) su naudojamaisiais aerodromais ir jų tar-
nybomis;
- f) su meteorologijos tarnyba, radio pe-
lengavimo tarnyba, su orientavimosi švy-
turiu.

121. Ryšiai palaikomi šiais būdais:

- a) asmeniniais pasimatymais, b) raštu, c)
per ryšių atstovus, d) techninėmis priemo-
nėmis.

Ryšių reikalui eskadrilės vartoja:

- a) telefoną,
- b) radiją,
- c) vaizdines ir garsines priemones,
- d) ryšių atstovus ir pasiuntinius.
- e) dviračius, motociklus, automobilius, lėk-
tuvus ir t. t.

Telefonas

122. Telefonas yra pagrindinė ryšių priemonė, tačiau manevriniame kare, kur eskadrilei dažnai tenka keisti aerodromus, turimų eskadrilėje telefoninių priemonių paprastai neužteks. Tokiais atvejais eskadrilė pirmiausia sujungia darbinį aerodromą su nuolatiniu tinklu arba su ryšių ašies centrine.

Kai tik sėlygos leidžia, telefono tinklas plečiamas ir tobulinamas, pasinaudojant, kur galima, nuolatinėmis telefono linijomis ir bendruoju divizijos tinklu.

Radijas

123. Žvalgybos eskadrilės dalyvauja aviacijos radiojo tinkle, o artimosios žvalgybos eskadrilės, be to, dalyvauja ir divizijos radiojo tinkle.

Kai eskadrilės vadovietė yra ne pagrindiniame aerodrome, tai pagrindiniame aerodrome paliekamas vienas imtuvas ir siūstuvas dalyvauti aviacijos radiojo tinkle.

124. Radiju eskadrilė gali laikyti ryši:

- su aviacijos viršininko vadoviete,
- su visomis eskadrilėmis,
- su pagrindiniais aerodromais,
- su goniometrinėmis stotimis,
- su savo léktuvais.

Be to, per aviacijos radiojo tinklą eskadrilė gauna meteorologines žinias ir įspėjimus apie orinių pavojų.

Kai yra reikalas artimosios žvalgybos eskadrilei dirbti tuo pačiu metu ir iš kito darbinio aerodromo, šiam aerodromui duodamas vienas imtuvas, kuris dalyvauja atitinkamos divizijos radiojo tinkle.

Vaizdinės ir garsinės priemonės

125. Vaizdinės ir garsinės priemonės vartojamos pačiame aerodrome, ypač ryšiui su betarpio sekimo postais ir su aerodromo apsaugos sargybomis ir kulkosvaidininkais.

Tam reikalui vartojamos raketos neturi kildinti apie aerodromą skraidančių léktuvų.

Gyvosios priemonės

126. Per ryšių pasiuntinius siunčiami raštiniai įsakymai, žinios ir kiti dokumentai ir tik ypatingais atvejais trumpi žodiniai pranešimai. Pasiuntiniai būna pęsti ar važiuoti, nelygu atstumas ir reikalo skubumas.

Pasiuntiniai, dviratininkai ar motociklistai siunčiami periodiškai — nustatyta valandą arba reikalui esant. Tuos pasiuntinius siunčia eskadrilė arba atitinkami štabai ir dalys. Be to, motocikliais ir dviračiais gali naudotis ir ryšių karininkai.

Automobiliai

127. Automobilis paprastai naudojasi eskadrilės vadas ir karininkai, kai jie vyksta į vadovietes asmeninio ryšio reikalu.

Ryšiniai lėktuvai

128. Prieikus skubiai nusiųsti ar paimti įsakymą bei kitus dokumentus, ryšio reikalui gali būti panaudojami lėktuvai. Ypač dažnai gali tekti panaudoti lėktuvą bendradarbiaujant su kavalerija, kai reikia greitai pristatyti patrulių pranešimus.

129. Žygio metu lėktuvai naudojami:

- taktiniams ryšiams: pristatyti kariuomenės junginiams bei aviacijos daliniams įsakymus sekančiai dienai, žinių biuletenius arba paimti jų pranešimus bei apyskaitas;
- ryšiams tarp pagrindinio ir darbinio aerodromų, kai telefono ir radio ryšio priemonių nepakanka arba jos yra perkrautos;
- ypatingais atvejais technikos reikmenims tiekti: pristatyti eskadrilėms smulkesnes, skubiai reikalingas atsargines dalis.

130. Aukščiau išvardytiems uždaviniamams paprastai naudojami eskadrilėse esantieji ryšiniai lėktuvai, bet jų neturint gali būti panaudoti ir kovos lėktuvai.

Asmeniniai ryšiai

131. Kai tik sąlygos leidžia, tarp junginio vadovybės, kariuomenės dalių ir eskadrilės turi būti palaikomas asmeninis ryšys, būtent, aviacijos karininkai kiek galint dažniau turi būti

siunčiami į junginio štabą bei kariuomenės dalių įsakymų arba žinių paimti arba perduoti, o junginio štabo bei kariuomenės dalių karininkai — į eskadriles vietoje susipažinti su eskadrilės turimais dokumentais, ypač su stereoskopinėmis nuotraukomis, kurių negalima visiems kariuomenės skaidiniams išsiuntinėti.

Be to, junginio naudai veikianti eskadrilė turi turėti prie to junginio štabo ir nuolatinį savo atstovą — ryšių karininką (308 str.).

132. Kad galėtų laiku gauti įsakymus iš pėstininkų arba artilerijos vadovietės, su kuria veikia, grupės arba eskadrilės vadas turi laikyti su ta vadoviete asmeninį ryšį, teikti reikalingų žinių ir dalyvauti uždavinii parengime.

Be to, eskadrilės vadas pats lankosi naikintuvu aviacijos, su kuria veikia, darbiniuose aerodromuose.

133. Eskadrilės vadas, reikiant, siunčia laikinus į tų kariuomenės dalių vadovietes, su kuriomis jiems tenka dirbti. Lankymosi tikslas yra paruošti bendro darbo vykdymą arba aptarti atlikto darbo sąlygas ir duomenis. Tokie pasitarimai tarp uždavinio vykdytojų yra labai naudingi, tačiau nereikia pamiršti, kad geram uždavinio vykdymui svarbiausia sąlyga yra laikytis nuostatų, tvarkančių žvalgo ir ryšių aikštelių pasikalbėjimus.

Per pasitarimus reikia vengti déti į nustatytus ryšių dėsnius tokį priedų, kurie galėtų sukomplicuoti ar pakeisti nustatyta susizinimo tvarką.

Ryšiai skrendant

134. Žvalgomasis lėktuvas susižino su štabu arba kariuomenės dalimi, kurios naudai dirba, perduoda surinktas žinias ir pranešimus, pareiškia savo pageidavimus šiomis priemonėmis:

- a) radiju,
- b) raketomis arba signaliniu šviesosvaidžiu,
- c) mėtomasiais pranešimais,
- d) garsinėmis priemonėmis.

Savo ruožtu lėktuvui perduodami nuo žemės pranešimai, nurodymai ir įsakymai:

- a) vaizdinėmis priemonėmis,
- b) radiju,
- c) rašytais pranešimais, paimamais nuo žemės.

Lėktuvo ryšiai su žeme

135. Lėktuvo radijo stotis. Radiju galima iš bet kurios vietas greitai perduoti pranešimą; tą pranešimą vienu metu gali priimti visi suinteresuoti adresatai. Be to, radijas padeda išnaudoti trumpas progas — nurodyti greitai pasirodančius ir pranykstančius tai-kinius.

Paprastai radijas vartojamas bendradarbiaujant su kitų ginklų rūšių dalimis ar žvalgant vadovybės naudai.

Techninės radijo vartojimo sąlygos (bangos, šaukiniai ir t. t.) nustatomos ryšių įsakymuose (kariuomenės aviacijai, divizijai).

Atskiriems lėktuvams radijo ryšio tvarka nustatoma pagal jiems duodamus uždavinius.

136. Divizijos radijo tinklas paprastai turi vieną atskirą bangą.

Tame tinkle gali dalyvauti:

- a) divizijos vadovietė,
- b) divizijos priekinis ryšių centras (PRC) ar priekinis žinių rinkimo punktas (PŽRP),
- c) pėstininkų pulkų vadovietės,
- d) artilerijos grupių vadovietės,
- e) aerodromas,
- f) atskiri lėktuvai,
- g) prireikus, kitos vadovietės,

Darbinės ir atsarginės bangos yra:

- a) pėstininkų lėktuvo,
- b) artilerijos lėktuvo,
- c) vadovybės lėktuvo ir
- d) specialios paskirties lėktuvo.

137. Dalyvaujančios divizijos radijo tinkle vadovietės visuomet turi būti pasiruošusios užmegsti radijo ryšį su skraidančiu žvalgomuoju lėktuvu. Veikiama nustatyta šaukiamąja bangą. Žygyje ar stabdomosiose kautynėse stambesni kariuomenės vienetai, ypač artilerija, turi visą laiką turėti bent vieną budintį radijo imtuvą, galintį tuoju susirišti su žvalgomuoju lėktuvu.

Žemės radijo stočių šaukiniai nustatomi ryšių statuto dėsniais. Jie skelbiami ryšių įsakymuose. Šaukiniai turi būti dažnai keičiami.

Kiekvieno artilerijos dalinio radijo stotis (ryšių aikšteliė), be to, turi padedamąjį šaukinį; jis keičiamas tik tada, kai keičiama kilmė marška.

138. Kiekvienam uždavinį vykdančiam lėktuvui duodamas dviejų raidžių šaukinys. Juo žvalgas pabaigia ypatingai svarbų radio pranešimą. Šaukinius lėktuvams nustato tas viršininkas, kurio priklauso radio tinklas. Šie šaukiniai būtinai keičiami eskadrilei pakeitus veikimo ruožą.

139. Viename fronto kilometre su radiju gali dirbti keletas lėktuvų su ta sąlyga, jei tik dirbantieji su radio aparatais žmonės bus priatyre, laikysis griežtos drausmės ir šių reikalavimų:

- Kiekvienas lėktuvas turi siušti radio signalus tik būdamas viršum to ruožo, kuris paskirtas klausančiai ryšių aikšteliui.
- Lėktuvas turi laikytis visada ne arčiau kaip du kilometrai nuo bendros ryšių aikštelių linijos, išskyrus tuos atvejus, kai turima labai svarbių pranešimų.

140. Raketos leidžiamos iš tam tikrų pistoletų. Jos vartojamos paprastoms trumpomis sąvokoms reikšti, susirišus su priešakinėmis kariuomenės dalimis, su aerodromu ir kai kuriais atvejais su artilerija.

Raketų vietoje, ypač naktį, vartojami signaliniai šviesosvaidžiai arba lempos. Šviesosvaidžių ar lempų signalai matomi tik aprėžtame plote ir todėl priešui sunkiai pastebimi. Tie signalai turi būti duodami tik tada, kai lėktuvas skraido viršum adresato.

Šviesosvaidžių signalai skiriasi spalvomis, bet jais galima trumpai signalizuoti ir Moržės ženklu.

141. Mėtomieji pranešimai. Šiuo būdu galima perduoti rašytus pranešimus su nuobraižais ar fotografijomis. Jie tuo geresni už radio pranešimus, kad gali būti slapti, tikslis ir plini. Pranešimai gali būti išreikšti nuobraižu arba pažymeti žemėlapio atkarpose. Tokie pranešimai lengviau suprantami vykdytojams, kurie juos gauna dažnai kritiškais momentais.

Pranešimai išmetami dar ir tuomet, kai reikia susirišti su vadoviete, kurios ryšių aikšteliė neatsako į lėktuvo radio šaukinius, o susirišti su ja būtinai reikia.

Be to, kiekvienas lėktuvas, grįždamas iš žvalgybos, turi numesti pranešimą su visos žvalgybos svarbesnių davinių santrauka toje vadovietėje, kurios naudai jis dirbo.

142. Kulkosvaidžio šūviais žvalgas gali atkreipti dėmesį tų dalių, su kuriais jis nori susirišti, jei pastebi, kad tos dalys negirdi radio ar nemato jo signalų. Tam pačiam reikalui gali būti pavartotos garsinės raketos arba lėktuvinė sirena.

Kulkosvaidžio šūviais taip pat nurodoma vieta, į kurią norima atkreipti dėmesį, pav., vietas, iš kurių priešas rengiasi pulti. Priesui pradedant ataką, lėktuvas, išleidęs sutartą raketą, nurodo einančio į ataką priešo dalis smigdamas ir šaudydamas į jas iš kulkosvaidžio.

Ryšiai iš žemės su lėktuvu

143. Ryšiams su lėktuvais kariuomenės dalys vartoja:

- a) kilminės marškas,
- b) signalinės marškas,
- c) ženklinės marškas.

144. Kilminės marškos. Kiekviena vadovietė, pradedant bataliono vadoviete, turi kilminės marškas, iš kurių jas galima pažinti. Pagal tas marškas lėktuvai gali mesti pranešimus ar nuskristi į tokią vietą, iš kur vadovietės radijas galėtų gerai girdėti lėktuvu radio signalus.

Vadovietės savo marškas tiesia:

- a) lakūnui pareikalavus,
- b) įsakymo nustatyta valandą,
- c) prieikus susirišti su lėktuvu arba atkreipti jo dėmesį.

Žygio metu radio aparatus turinčios vadovietės, lėktuvui pasirodžius, turi tuoju išsiesti kilminės marškas, jei jos nori su lėktuvu susirišti arba jei lėktuvas to reikalauja.

Žygyje kilminės marškas tiesia tik atskirų vorų vadai, pradedant nuo bataliono, ir laiko jas iki lėktuvas duos ženklą „supratau“. Ženklą „supratau“ nepastebėjus, kilminės marškas nuimamos po 5 min. Vadoviečių marškos padeda lakūnui suprasti bendrą dalių išsidėstymą.

Kilminės marškos netiesiamos kada jas gali pastebėti priešo lėktuvas.

145. Signalinės marškos. Turinčios kilminės marškas vadovietės vartoja dar signalinės marškas, kuriomis perduoda lėktuvui ryšiu statute nustatytus signalus, reiškiančius tam tikras sąvokas.

Tiesiant marškas ryšių aikšteliėje neturi būti tokios daiktų, kurie kliaidintų marškų skaitymą. Ryšio aikšteliés karininkas turi prižiūrėti, kad marškos būtų taip tiesiamos, jog žvalgas iš lėktuvo galėtų jas lengvai skaityti ir suprasti. Jis turi žiūrėti, kad marškos būtų tinkamai ir greitai išsiestos, ypač kada atsakoma į žvalgo klausimą.

146. Ženklinės marškos. Pėstininkai (nuo arklių nusėdė raitininkai) turi mažas marškeles, kuriomis pasiženklina priešakiniai daliniai. Šias marškas tiesia tik priešiniai daliniai, kad būtų galima tiksliai nustatyti priešakinę liniją. Užpakaliniam skaidiniams jas varoti draudžiama. Neturint kartais nustatyto pavyzdžio marškų, gali būti tiesiamos nosinės, autai, laikraščiai, skalbiniai ir panašūs daiktai.

Ženklinės marškos turi būti tiesiamos:

- a) lėktuvui paklausus „kur esate“;
- b) įsakyme numatyta tvarka (pav., tam tikrą valandą arba pėstininkams tam tikrą ribą pasiekus ir t. t.);
- c) prieinių dalinių iniciatyva, jeigu jie nelauktai pasistumėjo pirmyn ar pasitraukė.

Ženklinės marškos laikomos patiestos, kol lėktuvas paleis raketą „supratau“. Jei lėktuvas nepaleidžia raketos „supratau“, tai reikia ženklintis dar 10 minučių.

Péstininkai ženklines marškas visą laiką jūdina. Toks marškų judinimas padeda lakūnams atskirti pirmosios linijos marškas nuo kovos lauke paliktų marškų. Medžiais ar krūmais apaugusioje vietovėje péstininkai ženklinasi spalvotais dūmais arba raketomis.

147. Abipusinis radijo ryšys galimas su lėkuvais, turinčiais radijo siuštuvus ir imtuvus. Lėktuvui bendradarbiaujant su artillerija, abipusinis radijo ryšys naktį yra būtinės, o dieną pageidaujamas bendradarbiaujant su sunkiaja ir tolimosios ugnies artillerija.

Radijo signalai tuo geresni už marškų signalus, kad čia lėktuvui nereikia sekti ryšių aikštelių ir vis prie jų grįžti; jis gali skraidyti ten, kur reikia žvalgyti.

148. Péstininkai, raitininkai ir motorizuotos dalys jūdesyje, arba būdami atskirti ir apsupti, arba nusiųsti toli į priekį gali žinias ir pageidavimus lėktuvui įduoti raštiniais pranešimais. Lėktuvas nenutupdamas gali pranešimus paimiti tam tikru kabliu.

Pranešimai lėktuvams įduodami: a) dalių iniciatyva, b) lakūnams prašant, c) iš anksto sutartu laiku.

- II SKYRIUS**
- UŽDAVINIŲ VYKDYMAS**
- I skirsnis**
- BENDRIEJI NURODYMAI**
- 149.** Uždaviniai lakūnams duodami eskadri-
les vadovo įsakymu.
- Įsakymas turi būti aiškus ir tikslus. Jame
nurodoma:
- a) aplinkybės,
 - b) uždavinys,
 - c) kurių žinių reikia ir jų svarbumo eilė,
 - d) vykdymo būdas,
 - e) vykdymo sąlygos ir surinktų žinių per-
devimo tvarka.
- Visi įsakymai, išskiriant ypatingus atvejus,
duodami raštu; žodiniai įsakymai turi būti tuo-
jam užrašomi bendra tvarka (4a priedėlis).
- 150.** Pasirengimas uždaviniam vykdyti yra
techninis, kurį atlieka atskirai pilotas ir atski-
rai žvalgas, ir taktilinis, kurį vykdo abu drauge.
- 151.** Techninis pasirengimas yra ginklų,
šaudmenų, degalų, tepalų, prietaisų ir kitų rei-
kalingų reikmenų tikrinimas.

Žemėlapius, planus ir skemas žvalgas turi paruošti ir taip susidėti, kad patogiau būtų naudotis. Žvalgas gali pasiimti užrašus ir kodus, bet šiuose užrašuose neturi būti pažymėta savos kariuomenės išsidėstymo.

Mėtomiesiems pranešimams žvalgai reikia turėti iš anksto pasigamintų skemu.

Žemėlapiuose, planuose ir skemose, kuriuos žvalgas ima su savimi, neturi būti jokių pažymėjimų apie savos kariuomenės dalį padėti. Jei uždavinį vykdant teks skristi į priešo pusę, tai su savim imamuose dokumentuose visus apie priešą pažymėjimus žvalgas turi padaryti tokiais ženklais, kurių priešas negalėtų suprasti. Priverstinai nutūpus priešo pusėje, lėktuvu įgula turi pirmiausia sunaikinti dokumentus ir lėktuvą.

152. Taktinis pasirengimas yra pasirengimas gerai atlikti gautąjį uždavinį.

Žvalgymo sėkmingumui lakūnai savo veikimo plote turi žinoti:

a) Apie savuosius: stovyklų rajonus, vadovietes, dalį santvarką ir jų uždavinius, žygio barus (ruožus), įvairių ginklų rūšių, o ypač artilerijos, šaudymo laukus; ryšių santvarką savo junginio veikimo bare, kiek tai liečia aviaciją; panašias žinias apie kaimynines dalis, kad būtų galima, prireikus, jas išpėti apie gresiantį pavojų.

b) Apie priešą: kautynių santvarką fronte, aviacijos ir artilerijos organizaciją, dalių pasikeitimus, reguliarų judėjimą keliais ir geležinkeliais; tiekimo centrus, stovyklų vietas ir spėjamų rezervų vietas; taikinius savajai artilerijai ir puolamajai aviacijai.

Šios žinios lakūnams yra būtinės ir jie turi jas kasdien atidžiai sekti tirdami eskadrilės žmogių karininko pateikiamus dokumentus. Norėdamas šias žinias sėkmingai panaudoti ore, žvalgas turi turėti didelį kautynių patyrimą, o eskadrilės vadas, skirdamas uždavinius, turi tinkamai įvertinti žvalgo sugebėjimus vienam ar kitam uždavininiui. Žvalgas, kuris atsako už uždavinio atlikimą, yra lėktuvo įgulos viršininkas ir turi glaudžiai bendradarbiauti su pilotu uždavinij paruošiant ir vykdant. Žvalgas su pilotu, ištystę žemėlapį bei aplinkybes, drauge daug sprendimą dėl uždavinio vykdymo. Jie susitaria dėl skridimo kelio, aukščio ir laiko, atskirų žvalgymo daiktų, skridimo būdų, veikimo būdų priešui puolant ir kitų smulkmenų. Susitarimas turi būti pilnas ir aiškus. Negali būti jokių neaiškumų, abejonių, nesutarimų, nes sėkmingas uždavinio atlikimas beveik visai priklauso nuo tinkamo pasiruošimo.

153. Svarbiausią uždavinio dalį skrendant vykdo žvalgas. Perskridęs frontą žvalgas atidžiai seka orą ir žvalgo žemės paviršių. Pastebėjęs priešo lėktuvus, išpėja pilotą, o pastebėjęs ką nors vertinga žemės paviršiuje, pasižymi

užrašų lape arba turimoje skemoje kronologine tvarka, būtent: laiką, vietą, pastebėtą daiktą ir aukštį. Skemoje žvalgas pažymi pastebėtus taikinius ir sunumeruoja juos pastebėjimo eilėje. Prieikus, žvalgas siunčia pranešimus radiju arba išmeta raštinį pranešimą. Sugržęs iš žvalgybos, žvalgas žodžiu praneša eskadrilės vadui žvalgymo išdavas ir visus įvykius, kurie buvo uždavinio vykdymo metu. Pranešimas vyksta piloto akivaizdoje. Po to, atiduoda foto aparatus ir kasetes, pranešdamas, kiek ir kurių padaryta nuotraukų, parašo smulkų bendrą pranešimą apie uždavinio įvykdymą, pridėdamas išmestų pranešimų nuorašus, ir tai atiduoda žinių karininkui, paaiškindamas apie visus įvykius žvalgymo metu.

154. Skrendant pilotas turi glaudžiai bendradarbiauti su žvalgu visais atžvilgiais, palengvindamas ir padėdamas vykdyti uždavinį.

Be to, pilotas turi:

- a) atidžiai sekti orą, kad netikėtai neužpultų priešas,
- b) sekti perskrendamą vietovę ir atkreipti žvalgo dėmesį į pastebėtus daiktus,
- c) tiksliai vesti léktuvą pagal nustatytą skridimo kelią,
- d) priešui puolant suderinti savo veiksmus su oro kautynių ir uždavinio reikalavimais.

Aplamai, léktuvo įgula savo jėgomis rūpinasi sėkmingai įvykdyti uždavinį. Negalint viso uždavinio įvykdyti, žvalgas sprendžia, kurias

uždavinio dalis praleisti ir kurias vykdyti pirmiausia.

155. Pranešimai turi būti trumpi, aiškūs, tiesiliški ir pilni; visi duomens turi būti konkretūs murodomi skaičiais arba tiksliais palyginimais. Žvalgas turi aiškiai atsakyti į klausimus: kaip matė, kiek, kada, kur ir ką veikė. Pranešimuose neturi būti vartojami neaiškūs posakiai, geras, didelis, stiprus, silpnas ir t. t. Pranešimai, kuri galima, turi būti papildomi skemomis; jų forma ne mažiau kaip 2 egzemploriai.

Pranešimai būna dviejų rūsių:

- a) pranešimai iš oro (4b priedėlis),
- b) bendras pranešimas nutūpus (4c priedėlis).

156. Pranešimai iš oro yra radijo pranešimai ir mėtomieji pranešimai. Pranešimais iš oro siūliamos tik skubios žinios. Radijo pranešimai turi būti trumpi ir aiškūs. Slaptumo dėliai vartojami kodai ir sutrumpinimai. Mėtomieji pranešimai vartojami tada, kai negalima pažadoti radijo, kai jie būna ypatingai slapti ir kai numestas pranešimas gali būti greičiau perduotas.

Pranešimas rašomas taip:

- a) adresatas;
- b) siuntėjo laipsnis, pavardė, laikas, vieta, žvalgymo aukštis;
- c) žvalgymo duomens, kas pastebėta ir žvalgo nuomonė.

Pranešimuose apie judančius taikinius reikia pažymėti, be taikinio rūšies, sudėties ir dy-

džio, dar taikinio jūdesio kryptį. Pranešimuose apie padėti reikia pridėti ir skemą, o dar geriau visą pranešimą išreikštį vien skema. Nepilnuose pranešimuose reikia pažymėti nepilnumo priežastį (taikinys pasislėpė, priešo lėktuvą užpuolė ir t. t.).

157. Nutūpus, žvalgas sutvarko ore užrašytus pranešimus, žvalgymo duomenis, pasiųstę iš oro pranešimų nuorašus ir telefonu arba radiju patikrina pas išmestų pranešimų adresatus apie tų pranešimų gavimą (jei nėra įsitikinės, kad tikrai gavo). Prieikus, jis paaiškina bei papildo tuos pranešimus žodžiu. Būtinai reikiant, gali būti pasiūstas pats žvalgas savo pranešimų paaiškinti.

Po to žvalgas nedelsdamas turi pateikti smulkų bendrą pranešimą apie jam duoto uždavinio atlikimą ir nurodyti visus to laikotarpio įvykius ir pastebétus taikinius. Šis pranešimas rašomas pilotui padedant.

Pranešimą geriau rašyti nustatyto pavidalo.

158. Bendrame pranešime rašoma:

- a) eskadrilė, lėktuvo tipas, įgulos sudėtis (žvalgo ir piloto laipsniai ir pavardės);
- b) data, išskridimo ir nutūpimo laikas, žemėlapio mastelis;
- c) uždavinys;
- d) skridimo kelias;
- e) oro sąlygos (matomumas, aukštis);

- f) žvalgybos duomenys chronologine tvarka (pav., pastebėta veikianti priešo baterija: vieta, laikas, patrankų skaičius, kalibras, spėjamieji taikiniai);
- g) padarytų foto nuotraukų skaičius ir rūšis;
- h) visi kiti to laikotarpio įvykiai (oro kautynės, priešlėkt. artilerijos šaudymas ir t. t.).

Prie bendrojo pranešimo pridedami išmestų pranešimus ir skemų nuorašai, foto nuotraukos (jos įteikiamas vėliau, paruošus) ir kiti dokumentai. Aiškumo dėliai žvalgas turi pažinti pranešimą pastebėtų taikinių bei įvykių svarba. Jeigu žvalgas randa reikalą prižiūrėti dar savo paaiškinimų ar samprotavimų, tai turi juos aiškiai išskirti iš to, kas buvo tikrai pastebėta.

Bendrasis pranešimas įteikiamas žinių kariuiniui, kuris, nelygu reikalas, įtraukia jį į bendrą apyskaitinį pranešimą arba siunčia kam meldenčia.

159. Įvairių taikinių bei daiktų matomumas priklauso nuo jų dydžio, pavidalo, spalvų, maskavimo, aplinkumos, apšvietimo ir šešelių, oro sąlygų, skridimo aukščio ir taikinių jūdesio.

Reikia skirti matomumą paprasta akimi ir foto objektyvu, todėl kiekvieną kartą reikia išanksto numatyti, kur ir kada panaudoti akinę ar foto žvalgybą, nes šie du būdai vienas antrą papildo.

160. Paviršių to ploto, kurį reikės žvalgyti iš oro, žvalgas turi iš anksto atidžiai išnagrinėti žemėlapyje ir turimose foto nuotraukose. Jei tik aplinkybės leidžia, reikia tą plotą kelis kartus perskristi saulei leidžiantis arba tekant, kada šešėliai duoda ryškų vietas paviršiaus vaizdą.

161. Nauji įtvirtinimų darbai pastebimi iš skirtingo atspalvio, kurį turi šviežiai sujudinti žemė bendrame žemės dugne. Tam tikromis vietomis tirpstantis sniegas ir takai nurodo gyvenamas slėptuvės; šešelių nebuvinimas apkasų rajone rodo, kad apkasai gali būti netikrūs.

Geriausia priešo apkasus ir nufotografuoti ir išžvalgyti iš akies.

Pozicijų smulkmenoms (kulkosv. ar minosvaidžių lizdams ir t. t.) surasti reikalingos stambaus mastelio foto nuotraukos, o ypač stereoskopinės.

162. Plentai ir vieškeliai pastebimi iš tolo iš didelio aukščio. Apskritai, įvairūs susisiekimo keliai gerai matyti, kai sausi ir blogai – po lietaus ir apsnigti. Vieškeliai ir paprasti keliai lengvai pastebimi paprasta akimi, o foto nuotraukoje jie matyti visai ryškiai, bet orientavimosi reikalui nelabai patikimi, nes iš didesnių aukščių juos sunku išskirti. Be to, jie kildina savo kreivomis linijomis. Takai dažniausiai pasikeičia kariuomenės dalims pasikeitus dėl naujujų dalių skirtinguo įpročiu. Takų tinklas tuo tankesnis, kuo labiau plotas gyvenamas. Platieji geležinkeliai iš didesnių aukščių

silpniau matomi, negu plentai, bet dėl savo tiesių linijų jie labiau tinkta orientuotis. Labai gerai matyti įvairūs geležinkelio pastatai ir įrengimai: tiltai, stotys, stočių šviesos.

163. Baterijų ugniaivietes išduoda pabūklų apkasai ir slėptuvės arba takai, kurie į jas eina. Pabūklų parako nuosėdos parodo veikiančius pabūklus; ypač gerai tai pastebima žiemą ant sniego.

Artilerijos pozicijas žvalgyti reikia sisteminai pagal iš anksto nustatyta planą. Viena aviacija negali išaiškinti visos priešo artilerijos, tačiau kai ji gerai užmaskuota, todėl šiam reikalingi veikia panaudoti visas galimas priemones.

Manevriniaiame kare bateriją pozicijoje dažnai išduoda pirmagaliai ir arkliai, kurie paprasčiai būna netoli nuo baterijos. Įvairius pasikeinimus artilerijos ugniaivietėje galima pastebeti iš pirmesnių ir paskesnių foto nuotraukų palyginimo.

164. Kurio nors baro ar ruožo parengimo laipinių parodo siaurujų geležinkelio linijos; tų linijų daugėjimas rodo, kad rengiamas puolimas.

Šandmenų sandėlių daugėjimas taip pat rodo puolimo rengimą. Prieš puolimą jų atsiranda šalia geležinkelio bei kelių. Visiškai juos užmaskuoti sunku dėl šešelių; jei maskuojant šešelių ir pranyksta, tai gali būti pastebimas patys maskavimas.

Ligonines lengva pažinti iš Raudonojo Kryžiaus ženklų. Ligoninių padaugėjimas kuria-

me nors ruože rodo, kad priešas čia rengiasi kuriems nors veiksmams.

165. Aerodromus pastebėti kartais būna sunku, ypač kai priešas tinkamai išnaudoja pa-miškes ir gyvenamąsias vietas. Darbinių aerodromų reikia ieškoti prie didesniųjų kariuomenės vienetų, prie jų štabų ir netoli fronto. Šiuos aerodromus galima rasti stebint léktuvų nusileidimus. Nemaskuoti ir blogai maskuoti aerodromai lengvai pastebimi, ypač iš palapinių angarų ir nepaslėptų léktuvų.

Didieji, nuolatiniai prieš aerodromai pa-prastai būna tolimesniame užnugaryje ir dažniausiai yra žinomi jau taikos metu.

166. Šaudančios baterijos lengvai surandamos pagal šūvių šviesas. Pagal šūvių blyksnius žvalgas lengvai suseka tašką, iš kurio šaudoma, tačiau, norédamas tą tašką surasti žemėlapyje arba fotografijoje, turi stebeti kelis tokius šūvius ir tikrinti taško padėti pagal esančius žemėlapyje vietinius žyminius. Kai kada palankiomis sąlygomis iš pabūklų šūvių blyksnių didumo galima nuspresti apie pabūklų kalibrą tačiau tam reikia didelio patyrimo.

Pastebėjęs vieno pabūklo vietą, žvalgas ją pažymi žemėlapyje (skemoje, fotografijoje) ir nustato pabūklų koordinatas, po to stengiasi nustatyti šaudančios baterijos priekį, ieškoda mas kitų pabūklų, kurie kai kada būna ganoti vienas nuo kito.

Baterijų pabūklų skaičiaus nustatymas turididelę reikšmę, nes to nepadarius gali susida-

žymis klaidingas vaizdas dėl priešo artilerijos gausinimo. Jei surastoji baterija (ar pabūklas) dar nebuvo žinoma, tai žvalgas, rašydamas bendrai pranešimą, prideda ir skemą, kurioje išleisti pažymi pastebėtų šaudančių pabūklų vietas.

Jei šūvių blyksnius dengia pamiskė ar kuri kita vieta, tai žvalgas turi atskristi tiek arba, kad meliktų tuo reikalui jokios abejonės. Ne-guodamas to padaryti, pranešime turi tai pa-zymeti ir nurodyti tikslumo laipsnį. Praneši-mose žvalgas turi taip pat pažymeti apie spē-jamus pabūklus, kurių buvo pastebeti tiktais, bet ne šūvių blyksniai; taip atsitinka iš kurių kalibrų pabūklų arba šau-dant iš misko.

Baterija mokėti skirti klaidinamujų baterijų vietas. Netikrų baterijų dirbtinės ugnys būna uždėmes, ugnies liežuviai trumpi ir platūs, prieš pabūklus nebūna parako nuosėdu. Tik-turinė ugnys būna šviesios, ugnies liežu-viai ilgi ir smailūs.

Kuri baterija kurį taikinį šaudo, iš léktuvo jau sunkiau nustatyti, negu iš orpūslės arba įrankio, nes léktuve negirdėti šūvių ir svie-tinės sprogimų. Vis dėlto žvalgas turi pasi-žyminti tai nustatyti, nes tuo būdu jis galės suprasti priešo artilerijos veikimą. Žinodamas at-stumą baterijų, grupių ir pulkų normaliai šau-dančius taikinius, jis galės atskirti užtveriamos ugnies ir kitokios paskirties baterijas.

167. Gyvenamosiose vietose sustojusias ka-nuomenės dalis pastebėti paprasta akimi labai

sunku, išskyrus tas dalis, kurios blogai slepiasi arba nedrausmingos. Tokias postovio vietas dažniausiai išduoda gurguolės, pašalėse sustatyti arkliai, naujos statybos ir naujų takų gausumas.

Žemai skrisdamas žvalgas gali pastebėti ir kas slepiasi po stogais bei medžiais.

Be akinės žvalgybos, tokios įtariamos vietas turi būti fotografuojamos ne smulkesniu kaip 1:4000 masteliu.

Patogiausia gyvenamąsias vietas žvalgyti iš ryto, per pietus ir pavakari, kada kariuomenės dalys būna nevisai susitvarkiusios. Gyvenvietes žvalgant geru išdavu galima gauti numetus vieną kitą bombą.

168. Atviroje vietovėje kariuomenės stovyklos lengvai pastebimos. Šias stovyklas išduoda palapinės, takai, lauko keliukai ir t. t. Norėdamas įsitikinti, ar stovykla gyvenama, žvalgas gali panaudoti bombas ir kulkosvaidžių ugnį.

Miškuose kariuom. stovyklas pastebėti sunku. Jas surasti galima iš dūmų, o naktį iš šviesų. Kur neaišku patariama bombarduoti, nes tuomet, jei miške tikrai yra kariuomenė, visos šviesos užges.

Ar daug stovyklose kariuomenės, sprendžiamai iš takų gausumo.

169. Prieš dalių judėjimas keliais dažnai išduoda jo jėgas ir sumanymus. Kelius žvalgyti reikia dieną ir naktį. Didesnių dalių žygį plentais ir vieškeliais dieną sunku paslėpti. Geramē ore atskiri žmonės pastebimi net iš 1000

metrų aukščio, smulkių dalinių (kuopų) voros iš 1500 m, didesnių dalių voros iš 3000 m. Kariuomenės ginklų rūšis galima atskirti iš 1000 — 1500 m.

Dažniausiai priešas žygiuoja blogame ore arba nakti, kada žvalgymo sąlygos daug sunkesnės.

Įvairių rūsių kariuomenės dalių judėjimas keliais atrodo taip: pėstininkų voros — kaip tamši be pertraukos austą juosta; raitininkų voros — kaip retesnė juosta. Pėstininkų ir raitininkų voros, žygiuojančios grioviais ir šalykelėmis, daug sunkiau pastebimos.

Žygiuojanti artilerija atrodo kaip atskiri, pailgi su tarpekliais brūkšneliai.

Automobilių voros atskiriamos iš savo pavidalo, judesio greičio ir sukeltų dulkių.

Gurguolės vežimų voros ant neapsodinto kelio pastebimos iki 4000 m, tik sunku nustatyti jų rūšį, sudėtį ir judesio kryptį. Toliau kaip per 5000 m gurguolės voras galima pažinti tik fotografijoje.

170. Judėjimo geležinkeliais beveik negalima nuslėpti. Judėjimo intensyvumas geležinkeliais dažnai padeda išaiškinti padėti ir prieš sumanymus. Geležinkelius žvalgyti reikia dieną ir naktį. Judėjimo intensyvumą iš akies sunku nustatyti, bet fotografija duoda tikslų duomenų. Spręsti apie judėjimo intensyvumą galima palyginus pirmesnius žvalgybos duomenis ir normalų judėjimą tame ruože. Labai svarbu dar pastebėti prieš kariuomenės išsikrovimo vietas ir žygiavimo kryptis.

171. Šaudmenų tiekimą lengva pastebeti, nes vežimus sunku maskuoti. Skrendant priešo teritorijos gilumoje pasitaiko lengvai pastebeti didesnių vorų, tačiau žvalgas čia turi pasi- stengti susekti įvairių priešo dalių žygio tvar- ką keliais bei laukais.

Pozicijų puolimas, kai vartojamos granatos, lengvai pastebimas ir todėl galima sekti kautynių eiga žemiau nenusileidžiant. Kulkosvaidžių ugnis sunkiai pastebima, o šautuvų ugnies beveik visai negalima pastebeti.

172. Vienam žvalgui labai sunku įvertinti priešo aviacijos veiklumą. Tai galima padaryti tik palyginus žvalgų pranešimus.

Reikia atidžiai sekti priešo orpūslį skaičiaus kitėjimą žvalgomojे fronto dalyje, nes isto galima spręsti apie priešo sumanymus, kartais ir apie jo sudėti.

173. Priešo pramonės centrai beveik visuomet žvalgomi fotografiniu būdu. Žvalgymotikslas — išaiškinti pramonės centro plėtimąsi o svarbiausia, surasti bombarduotinus taikinius. Pramonės centrai žvalgomi iš didesnių aukščių gerame ore su ilgesnio židinio fotoaparatais. Foto nuotraukos pageidaujanos 1:6000 — 1:10000 mastelio.

II skirsnis

AKINĖ ŽVALGYBA

174. Isakyme akinės žvalgybos reikalų vadovas pagiedavimai paprastai surašomi klausimų penkialiu. Isakymas neturi varžyti žvalgo įvykių.

Isakyme pažymima kam turi būti siunčiami žvalgymo pranešimai. Jei lėktuvas turi radio stotį, tai isakyme nurodoma bangos ilgis ir kas žvalgymo pranešimui.

Reikia isakymas, jei aplinkybės leidžia, žvalgymo papildomos nurodymais žodžiu.

175. Kiekviename žvalgas turi iš anksto gerai išnustoti akinčių žvalgybai, ištirti žemėlapius, žemėlapinius ir žinių bylas, kad galėtų atlikti žvalgymą ir sudetingus uždavinius. Be to, prieš žvalgymą žvalgas turi visuomet, jei tik laikas leidžia, tuo geriau susipažinti su taktiniais dokumentais, būtent: aviacijos ir Kariuom. Štabo žemėlapinius žinių santraukomis, žemėlapiais, planais, taikinių skemomis. Šie dokumentai turi duoti priešo padėties ir veiklos vaizdą.

176. Doudant uždavinį žvalgyti besitraukiantys priešo susisiekimo kelių ardymus, numatyti tos vietas, kur tokį ardymą tikriausiai galėtų būti ir i ką labiausiai reikia kreipti.

177. Žvalgas, gavęs žvalgyti priešo užnugarių, atstovai ištiria savo skridimo kelią, pasižymi žymingus žyminius, susipažista su paskutini-

niųjų aviacinių stebėjimų duomenimis ir suprieho aviacijos veikla, kad galėtų pasirinkti tinkamą skridimo aukštį, vietą ir laiką.

178. Žvalgas, gavęs įsakymą žvalgyti kautynių lauką, seka žinias ir pranešimus apie savo dalij padėti bei kautynių eiga, nagrinėja žemėlapius, kuriuose sužymėti priešo veiklos duomenys ir nuodugniai susipažsta su savo dalinio puolimo planu.

Prieš skrisdamas, žvalgas teiraujasi pas žinių karininką naujausių žinių iš fronto, žinius apie dalij padėti ir apie ryšių tvarką.

179. Žvalgydamas iš akies, žvalgas visus pastebėtus dalykus tuoju pasižymi, ypatingą dėmesį kreipdamas į tuos daiktus, kurie jam paresti žvalgyti.

Žvalgas stengiasi surinkti tiksliu, smulkiumi išsamiai žinių. Reikiant, jis turi neabejodama keliis kartus grįžti prie svarbaus daikto, patirinti pirmesnių stebėjimų duomenis ir visiškai įsitikinti jų tikrumu. Kur reikia, žvalgas nadojasi žiūronu.

Svarbesnius arba neaiškius daiktus (taikinius), jei tik oro sąlygos leidžia, žvalgas tuncufotografuoti. Ryši laikyti žvalgas gali rediju. Kariuomenės dalys, su kuriomis reikia susirišti, paprastai iš anksto įspėjamos ar lėktuvui duotą uždavinį, jo išskridimo laiką bangos ilgi. Prieikus, žvalgas radio pranėsimus patvirtina mėtomaisiais pranešimais.

180. Lėktuvui nutūpus žvalgas surašo įteikia bendrąjį pranešimą.

III skirsnis

FOTO ŽVALGYBA

181. Foto žvalgybos būdas priklauso nuo žvalgybių ir tikslų. Foto nuotraukos būna planinės, perspektyvinės ir stereoskopinės; stereoskopinės jos bus tik tada, kai bus laiku padamas ir įteikiamos.

Nauji ruožai ir barai fotografuojami planiniu būdu 1:8000—1:10000 masteliu. Šiam reikiamui tipo tinka didesnio lauko automatiniai foto aparatai. Iš šių nuotraukų galima suprasti priešo padėti, patikrinti savujų įrengimų išdėstymentą ir maskavimą ir, reikalui esant, įspėjti bei pataisyti žemėlapius. Stereoskopinės foto nuotraukos turi viena kitą dengti nuo $\frac{1}{2}$ iki $\frac{2}{3}$.

Išvirktimai ir kiti įrengimai, kurie randami nuotraukose, smulkiau tyrinėjami iš didesnio mastelio (1:4000—1:6000) nuotraukų.

Kai priešo priešlėktuvinės artilerijos veiklą didelis, foto žvalgyba atliekama savosios artilerijos priedangoje, kuri stengiasi nusložinti priešlėktuvinius ginklus. Be to, tokiais įrengimais galima fotografuoti iš didesnio aukščio didesnio židinio aparatais.

Nusistovėjusių kautynių metu priešakinių linijų foto nuotraukų rinkinius tam tikrais tarpius reikia atnaujinti.

Spėjamiems kulkosvaidžių lizdams, pabūklų apkalėjimams, sviedinių duobėms ir kitiems pana-

šiemis daiktams visiškai ištirti reikalingos stambaus mastelio (1:2000—1:4000) stereoskopinės nuotraukos.

Rezervų uždangos slėniuose bei kelių įrengimai tiriami iš perspektyvinės nuotraukų, padarytų skrendant priešo pozicijų užpakalyje nuotraukų mastelis 1:4000—1:6000.

Priešo susisiekimas tarp įvairių pozicijų tiriamas iš takų tinklo, kuris būna ryškiai matyti iš perspektyvinės nuotraukų, padarytų iš nedidelio aukščio.

Priešo baterijos tiriamos iš planinių 1:2000—1:4000 mastelio foto nuotraukų. Nuotraukos turi dengti viena kitos plotą ne mažiau kaip per pusę. Tarpais jos turi būti atnaujinamos, kad būtų galima sekti priešo artilerijos sudėties kitėjimus.

Tolimasis priešo užnugaris tiriamas iš ilgųjų foto nuotraukų (juostų), nutrauktų ilgo židinio aparatais dideliame aukštyje per tolimuosis skridimus. Tokia foto žvalgyba vykdoma pagal Kar. Štabo II skyriaus surinktas žinias arba pagal akinės žvalgybos duomenis. Fotografuojama gilumoje išilgai susisiekimo arterijų, apimant kariuomenės stovimuosius plotus, telkimosi ir skirstymosi vietas. Arčiau fronto fotografuojami ruožai, kur vyksta šaudmenų perkrovimas iš geležinkelio į sunkvežimių. Iš šių nuotraukų surandamos sunkvežimių ir gurguolių voros ant kelių, vagonų virtinės stotyse, šaudmenų sandėliai šalia geležinkelio, barakų rajonai, stovyklavimo vietas, aerodromai ir t. t.

Rengiant puolimą, reikalingos foto nuotraukos tų vietų, kur numatoma ataka, būtent: a) planinės nuotraukos — priešo gynimosi vartarkai pažinti; b) perspektyvinės nuotraukos ištrižai frontą — flankuojamosios ugnies vartarkai suprasti; c) perspektyvinės nuotraukos priešo linkui — priešo apkasų vaizdai pažinti.

Savosios artilerijos ardymų išdavos tiriamos stambaus mastelio planinių nuotraukų. Šiam etapui ypač tinkta stereoskopinės nuotraukos. Tokiom pat būdu tiriami ir besitraukiančio priešo susisiekimo kelių ardymai.

Artilerijos ugnies tikslumas šiek tiek matyti perspektyvinėse nuotraukose, kurios apima ugnies telkimo ruožą, arba planinėse stambaus mastelio nuotraukose.

Iš perspektyvinės ir stambaus mastelio planinės nuotraukų, padarytų iš nedidelio aukščio, reikiant, surasti ir pėstininkus. Šių nuotraukų nagrinėjimas parodys, kurias jau pasiekė priešakiniai vienetai ir tankai.

Manevriniame kare žvalgas turi stengtis manevriniame rajone iš akies išskirti tas įtarimų vietas, kuriose yra priešo dalį buvimo žymiai, ir jas nufotografuoti smulkaus tyrimo reikiščiui. Dažniausiai tokią nuotrauką daiktai rezervo vietas, artilerijos pozicijos, masinės prieštankinės kliūtys ir t. t.

Be šių dalykų, vadovybė manevriniame kare foto žvalgybos gali gauti duomenų apie susisiekimo kelių būvę tame rajone, kur numatyta

pulti ir apie jų tinkamumą artilerijai ir tankams.

Foto žvalgyba gali būti atliekama ir savų dalių užimtame rajone. Iš šių nuotraukų galima nubraižyti savų dalių padėties planą ir, be to, vadovybė iš jų galės patikrinti duotojo uždavinio vykdymą ir maskavimąsi.

182. Įsakyme foto žvalgybos reikalų nurodoma:

- a) lėktuvo įgulos sudėtis,
- b) skridimo kelias,
- c) fotograuotini plotai arba daiktai,
- d) foto nuotraukų rūšys ir kiekis,
- e) foto aparato tipas, skridimo aukštis arba kiekvieno daikto nuotraukų mastelis,
- f) fotograuotinė daiktų svarbumo eilė,
- g) nuotraukų tikslas,
- h) nuotraukų įteikimo laikas ir būdas.
- i) išskridimo laikas ir lėktuvo priedanga.

Šis įsakymas, prireikus, gali būti papildomas smulkiais nurodymais apie kiekvieno daikto fotografavimo laiką, oro sąlygas ir kaip atskristi prie fotograuojamo daikto.

Foto nuotraukų mastelis priklauso nuo jų tikslą, o fotografavimo aukštis nuo matomumo ir prieš priešlėktuvinės apsaugos veikimo; pagal tuos veiksnius jie turi būti ir nustatomi.

Fotografavimo laiką reikia nustatyti atsižvelgiant į apšvietimą (saulės aukštį ir šešelius).

183. Žvalgas ir pilotas foto žvalgybai renčiasi įranga. Pasirengimo veiksmai:

- a) bendrosios padėties nagrinėjimas smulkus mastelio žemėlapiuose, ypač nagrinėjimas prieš naikintuvų veikimo;
- b) fotograuotinė rajonų stambaus mastelio žemėlapio nagrinėjimas, t. y., smulkus susipažinimas su vieta ir josios būdingais žyminiais;
- c) susipažinimas su pirmesnėmis tų vietų ar daiktų foto nuotraukomis, jei jų yra;
- d) nustatymas skridimo kelio ir priskridimo vienė fotograuotino daikto;
- e) fotografavimo apskaičiavimas: vėjo kryptis ir stiprumas, lėktuvo greitis, plokštelės skaičius (filmų ilgis), dengimas, išlaikymas, šviesos koštuvali;
- f) foto aparato, jo užtaisymo ir veikimo nustatinimas.

Foto aparatų pastatymu lėkuve ir jo parengimu nėra eskantrilės techninis personalas.

184. Visi pasirengimai fotograuoti turi atlikti prieš perskrendant frontą. Žemėje nėra vėjo stiprumo ir vėjo krypties apskaičiavimai skrendant turi būti patikrinti.

185. Per foto žvalgybą piloto ir žvalgo veiksmų turi būti visai suderinti. Žvalgas atliko už techninių ir taktinę foto uždavinio atlirkime.

Žvalgas turi:

- a) pats patikrinti foto aparato veikimą;
- b) duoti pilotui nurodymų dėl skridimo pa-taisų fotografuojant;
- c) nepamiršti bendro erdvės sekimo ir žemės paviršiaus žvalgymo, nes nuotraukas nagrinėjant bus reikalingi ir akinės žvalgybos duomenys;
- d) duoti nurodymų dėl foto nuotraukų da-rymo, būtinai nurodyti išlaikymą, ap-švietimą ir kitas aplinkybes.

Pilotas turi:

- a) tiksliai derinti savo veiksmus su žvalgo veiksmais;
- b) tiksliai laikytis sutarto skridimo kelio aukščio ir būdo;
- c) fotografuojant vykdyti žvalgo nurodymus.

186. Pasitaikius foto aparato kliūčiai, ge-riauja grįžti į savo pusę ir, kliūti pašalinus, i-naujo pradeti foto žvalybą nuo tos vietas, ku-rioje ji buvo sutrukdyta.

187. Grįžęs į aerodromą žvalgas atiduoda foto laboratorijai foto aparatus ir kasetes, nu-rodydamas fotografavimo aplinkybes ir ka-buvo fotografuota. Po to rašo bendrąjį prane-šimą, kuriame, išaiškinus ir ištýrus nuotraukas nurodo:

- a) tinkamų foto nuotraukų ir negatyvų skai-čių;

- b) fotograuotą plotą arba daiktus;
- c) kas iš gautojo uždavinio neįvykdyla.

Prie pranešimo pridedama fotograuoto ploto nuotrauka su pažymėjimais ir paaiki-mais.

188. Foto nuotraukos pirmiausia aiškina-mos paviršutiniškai, turint tikslą surasti naujų žvalgymų, palyginus su pirmesnėmis nuotrau-komis.

Nuotraukas aiškinti ir kas reikia pažymeti žmogų karininkui bei kitiems pareigūnams pa-deiktis žvalgas, kuris fotografavo.

Veikau nuotraukos aiškinamos smulkiai. Tai neprastai atlieka foto laboratorija arba įgudės žvalgas.

Pagaliau, foto nuotraukos turi būti nuodug-nami iširtos ir jose rasti duomenys tiksliai įver-tinti. Šią darbą atlieka atitinkami štabų parei-gūnai.

Antroje nuotraukos pusėje arba tuščioje vie-novje šalia nuotraukos žvalgas pažymi eskadri-lės pavadinimą, nuotraukos datą, vietą, židinį, žvalgybą ir t. t.

IV skirsnis

NAKTINĖ ŽVALGYBA

189. Naktinė žvalgyba papildo dieninę žval-gybą. Prieš kariuomenė dažniausiai pertvar-iuma naktį, todėl ir naktinė žvalgyba turi būti priešnai vartojama.

Naktinės žvalgybos silpnosios pusės:

- a) reikia tam įrengtų aerodromų,
- b) negalima nustatyti žvalgybos smulkmenų,
- c) beveik negalima panaudoti foto aparato,
- d) labai priklauso nuo oro sąlygų.

190. Matomumas naktį labai įvairus ir priklauso nuo oro skaidrumo, šviesos, žemės paviršaus spalvos, aukščio ir metų laiko.

191. Matomumas aiškią mėnesieną naktį iš vidutinio aukščio būna gana geras ir praktiškai siekia iki 10 km. Miglotą mėnesieną naktį žvalgyti sunkiau, reikia laikytis arčiau žyminių, pagal kuriuos tenka skristi.

Matomumas tamsią skaidrią naktį statmenai žemyn neblogas; skristi reikia pagal žyminius.

Matomumas tamsią miglotą arba tamsią neskaidrią naktį blogas, o jei dangus dar aptrauktas debesimis, tai matomumas visai blogas. Tokią naktį galima vadovautis tik šviesiniais žyminiams.

192. Daugiau galima pastebeti žvalgant:

- a) tokiam nakties tarpe, kai dalys mainosi, kai dalinamas maistas ar vyksta kitoks judėjimas;
- b) aktyviame bare apie valandą prieš saulės užteklėjimą, kai priešas rengiasi artėjančios dienos veiksmams.

193. Norint netikėtai atskristi ir išžvalgyti stipriai ginamą daiktą arba gyvuosius taikius, reikia skristi dideliame aukštyje ir atskribus leistis kiek galint sumažinus motoro ūžesį. Žvalgius, toliau skrendama paprasta tvarka.

194. Orientavimasis naktį visai kitoks nei dieną. Kai kurios vietovės žymės išsiskiria ryšiai arba atvirkščiai. Vietovės nelygumų būtina nematyti, akiratis daug mažesnis, kai kurių daiktai įgauna visai kitokį pavidalą. Pagal dienumą vietovės žymes galima suskirstyti

- a) Miškai — gerai matyti tamsūs miškų plotai su ryškiais apibrėžtais pakraščiais.
- b) Sausi plentai, keliai, takai matyti gerai ir atrodo kaip šviesios arba pilkos juostos. Po lietaus jie matyti žymiai blogiau. Žiemą išvažinęti keliai gerai matyti, neišvažinęti — blogai, o šviežiai apsnigtų kelių visai nematyti.
- c) Gyvenvietės, ypač didesni miesteliai, gerai pastebimos, kai į juos sueina daug kelių arba kai juose dega šviesos.
- d) Dideli ezerai, upės, tvenkiniai matyti gerai. Tamsią naktį matyti silpnai.
- e) Geležinkeliai matyti tik iš mažo aukščio mėnesienoje, kai blizga bėgiai. Šiaip juos galima pažinti tik iš stočių šviesų ir einančių traukiniių.

195. Be vietovės žyminių, naktinėje žvalgyje naudojamasi kompasais, radio kompasais, žemėlapis, sign. šviesomis ir radio pelengavimo būdais.

Iš švyturių naktį lengviau orientuotis savo teritorijoje; jų išdėstymas ir kodas turi būti lakūnams gerai žinomi. Aplamai, visų signalinių šviesų tinklas turi būti taip sudaromas, kad tos šviesos nepadėtų priešo lėktuvams orientuotis mūsų teritorijoje ir surasti mūsų svarbesnius daiktus.

196. Švyturiai yra mažieji ir didieji.

Mažieji švyturiai signalizuoją su pertraukomis tam tikra Morzės ženklu eile.

Didieji švyturiai statomi arčiau prie fronto tuose rajonuose, kur būna daugiau naktinių skridimų. Jų tikslas padėti saviems lakūnams grįžti; jie signalizuoją panašiai kaip ir mažieji švyturiai.

197. Signalinės šviesos sudaromos iš paprastų tam tikru pavidalu išdėstomų ugniaukurų — laužų, galingų raketų. Šios signalinės šviesos turi būti užtektinai didelės ir turi skirtis savo spalva arba pavidalu (pav., trikampiai ugniaukurai).

198. Per frontą skristi reikia tiktai nustatytose vietose. Priešlėktuvinės apsaugos dalyys fronte turi būti iš anksto tiksliai informuotos apie skrendančius savus lėktuvus. Visi lakūnai turi gerai žinoti savo priešlėkuvinės apsaugos dalių išsidėstymą fronte ir šalies viduje.

199. Pasirengiama nakties žvalgybai tomis pačiomis taisyklemis, kaip ir dienos žvalgybai.

Lakūnai, kurie rengiasi naktinei žvalgybai, turi būti bent vieną kartą dieną perskridę per žvalgytinus daiktus arba plotus.

Naktį žvalgo paprastai atskiri lėktuvai. Jei būtinai reikia pasiūsti žvalgyti kelis lėktuvus, tai jie turi pakilti po vieną per nustatytus laikotarpius ir jiems turi būti nurodoma skirtinti aukščiai ir skridimo keliai. Dėl ypatingų nakties skridimo sąlygų skridimo kelias į žvalgybą ir atgal turi būti aiškiai nurodomas. Jei žvalgybą reikia pakartoti, tai pageidaujama, kad tai atliktų kitą naktį ta pati lėktuvo īgula.

200. Gavęs uždavinį žvalgas pirmiausia surinka žinias, liečiančias jo uždavinį.

Nagrinėdamas žemėlapį, žvalgas savo dėmesį kreipia ypač į natūralius žyminius, kurie labiau krinta į akį naktį, ir stengiasi juos išidėmėti.

Ore žemėlapiu naudotis visą laiką negalima, nes šviesa, kad ir visai silpna, vis dėlto trumppam apakina žvalgą. Naudodamas bet kokias avigacines ir orientavimosi priemones ar būdus, žvalgas turi vis tik sugebėti orientuotis ir pagal žemės paviršių, todėl smulkus susipažinimas su žemėlapiu ir foto nuotraukomis būtinės.

201. Žemėlapius reikia ruošti kuo tiksliausiai. Visus svarbesnius dalykus žvalgas pats pasižymi žemėlapyje. Žemėlapyje turi būti pažymimi visi papildymai, kurie padeda vietovę lengviau pažinti.

Kuo labiau žvalgas skraidydamas išidėmi ir pažista vietovę, tuo labiau turi būti papildomas

žemėlapis. Žvalgas turi gerai išsidėmėti vieto-
vės spalvą ir kitas ryškias žymes.

Be to, žemėlapyje žvalgas turi paryškinti
spalvas miškų ir jų pakraščių, vandenų, dides-
nių kelių ir gyvenamųjų vietų, kurie turi savo
tišką pavidalą arba būdingesnę padėtį.

202. Meteorologijos tarnyba kiekvienai nak-
čiai pateikia dienos meteorologinių žinių san-
traukę ir praneša apie numatomą kitos nakties
orą. Šios žinios negali apsiriboti neaiškiais
spėliojojimais arba nurodymais neribotam laikui,
jos turi aiškiai atsakyti į tam tikrus klausimus.
Pavyzdžiu: apsiniaukęs dangus pragiedrės po
24 val.; debesų nėra visoje šiaurės pusėje iki
60 km; nuo 2 val. galimas rūkas; nakties pra-
džioje oras numatomas geras, po pusiaunakčio
— vidutinis.

Be gaunamų meteorologinių žinių, prieš iš-
skrendant reikia stebeti vėjo kryptį ir greitį
įvairiuose aukščiuose, debesų aukštį, barometri-
nį slėgimą, temperatūrą. Su šiomis žiniomis
galima geriau parengti skridimą, numatyti nuo-
našą, apskaičiuoti kompaso kursą.

203. Už žvalgo prietaisų patikrinimą atsako
pats žvalgas. Žvalgas turi būti gerai susipa-
žinęs su prietaisų išdėstymu, kad galėtų jais
tinkamai naudotis. Žvalgas turi šiuos avigac-
inius prietaisus: kompasą, derivometrą, grei-
čio bei aukščio rodykles, laikrodį, pelengatorių,
radio ir avigacijos lentelę.

Prieš išskrendant kompasas patikrinamas ir
nureguliuojamas. Arti kompaso neturi būti

geležinių bei plieninių daiktų. Piloto ir žvalgo
kompassai turi vienodai rodyti; nepašalinami
kompassų netikslumai turi būti pažymėti ir ne-
pamiršti. Nereikia pamiršti, kad patekus į de-
besis ir neveikiant radio aparatui, kompasas
liks vienintelė orientavimosi priemonė.

Labai svarbu, kad visi naktį naudojami prie-
taisai turėtų šviečiamąsias rodykles.

Kabinos lemputę žvalgas turi taip pakabinti,
kad kiekvienu metu greitai galėtų rasti. Ja
žvalgas naudojasi skaitydamas žemėlapį ir kas
reikia pasižymédamas.

204. Parengęs savo žemėlipius ir surinkęs
visas reikalingas žinias, žvalgas drauge su pi-
lotu nagrinėja uždavinio vykdymo sąlygas. Jie
susitaria dėl skridimo kelio, krypties ir kom-
paso kurso. Žvalgas nurodo žvalgytiną plotą
arba jo ribas, skridimo aukštį, išskridimo laiką
ir apytikrį laiką, per kurį uždavinys turi būti
atlirkas.

205. Dėl naktinės žvalgybos sunkumų naktinės žvalgybos uždaviniai duodami tik būtinai
reikiant, kai tikimasi gauti svarbių žinių.

Naktinės žvalgybos tikslas:

- a) sekti dieną pastebėtus priešo veiksmus
(priešo kariuomenės, maisto ir medžia-
gos gabenumą, judesius užnugaryje, ypač
pramonės centruse);
- b) surinkti žinių ir išaiškinti padėties kiti-
mus priešo užnugaryje ir priešakinėje ri-
boje;

c) stebėti priešo pozicijas, turint tikslą suprasti priešo rengimąsi veiksmams (puolimui ar atsitraukimui).

206. Naktinės žvalgybos uždaviniai yra:

- a) bendroji žvalgyba,
- b) artilerinių taikinių žvalgymas,
- c) žemės taikinių puolimas.

207. Naktinėje žvalgyboje, kaip padedamoji priemonė, gali būti vartojamos šviečiamosios parašiutinės bombos ir foto aparatas.

Artilerijos taikiniai žvalgomi A—56 statuto nurodymais.

Kulkosvaidžiais puolami pasitaikę patogūs žemės taikiniai: kariuomenės susibūrimai, žygiuojanti kariuomenė, gurguolė, transportai. Žemės taikiniai puolami iš labai mažo aukščio, ir, dažniausiai, vykdant žvalgybos uždavinį.

208. Manevriniame kare žvalgoma paprastai iš mažo aukščio, turint tikslą išaiškinti smulmenas tam tikro baro gilumoje, ne mažesnėje kaip vienos dienos žygis. Šiuo atveju žvalgomai: keliai, vieškeliai, geležinkeliai, ieškoma postovyje esančių arba žygiuojančių kariuomenės dalių, aiškinami priešo susitelkimai, ugniaiviai tės ir t. t.

209. Priešui traukiantis bendrą jo užpakalinės saugos liniją kartais galima pažinti iš gaisrų. Žvalgas, pastebėjęs tokius gaisrus, turi tuoju pranešti savo vadovybei.

Atsitraukiant šviesos nevisada tiksliai gesinamos. Dažnai iš didelio šviesų gausumo ga-

lima spręsti apie priešo santvarkos pairimą. Lengvai pastebimi kariuomenės susibūrimai ir iš jų lakūnai gali nustatyti atsitraukiančių dalių susirinkimo ir numatomo pasipriešinimo vietas. Tolimosios žvalgybos aviacija turi kreipti dėmesį į svarbesnius plentus ir geležinkelius, nes jais paprastai vyksta kariuomenės pertvarkymai.

210. Priešui prasiveržiant žvalgomoji aviacija turi nustatyti priešo prasiveržimo vietas fronte ir sekti puolimą tų mūsų dalių, kurios dar laikosi iš abiejų pusų nuo prasiveržimo vietas. Aviacija turi stengtis nustatyti prasiveržusias priešo jėgas ir, progai pasitaikius, netikėtai pulci kulkosvaidžiais bei bombomis susitelkusias priešo dalis.

Priešo paspirties dalys, einančios į frontą, dažnai save išduoda susitelkdamos netoli nuo išsikrovimo stočių. Be to, jų buvimą rodo padidėjęs geležinkelį ir kitų transporto priemonių judėjimas.

Šią žvalgybą paprastai vykdo artimosios ir tolimosios žvalgybos lėktuvai; tolimosios žvalgybos lėktuvai daugiau žvalgo priešo užnugari ir geležinkelius.

211. Didesnis puolimas paprastai parengiamas naktį. Tam reikalui priešo dalys išsikrauna tolimesniame užnugaryje (apie 30—50 km) ir naktiniai žygiai prisiartina prie fronto.

Aviacija stengiasi surasti artėjančias dalis, nustatyti artėjimo barus ir jėgų dydį. Palyginus pirmesnius žvalgybos duomenis su naujais

duomenimis ir nustačius baro platumą, dažnai galima nuspėti rengiamo puolimo mastą.

Reikia įsidėmėti tas vietas, kur buvo matyti daug šviesų, nes jas gali tekti sekti ir kitomis naktimis.

Prieš puolimą kariuomenė priešakinėse pozicijose būna tirščiau sutelkta, rezervai paslėpti skardžiuose, nelygumuose ir aplamai visose uždengtose vietose. Norint įsitikinti, patariama ant tokį vietų nusileisti ir pašvesti šviečiamosiomis raketomis. Patariama tokius taikinius pulti kulkosvaidžių ugnimi ir bombomis iš mažo aukščio. Reikia pasistengti nustatyti veiklesnius barus, artilerijos subūrimus ir tas vietas, i kurias nukreipta priešo artilerija.

212. Nusistovėjusioje fronto dalyje žvalgas gali greitai pranešti vadovybei apie veiklesnius ruožus. Šviesią naktį galima pastebeti priešo susibūrimus ir iš to spręsti apie veiklumo padidėjimą toje vietoje.

213. Priekinę fronto liniją žvalgas gali pažinti iš raketų, kurios tarpais leidžiamos iš savos ir priešingos pusės. Gerai pažindamas savo ruožą ir žemai skraidydamas žvalgas gali atskirti granatų sprogimus, lydimųjų pabūklų ir kulkosvaidžių ugnį. Kulkosvaidžių ugnis gerai matoma tik tada, kai ji stipri ir ilgai trunka; ugniavietys gali būti tik apytikriai nustatomos.

Surasti priešo artileriją ir nustatyti jos veikimo barus galima iš ilgų rausvų juostų, einančių iš priešo pusės. Pabūklų šūvių blyksnius

(ugnies liežuvius) lengva atskirti nuo sviedinių sprogimo šviesų, bet jei pabūklai pridengti skydais, tai baterijas sunku surasti.

Kadangi pabūklų šūvių šviesos trunka labai trumpai, tai tiksliai nustatyti pabūklų vietas yra sunku, bet lengvai galima nustatyti veikiančios baterijos rajoną.

Artilerijos užtveriamoji ugnis sudaro tam tikro ilgio maždaug taisyklingą sprogimų liniją, kuri gali progresyviai, šuoliais, keltis tam tikra kryptimi.

Ardomoji artilerijos ugnis skiriasi nuo kitokios ugnies tirštomis sprogimų grupėmis šau domojo daikto rajone.

214. Transportus šviesią naktį lengva pastebeti. Jie išsiskiria tam siomis dėmėmis šviesia me kelio dugne. Paprastai ant kelių ir takų arčiau prie fronto būna gurguolės vežimai, o toliau nuo fronto pasitaiko auto transportai. Atidžiai reikia žvalgyti kryžkeles, kelių išsišakojimus ir pasikrovimo vietas. Kai kada ne uždengtas žibintuvas ar kišeninės lemputės šviesa atkreipia žvalgo dėmesį ir išduoda transportą. Apšviestas transportas (labai retai pasitaiko) pasižymi šviesia linija, kurią net ne prityrusi akis lengvai pastebi. Ypač reikia žvalgyti griovius ir slėnius, kur dažnai slepiasi priešo tiekimo centrai.

Tiekimas ir dalių pasikeitimai pastebimi iš žmonių ir transporto judėjimo, o ypač iš pasitaikančių šviesų blykstelėjimų neatsargiai rūkant arba pasišviečiant.

Automobiliai pasižymi būdingomis šviesų juostomis.

215. Kariuomenės voros šviesiame kelių dugne atrodo juodomis netaisyklingomis masėmis. Kai žmonės eina abiem kelio kraštais, slépdamiesi medžių ir griovių šešeliuose, pastebėti juos sunku. Tačiau dažnai jie save išduoda neatsargiomis šviesomis ir metalinių daiktų blizgėjimu. Reikia atsiminti, kad naktį akį pri-traukia visa, kas juda. Be to, voros arba transportas gali būti pastebimi kai jie sustabdomi, jei žinomas rajonas ar vieta, kur vyksta judėjimas. Tokias vietas reikia žvalgyti iš žemai, netikėtai, pasišviečiant raketomis. Kai jude-sys vykdomas gerai prisitaikant prie vienos ypatumų, tai jis gali būti pastebėtas tik atsiktinai.

216. Stovyklos miškuose arba atvirose vietose, kad ir kaip atsargiai elgiantis, dažnai pastebimos iš žiburių ir dūmų, ypač nakties pradžioje. Atviroje vietovėje stovyklos gali save išduoti savo geometrinėmis formomis ir į jas einančiais takais. Be to, apie stovyklą žemė būna labiau sutrypta, o augmenų spalva šviesnė, negu aplinkinėje vietovėje.

Geležinkelai pastebimi iš šviesų, saugumo signalų ir einančiu traukiniu.

217. Artilerijos baterijos pastebimos tik šaudančios. Miške šaudančias baterijas nustatyti sunku. Tokių baterijų šūvių blyksnius reikia stebeti miškų pakraščiuose, tarpmiškėse ir miško aikštėse. Nustatant baterijų padėti atviroje vietovėje, reikia nurodyti artimiausias vietovės žymes: miško kampą, kaimo pakraštį, kryžkelį, dviejų upių santaką ir t. t.

218. Mėnesienoje garvežių dūmai gerai matyti ir iš didesnio aukščio; iš mažo aukščio matyti ir traukinio sudėtis. Tamsią naktį galima pastebėti paskutinių vagonų šviesas. Traukinys lengvai pastebimas tuo momentu, kai atidaromos krosnies durelės kūrui papildyti ir krosnies šviesa apšviečia dūmus. Paprastai yra matomos ir žiežirbos, kurios kūrą kraunant išsiveržia. Taip pat išduoda traukinį kartais pasitaiką apšvesti vagonai.

219. Stočių spalvotos šviesos būna negausios ir atskiras geležinkelio šakas galima pažinti tik šviesiomis naktimis. Rampos ir peronai išsiskiria būdingomis šviesiomis dėmėmis. Manevruijantieji garvežiai, atvykstantieji ir išvykstantieji traukiniai visada matomi.

Veikiamoji priešlėktuvinė apsauga (priešl. artil. šviesosvaidžiai, kulkosvaidžiai, naikintuvai) užnugaryje telkiama apie svarbesnius daiktus: geležinkelio stotis, geležink. mazgus, miestus, pramonės centrus ir aerodromus. Šios apsaugos priemonės taip pat nesunkiai pastebimos. Dažniausiai žvalgu iš anksto nurodomos (arba jis pats turi numatyti) priešlėktuvinės apsaugos ginamos vietas. Orpūsių užtvaros gali būti pastebimos tik šviesią naktį.

220. Nemaskuoti aerodromai atvirame lauke išsiskiria savo būdingomis figūromis, palapinių ir angarų šviesomis. Dažnai aerodromai būna pamirkėje arba kaimo pakraštyje; tuomet palapinės ir angarai stovi visai pamirkėje arba prie kaimo tropėsių. Veikiantieji aerodromai pastebimi iš spalvos ir specialių šviesų, ypač

léktuvams tūpiant. Aerodromo avigacinės šviesos, kai léktuvai skraido aerodromo ribose, paprastai, uždegtos.

221. Būdingesnės signalinės šviesos priešo pusėje būna: įvairaus galingumo švyturių, signaliniai šviesosvaidžiai, būdingos žemės šviesos, mažo kalibro pabūklai, šaudantieji eilėmis tam tikrais tarpais, spalvotos raketos ir galinos spalvotosios ugnys.

Šių visų signalų vietas reikia nustatyti ir pranešti vadovybei.

222. Veikiančius fabrikus naktį pastebėti lengva. Jie pasižymi juos apsupančia pašvaiste. Šviesos paprastai gesinamos po pavojaus signalo.

Reikia visada turėti galvoje, kad naktį įvairių signalų ir apšviestų daiktų vietas galima nustatyti tik žvalgant statmenai iš viršaus, nes kitaip šviesų atstumo įvertinimas gali būti klaidingas.

223. Léktuvo pagrindinė ryšio priemonė su žeme yra radijas. Jis vartojamas tomis pat taisyklėmis, kaip ir dieną. Radijas naudojamas ir avigacijos reikalams. Be radio, ryšiui su žeme léktuvas gali panaudoti šoninių šviesosvaidžių, raketas ir signalines šviesas.

Ryšys su léktuvu iš žemės palaikomas tik tai radiju. Kai kada nuo žemės galima susirišti su léktuvu raketomis ir šviesosvaidžiu, kuris tada nukreipiamas į léktuvą.

224. Panašiai kaip ir dieninėje žvalgyboje, léktuvo įgula, grįžusi iš naktinės žvalgybos, rašo pranešimą. Pranešimas turi dvi dalis.

Pirmoje dalyje surašoma:

- a) data, laikas, léktuvo įgula;
- b) gautas uždavinys;
- c) léktuvo tipas, foto, radijas, ginklai ir kiti įrengimai;
- d) išskridimo ir nusileidimo laikas, skridimo kelias, fotografavimas, ryšys, bangos ilgis, kam duoti pranešimai, žemės taikių puolimai, oro kautynės.

Antroje dalyje surašomi žvalgymo duomenys:

Kautynių lauke:

- a) žemės priešo veiklumas;
- b) priešo aviacijos ir priešlėktuvinės apsaugos veiklumas;
- c) priešo ir mūsų šviesinė signalizacija;
- d) savos artilerijos šaudymas;
- e) priešo artilerijos šaudymas.

Priešo užnugaryje:

- a) judėjimas geležinkelii ruožuose ir stotyse;
- b) judėjimas keliais (voros, transportai);
- c) įvairios stovyklos.

Savo pusėje:

- a) rajonai ir vietas, kurie matomi dėl nepriengtų šviesų.

V skirsnis

BENDRADARBIAVIMAS SU PĒSTININKAIS

225. Artimosios žvalgybos lėktuvas, kuris bendradarbiauja su pēstininkais, paprastai vadinamas pēstininkų lėktuvu.

Pēstininkų lėktuvo pagrindinis ir jam dažniausiai duodamas uždavinys yra pēstininkų lydėjimas kautynėse. Iš šio uždavinio sąvoką jeina:

- a) sekti kautynių lauką pēstininkų vadovybės naudai;
- b) laikyti ryšį tarp priekinio dalinio ir vadovybės (bataliono, pulko);
- c) dalyvauti kautynėse lėktuvo ugnimi (kulkosv. ir bombomis);
- d) lydėti tankus;
- e) kartais bendradarbiauti su tiesioginės paramos artilerija.

Paprastai paskutiniams (c, d, e) uždaviniams skiriama atskiri lėktuvai: lėktuvu grandys — žemės taikiniams pulti, tankų lėktuvai — tankams lydėti, artilerijos lėktuvai — bendradarbiauti su artilerija. Pagal aplinkybes pēstininkų lėktuvams duodamas vienas ar keli iš čia paminėtų uždavinių, bet kiekvieną kartą turi būti nurodyta, kuris tų uždavinių yra pirmaelis.

226. Pēstininkų lėktuvas savo uždavinį kautynėse galės tik tada sėkmingai atliki, jei ir

žemėje veikiančios dalys glaudžiai bendradarbiaus su lėktuvu.

Pēstininkų priekiniai daliniai ir visos vadovietės, nuo pēstininkų kuopų ir baterijų iki divizijos išskiriama, turi palaikyti ryšį ir pēstininkų statuto nurodyta tvarka ženklinis.

Žvalgai labai sunku nustatyti savų pēstininkų pasiektą ribą, o ypač kada tos ribos dažnai keičiasi.

Tais atvejais, kada pēstininkai nesiženklina, kartais žvalgas, nusileidęs labai žemai, iš uniformos gali pažinti kariuomenę, užimančią apkasus (ribą). Be to, žvalgas turi patikrinti, ar tai tikrai priekiniai daliniai. Tačiau skraidymas žemai yra labai pavojingas, nes tada lėktuvas sudaro gerą taikinį priešo kulkosvaidžiams ir, be to, lakūnai dažnai gali apsirikti. Todėl ženklinimasis yra būtina pēstininkų pareiga.

227. Visos vadovietės savo priemonėmis turi vikriai ir greitai sudaryti ir laikyti ryšį su pēstininkų lėktuvu.

228. Didesnio pēstininkų vieneto (divizijos) štabe esąs aviacijos ryšio karininkas turi visas štabe esančias žinias apie priešą ir savo kariuomenę, apie duotus operacinius įsakymus, numatomus kariuomenės judesius kuo skubiausiai perduoti eskadrilei. Šituo būdu aviacijos ryšio karininkas palengvins pasiruošimo darbą, kurį turės atlikti sekantis žvalgas, ir padės susivokti naujoje padėtyje.

229. Visi artilerijos daliniai, kurie turi radiją, klauso lakūnų pranešimų. Jų pareiga iš-

naudoti lakūnų teikiamus pranešimus, nes nuo jų skubios pagalbos dažnai priklauso operacijos pasisekimas.

230. Žvalgydamas priekinį skaidini, žvalgas turi gerai susivokti to skaidinio kautynių eigoje, kad galėtų apie tą eigą pranešti vadovybei ir, prieikus, pats tam skaidiniui padėti.

Savo darbo sėkmingumui žvalgas turi gerai žinoti savo dalių išeities santvarką žvalgomame ruože ir jų uždavinius. Kautynių metu žvalgas seka savų bei priešo dalių kautynių eigą ir pranešinėja apie visa tai vadovybei, kurios naujai jis dirba. Ypač atidžiai žvalgas seka vadovybių signalus ir skubiai perduoda pėst. daliui reikalavimus atitinkamiams pėstininkų vadams, tankams arba tiesioginės paramos artilerijai. Jei priešo priešlėktuvinė apsauga labai veikli, tai skraidoma viršum savų pozicijų ir žvalgoma perspektyviniu būdu.

231. Žvalgas, sekdamas pėstininkų veiksmus, negali drauge sekti ir artilerijos taikinius. Šiam uždavinui turi būti pasiūstas kitas lėktuvas. Tačiau pėstininkus lydi lėktuvas, pastebėjęs ypatingai svarbų taikini, turi apie tai pranešti suinteresuotoms baterijoms ar pėstininkams, nors tai ir neliestu jo tiesioginio uždavinio, o jei gali, tai ir padėti baterijai išišaudyti.

232. Tankus lydinčio lėktuvo svarbiausia pareiga — ieškoti prieštankinių pabūklų ir priešo tankų.

Prieštankiniai pabūklai dažniausiai būna išdėstyti paskirais pabūklais arba būriais po du ir pasirengę tiesioginiam šaudymui. Dažnai

pabūklai būna atviroje arba silpnai uždengtoje ugniaivietėje ir slepiasi nuo žvalgų taikydami prie vietovės. Žvalgas, jei gerai pažista vietovę, tuos pabūklus dažniausiai gali surasti. Suradęs priešo prieštankinių pabūklų, žvalgas radiju praneša apie tai savajai artilerijai ir tankams.

Lėktuvas, norėdamas tiksliai nurodyti prieštankinių pabūklų vietą, gali pulsi juos kulkosvaidžiais. Be šių pirmaeilių pareigų, žvalgas seka puolimo eigą, praneša pėstininkų bei savų tankų pasiektais ribas ir pastebėtas prieštankines kliūties.

Po kautynių žvalgas turi surasti sustojusius ir paliktus kautynių lauke tankus, nubrėžti jų padėties skemą ir ją numesti divizijos (pulko) vadovietei.

Kai tankams lydėti nėra paskirta atskiro lėktuvo, tai pėstininkus lydi lėktuvas seka tankų naudai, kiek tai jam leidžia tiesioginis uždaviniys.

233. Pėstininkų bataliono, pulko ir divizijos vadovietės ryšiui su lėktuvu paprastai vartoja radiją, marškas ir paduodamuosius pranešimus. Žvalgas praneša radiju sutartais ženklinais, mėtomaisiais pranešimais ar nutūpės. Ryšiui tarp lėktuvo ir kariuomenės dalių lakūnai turi būti iš anksto gerai pasirengę, nes sklandus ir greitas ryšys artėjant ir puolant nepaprastai svarbus kovojančioms dalims.

Apie visas išaiškintas priešo jėgas arba jų ugnies priemones žvalgas tuoju praneša pėstininkams ir artilerijai. Paprastus pranešimus

apie priešą perduoda radiju, atviru kodu, o svarbius pranešimus — radiju, šifruotu kodu ir tą pranešimą dar pakartoja metamuoju pranešimu (skema).

Pėstininkų léktuvas naudojasi bangos ilgiu ir šaukiniais, nurodytais divizijos ryšių įsakyme. Pėstininkų léktuvo klauso:

- a) divizijos vadovietės;
- b) divizijos PŽRP (jei yra) ir pulkų vadovietės;
- c) divizijos artil. viršininko, artil. grupių, o ypač tiesioginės paramos ir tankus lydinčios artilerijos vadovietės;
- d) darbinis aerodromas;
- e) divizijai priskirtų tankų vadovietė ir ryšio tankai, kurie turi radiją; šie tankai priimtus pranešimus perduoda pėstininkams;
- f) kur galima, kaimyninių divizijų vadovietės.

234. Žvalgas paprasta akimi arba žiūronu nustato priešo pagrindinę ribą ir artimesnius rezervų ruožus. Didžiausią dėmesį žvalgas kreipia į priešo pėstininkų sunkiasias priemones, kurios sulaiko mūsų dalis, ir pasistengia nustatyti, ar tai yra priešo sauga ar pagrindinė pozicija. Apie įtvirtintus atsparos mazgus, jadesius artimiausiam užnugaryje ir rezervus praneša bataliono vadoviete. Be to, žvalgas sekā priešo artilerijos ugnies veikimą, praneša apie tos ugnies sutelkimo vietas. Pastebėjės, kad savoji artilerija šaudo savus pėstininkus,

tuojau apie tai praneša artilerijos arba kitai atitinkamai vadovybei.

235. Kautynėms vykstant, žvalgas seka bendrą kautynių eigą, stengiasi kaip galint geriau susivokti ir visą laiką informuoja suinteresuotą vadovybę. Svarbiausią dėmesį žvalgas kreipia į priešo artilerijos ugnį. Jis informuoja vadovybę apie savo ir priešo pusėje susidariusias kliūties bei susibūrimus, kurie sulaiko pėstininkų slinkimą pirmyn. Stengiasi nustatyti priešo ugnies kilmę bei baterijų padėtį.

Puolime svarbiausia žvalgo pareiga yra sekti savų dalių judesį, pranešinėti apie pasiektais ribas (tikslus) ir apie nenumatytas kliūties ir jų priežastis. Ginantis, žvalgas turi surasti pagrindinę priešo puolimo kryptį, priešo susitelkimo vietas, pranešti apie savo dalinių padėties pasikeitimus.

236. Dėl blogo ryšių priemonių veikimo kartais vadovybė gali nustoti ryšio su priekiniais daliniais. Kad lengviau būtų žvalgui surasti priekinius dalinius, vadovybė jam nurodo rajonus, kuriuose jis turi žvalgyti. Šiam reikalui divizijos vadovietėje paruošiamas ir žvalgui duodamas žemėlapis, kuriame paženklinama ryšių ašis, jadesio kryptis, išeities riba (kurioje padėtis gerai žinoma) ir eilė kitų ryškių ribų, kurios nustatomos pagal svarbiausius vietos žyminius (kaimus, kelius, miškų pakraščius, upelius ir t. t.). Plotai tarp šių ribų abipus ryšio ašies numeruojami, pradedant nuo išeities ribos pirmyn: i kairę nuo ryšių ašies — neporiniai, o i dešinę — poriniai numeriai.

Jei žvalgas, atskridęs i frontą pėstininkų lydėti, divizijos vadovietės ryšių aikštéléje paramtys, pav., Nr. 5, tai reiškia, kad jis turi ieškoti savų priekinių dalij 5 rajone. Tačiau ta neatleidžia vadovybės nuo pareigos informuoti eskadrilę apie padėtį ir pasikeitimus.

237. Įsakymą duoda eskadrilés vadas, o kai kada tas pėstininkų vadas, prie kurio žvalgas priskirtas. Įsakyme nurodoma:

- a) aplinkybės: žinios apie priešą ir savo kariuomenę, artilerijos veikimo planas (uždaviniai artilerijai), kaimyninių dalij uždavinys;
- b) žvalgo uždavinys: veikimo rajonas, veikimo laikas (pradžia ir pabaiga), žinių rinkimo eilė ir kam žinias perduoti, reikalautini pasiženklinimai;
- c) žinių perdavimas: vadoviečių signalai ryšių aikštelių vietos, radio bangos ilgis sutarti signalai ir t. t.

238. Prieš išskrisdamas žvalgas turi vispusiškai pasirengti gautam uždavinui. Šis pasirengimas apima:

- a) pagrindinį susipažinimą su visais dokumentais, liečiančiais vietovę ir joje esančius įtvirtinimus;
- b) susipažinimą su savų ir priešo dalij išsi-dėstymu ir operaciniu įsakymu;

c) parengimą reikiamo skaičiaus skemų, kuriose žvalgas turės susižymeti sekimo duomenis.

Be to, prieš išskrendant žvalgui naudinga susirišti su tais vadais, kurių naudai jis dirbs ir sužinoti jų pageidavimus. Pasiruošiama vadovaujantis eskadrilés vado nurodymais, padendant žinių karininkui. Pasiruošimas trunka iki pat išskridimo, nes žvalgas turi žinoti pasutinę padėtį kautynių lauke.

239. Atskridęs i kautynių lauką, žvalgas pirmiausia suieško pagal kilminę maršką vadovietes tų vadų, kurių naudai jis dirbs, susiriša su jais radiju arba kitu būdu ir pasižymi jų padėti skemoje sutartiniais ženklais. Jei kuri vadovietė nesiženkina, tai žvalgas apie tai praneša aukštesniams vadui.

Ryši su žemės kariuomene žvalgas palaiko radiju, raketomis ir mėtomaisiais pranešimais. Žvalgas turi nusimanyti, kada ir kurį ryšio būdą panaudoti. Toliau žvalgas suranda ir nustato priekinių dalinių padėtį, ypač labiau išsi-kiusių pėstininkų dalinių, ir seka priešo artilerijos ugnį.

Savo dalinių kautynių santvarką, ypač priekinių dalinių pasiekidas vietas, žvalgas, nepaisydamas įvairių sunkumų, turi tiksliai nustatyti ir pasižymeti skemoje, nes bet kuris netikslumas gali duoti pėstininkams didelių nuostolių. Žvalgas pažymi skemoje judančius ir sustojusius tankus ir, be to, pažymi, ar tie tankai atskirti nuo pėstininkų, ar veikia drauge su jais.

Nustatės savo priekinių dalinių ribą, žvalgas imasi nustatyti priešo priešakinius dalinius. Norėdamas tiksliau patikrinti priešo pozicijos vietas, lėktuvas gali nuskristi į priešo pozicijos gilumą ir ištirti, ką slepia vietovės nelygumai.

Nustatės savo ir priešo dalį padėtį, žvalgas sudaro padėties skemą ir ją numeta atitinkamam vadui. Skubias žinias apie priešą žvalgas perduoda radiju ar kitokiu būdu. Perda- vės, iš marškų ryšių aikštélėse įsitikina, ar žinių tikrai priimtos, ir jei reikia numeta ra- šytą pranešimą.

Kai būtinai reikia, lėktuvai péstininkus turi lydėti be pertraukos. Bet kadangi šis darbas yra gana sunkus ir varginantis, tai vieno lėktuvo skridimas neturi trukti ilgiau kaip $1\frac{1}{2}$ valandos. Grįžusi lėktuvo įgula aerodrome informuoja pasirengusią skristi įgulą apie padėtį fronte.

Geriausias péstininkus lydinčio lėktuvų skri- dimo aukštis 500—800 m.

Péstininkus lydintis lėktuvas savo veikimą paprastai išplečia tik iki priešo divizinės arti- lerijos pozicijų.

240. Grįždamas žvalgas surašo pranešimą ir numeta drauge su skema tam vadui, kurio nau- dai jis dirbo. Pranešime žvalgas trumpai, su- glaustai nurodo: kam ir kokias žinias jis pa- siuntė, péstininkų ir tankų veikimą, artilerijos šaudymo išdavas. Ši pranešimą žvalgui daž- nai gali tekti papildyti žodžiu, todėl pageidau- jama, kad prie didesnių vadoviečių būtu lėktu- vui nutūpti aikštélė.

Grįžęs į aerodromą žvalgas, lakūno padeda- mas, surašo smulkų pranešimą bendromis tai- syklémis.

V skirsnis

BENDRADARBIAVIMAS SU KAVALE- RIJA

241. Kavalerijos veiksmai pasižymi dideliu judrumu, dažnais ir netikėtais padėties kitimais, didesniu veikimo plotu ir platesniu ka- valerijos dalį išsidėstymu vietovėje. Dėl daž- nų ir netikėtų padėties pasikeitimų sunku iš anksto sudaryti aviacijos panaudojimo planą.

Aviacijai dažniausiai duodami tokie uždaviniai, kuriuos stato greitai ir netikėtai besikeičiančios aplinkybės; tie uždaviniai gali būti tik tada įvykdyti, jei aviacija turės su kavalerija nuolatinį betarpį ryšį.

Aviacija yra viena iš pavojingiausių kavale- rijai ginklų rūsių, nes raitininkas ir arklys su- daro gana didelį taikinį, kurį iš oro savo gink- lais lėktuvai sėkmingai gali pulti.

242. Aviacijai tenka dirbti su šiomis kava- lerijos dalimis:

- divizijos kavalerija (kai ji vyko ypatin- gai svarbius uždavinius);
- kariuomenės kavalerija ir jos žvalgomaja rinktine bei rinktinėmis.

Su divizijos kavalerija bendradarbiauja prie divizijos priskirta aviacija. Apie lėktuvų ben-

dradarbiavimą su divizijos kavalerija divizijos vadas pažymi savo įsakymuose divizijos kavalerijai ir eskadrilei.

Su kariuomenės kavalerija veikia tam reikaliu priskirti žvalgomosios aviacijos daliniai.

Kavalerijos naudai veikianti aviacija vykdo šiuos uždavinius:

- a) žvalgo ir seka kavalerijos viršininko ir kavalerijos dalinių naudai;
- b) palaiko ryšį tarp kavalerijos viršininko ir vadovybės, o taip pat tarp kavalerijos viršininko ir jo priklausančių dalinių;
- c) lydi kavaleriją kautynėse;
- d) puola savo ginklais priešo gyvūnias jėgas ir kitus patogius taikinius.

243. Persekojant, kariuomenės kavalerijai, ypač gilesniame priešo užnugaryje, reikalinga darni parama ne tik žvalgomosios, bet ir puolamosios aviacijos. Šiuo atveju, be priskirtos žvalgomosios aviacijos, ją gali dar paremti naikintuvai ir bombonešiai.

Persekojant, kavalerijos veiksmai be aviacijos pagalbos darosi sunkiai įvykdomi ir nuostolingi. Aviacijos ir kavalerijos bendradarbiavimas čia turi būti ypač glaudus ir darnus, nes nuo to priklauso užsibrėžtų uždavinių pasiskimas.

Apginti kavalerijos daliniams, o taip pat ir žvalgomyseisems léktuvams nuo priešo aviacijos puolimo, be kitų priemonių, reikalingi naikintuvai, o priešo aviacijai bei kavalerijai pulti reikalingi bombonešiai.

Naikintuvai vykdo šiuos uždavinius:

- a) saugo kavaleriją nuo priešo léktuvų puolimo žygyje ir persekojant, o ypač telkiantis ir grįžtant per frontą;
- b) saugoja žvalgomuosius léktuvus žvalgymo metu;
- c) trukdo priešo léktuvams žvalgyti.

Bombonešiai vykdo šiuos uždavinius:

- a) puola priešo aerodromus, kariuomenės dalinius ir ardo priešo tiekimą;
- b) padeda kavalerijai pulti ir ypač persekioti.

Naikintuvai ir bombonešiai veikia naikintuvų ir bombonešių statutų dėsniais.

244. Su kavalerija bendradarbiaujantis žvalgomasis léktuvas paprastai vadinamas kavalerijos léktuvu.

Pagrindiniai kavalerijos léktuvo uždaviniai — žvalgyti ir palaikyti ryšį.

245. Dėl uždavinių gausumo, kuriuos tenka atlikti prie divizijos priskirtai eskadrilei, žvalgymas kavalerijos léktuvui tik ypatingais atvejais duodamas pagrindiniu uždaviniu. Dažniausiai žvalgymas bus tik šalutinis uždavinys. Nors žvalgymas būtų ir antraelis uždavinys, tačiau kavalerijos reikalavimai turi būti kiek galint tiksliau įvykdyti. Tam reikalui žvalgas turi žinoti divizijos kavalerijos uždavinį, judešio kryptį, jai skiriamas pasiekti ribas ir laiką, kada ji tas ribas turi pasiekti.

Grįždamas lėktuvas perduoda divizijos kavalerijai ne tik reikalautas žinias, bet ir visas tas žinias, kurios jai galėtų būti naudingos.

Divizijos kavalerija, sudariusi salyti su priėšu, gali pareikalauti iš kiekvieno grįžtančio prie divizijos priskirto lėktuvo jai padėti. Lėktuvas, pastebėjęs tokį reikalavimą, elgiasi šiaip:

- a) jei neturi nieko svarbaus pranešti savo vadovybei (divizijos vadui arba kitam viršininkui) ir jei turi užtektinai degalo, pasirūpina tuoju patenkinti kavalerijos reikalavimą;
- b) jei turi svarbių žinių, tai pirmiausia praneša jas savo vadovybei ir vėliau grįžta dirbti kavalerijos naudai;
- c) jei negali kavalerijai padėti dėl degalų trūkumo ar kitų priežasčių, tai apie tai praneša kavalerijai, numesdamas pranėšimą, ir parskridęs praneša eskadrilės vadui apie kavalerijos reikalavimus; eskadrilės vadas, jei gali, siunčia šiam reikaliui kitą lėktuvą.

246. Vienas lėktuvas gali sėkmingai dirbti su dviem trim didesniais, karininko vadovaujamais, patruliais. Kavalerijos vadovybė, susitarusi su eskadrilės vadu, nustato, su kiek patrulių ir kurį laiką lėktuvas turės dirbti. Žvalgymas patrulių naudai paprastai siekia iki 25—30 km prieš žvalgomąją dalinį. Lakūnai turi gerai žinoti patruliams duotą uždavinį ir gerai pažinti vietovę. Be šių žinių lėktuvas vargu galės surasti patrulius ir su jais susirišti.

Lėktuvas, iki suranda patrulį, paprastai skrenda žemai. Patrulį pastebėjęs, reikalauja pasiženklinti ir tik po to vykdo savo uždavinį.

Atlikęs uždavinį su vienu patruliu, lėktuvas praneša apie tai patrulį išsiuntusiam viršininkui ir toliau tokiu pat būdu dirba su kitais patruliais.

247. Žvalgymas kariuomenės kavalerijos ar jos žvalgomųjų rinktinų naudai vykdomas tais pačiais dėsniais, kaip dirbant su divizijos kavalerija. Su žvalgomosiomis rinktinėmis dirba prie kariuomenės kavalerijos priskirti lėktuvai. Kariuomenės kavalerijos lėktuvams tenka žvalgyti giliau į priešo pusę, negu divizijos kavalerijos lėktuvams.

Žvalgyba kavalerijos naudai apima ne vien kavalerijos žygiavimo kryptį, bet ir visą aplinkumą, iš kur galima tikėtis priešo veiksmų. Ypač veikliai ir atidžiai reikia žvalgyti kavalerijai persekiojant, grįžtant atgal prasilaužus ar saugojant kariuomenės sparną.

Persekiojimo metu aviacija turi ypatingą dėmesį kreipti į priešo kavaleriją, motorizuotus dalinius, nustatyti, kur kavalerija gali sutikti didesnį pasipriešinimą, to pasipriešinimo ribas, įtvirtinimus ir jėgas.

Jei kavalerijos žvalgomosios rinktinės turi priskirtos artilerijos, tai lėktuvams, be kitų uždavinių, dar tenka dirbti ir su artilerija.

248. Kautynėse lėktuvai su kavalerija bendradarbiauja tais pačiais pagrindais, kaip ir su pėstininkais.

249. Ryšys tarp kavalerijos daliių ir jų aukštutesnių viršininkų, dėl didelio kavalerijos judrumo, plačių barų ir dažnų pasikeitimų, sunkiai palaikomas. Todėl šiam reikalui, be kitų priemonių, vartojami ir léktuvai.

Ypač svarbu turėti ryšį persekiojant, todėl sudarant persekiojimo planą aviacijai šiuo reikalui turi būti duodama reikiamų nurodymų.

Léktuvai gali būti naudojami šiemis ryšio uždaviniams:

- a) perduoti vadovybės įsakymams kavalerijos daliniams;
- b) paimti iš dalinių pranešimams ir perduoti vadovybei;
- c) abipusiam ryšiui tarp dalinių.

Ryši tarp vadovybės ir dalinių arba atvirkščiai léktuvai palaiko radiju, marškomis, metomaisiais pranešimais, paimamaisiais pranešimais, sutartiniais ženklais ir nutūpdami.

Léktuvams, veikiantiems su kavalerija, ypač dažnai tenka paimti pranešimus nuo žemės. Tuose pranešimuose paprastai siunčiamos kavalerijos surinktos žinios. Prieš išskrisdamas žvalgas gauna žinių apie jo žvalgomųjų rinktinę arba patrulių paskutines sustojimo vietas ir galimus kelius. Nurodytas rinktines arba jų dalinius žvalgas paeiliui susieško. Juos išsaukia sutarta signaline raketa, į kurią žvalgomieji atsako: „Paimkite pranešimą“, arba, jei pranešimo neturi, „Nieko neturiu“.

250. Divizijos kavalerijos ir žvalgomųjų rinktinų vadovietės parenkamos arti tokios vie-

tos, kur būtų galima numesti ir paimti pranešimus. Pageidaujama, kad prie žvalgomųjų rinktinių ir divizijos kavalerijos vadoviečių būtų léktuvams nutūpti aikštėlės. Vadoviečių ryšių aikštėlėse, léktuvui atskridus, nurodoma tokį nusileidimo vietų linkmė, o tose vietose patiesiami tūpimo ženklai.

Kavalerijos daliniai marškomis bei raketomis turi mokėti pranešti léktuvui apie savo padėti. Naudinga nustatytomis valandomis siuntinėti ryšio léktuvus į kavalerijos dalinius. Šie léktuvai turi turėti tam tikrus ženklus arba duoti tam tikrus signalus, iš kurių juos būtų galima pažinti. Kavalerijos dalinys, turėdamas perduoti svarbų raštinį pranešimą, gali pareikalauti, jei vieta leidžia, kad léktuvas nutūptų.

251. Persekiojamas priešas dažniausiai palaužtos dvasios; aviacija kiekviena proga turi stengtis panaudoti savo ginklus ir tuo dar labiau ardyti priešo santvarką.

Persekiojančią kavaleriją stengiasi pulti priešo aviacija, todėl persekiojimo metu kavalerija reikalinga stiprios apsaugos nuo priešo léktuvų puolimo.

VII skirsnis

BENDRADARBIAVIMAS SU TANKAIS

252. Aviacija, bendradarbiaudama su tankais, vykdo šiuos uždavinius:

- a) žvalgo tankų naudai;
- b) palaiko ryšį;
- c) lydi tankus kautynėse.

Tankų naudai aviacija žvalgo tankų žygio metu iki sėlyčio su priešu. Žygyje tankai pirmyn siunčia, paprastai, savuosius žvalgus, su kuriais žvalgantis léktuvas turi glaudžiai bendradarbiauti.

Tankų léktuvo uždavinys yra žvalgyti ir pranešinėti tankų žvalgybai apie pastebėtas vietovės kliūtis ir priešą. Šioje žvalgyboje žvalgas turi panaudoti turimus tankų žvalgybos ankstyvesnius duomenis. Susidūrusi su priešu tankų žvalgyba tuojuo pradeda kautynini žvalgymą. Norint pasirinkti geresnę išeities ribą, tankų vadovybei dažnai bus naudinga pačiai apžvelgti vietovę iš oro.

Prieš prasidedant puolimui oro žvalgyba, jei gali, turi duoti smulkias žinias apie vietovę, apie tankų puolamuosius daiktus ir apie priešo prieštankinius pabūklus.

Šias žinias žvalgyba surenka iš planinių ir perspektyvinių foto nuotraukų tų vietų, kuriose tankai rengiasi veikti, ir iš akinės žvalgybos duomenų.

253. Ryši su tankais ir jų vadovietėmis léktuvai palaiko: radiju, raketomis ir mėtomasiais pranešimais. Tankai palaiko ryšį su léktuvais šiais būdais: žygyje — radiju, raketomis ir vaizdinėmis priemonėmis, kautynėse — raketomis ir vaizdinėmis priemonėmis.

254. Tankams pradėjus pulti, léktuvams tenka juos lydėti nuo pat išeities ribos. Norint geriau išnaudoti tankų veikimą, jiems lydėti reikia skirti atskirus léktuvus.

Lakūnas prieš pradėdamas dirbtį su tankais turi būti stropiai pasiruošęs. Jis turi gerai žinoti:

- a) tankų uždavinij: puolimo tikslą, ribas, kelius, išeities ribas, puolimo laiką;
- b) vietovę ir jos paviršių (tuos duomenis lakūnas surenka per orientacinius skridimus ir nagrinėdamas foto nuotraukas ir žemėlapius).

Prieš skridimą lakūnas susitaria su tankų vadovybe dėl tankų puolimo ir gauna iš jos smulkų žinių apie priešo padėtį ir tankų puolamuosius daiktus.

Tankų vadovybė atkreipia lakūno dėmesį į tas vietas, kuriose gali būti priešo prieštankinių pabūklai arba kliūtys. Šios vietas turi būti visą laiką lakūno sekamos.

255. Tankus lydinčio léktuvo uždavinys yra:

- a) sekti, kad tankai išlaikytų duotą kryptį;
- b) pranešinėti tankų vadovybei ir pėstininkams, kurie betarpiskai išnaudoja tankų puolimą, apie tankų sunaikintas kliūtis;
- c) nurodinėti tankams jų nepastebėtas kliūtis ir pasipriešinimo mazgus, kurie kliūdo saviems pėstininkams;
- d) surasti bei nurodyti tankams priešo prieštankinius pabūklus ir nurodyti vietas, kur galima jų išvengti; jei prieštankiniai pabūklai labai pavojingi, tai pulti juos kulkosvaidžiais ir bombomis;

- e) pranešti apie surastus prieštankinius pabūklus savajai artilerijai;
- f) pranešti tankų ir pėstininkų vadovybėms, kurių naudai tankai veikia, apie tankų pasiektais ribas;
- g) kautynėms pasibaigus, surasti užkliuvusių ir paliktus kautynių lauke tankus ir pranešti vadovybei.

256. Kai kada, nakties metu, norint nuslėpti tankų ūžesį puolimo pradžioje, naudingi bus žemi skraidymai tankų išeities ribų rajone.

Didelę reikšmę turi tankų puolime ir atsi-
traukime dūminės uždangos. Dūminės uždan-
gos iš lėktuvų sudaromos dviems būdais: mė-
tant dūmines bombas, leidžiant dūmus specia-
liais prietaisais.

Po savų tankų puolimo dažnai galima laukti
priešo tankų kontratakos. Šiuo atveju, be kitų
priemonių, labai gali padėti savoji puolamoji
aviacija.

VIII skirsnis

ŽEMĖS TAIKINIŲ PUOLIMAS

257. Žvalgomoji aviacija, puldama žemės
taikinius, vadovaujasi puolamosios aviacijos
statutu.

258. Puolama žvalgo bei piloto kulkosvai-
džiais ir lengvomis bombomis. Puola atskiri
lėktuvai arba grandys iš mažo aukščio.

Grandys puolimo reikalui sudaromos įsaky-
mu; joms nurodoma taikiniai, puolimo vieta ir
puolimo laikas.

Atskiri lėktuvai puola savo iniciatyva šiais
atvejais:

- a) kai reikia padėti ardyti priešo kariuome-
nės santvarką;
- b) kai reikia padėti savo kariuomenei ypa-
tingai kritišku laiku;
- c) kai pasitaiko svarbių ir patogių pulti tai-
kinių (kariuomenės susibūrimų), jei tik
tai leidžia tiesioginis uždavinys.

Žemės taikinius puldami, žvalgas ir pilotas
turi glaudžiai bendradarbiauti, nes daugiausia
nuo to prikiauso puolimo sėkmingumas. Pi-
lotas turi taip manevruoti, kad žvalgas galėtų
patogiai panaudoti savo ugnies priemones.

IX skirsnis

ŽVALGO PARINKIMAS

259. Duodamų uždavinių svarbumas stato
lakūnams ir ypač žvalgams didelius reikalavi-
mus. Žvalgas turi būti drąsus, tvirtos valios
ir būdo, sumanus, su iniciatyva, pasitikis sa-
vimi ir labai sąžiningas.

Be to, jis turi gerai nusimanyti bendrosios
ir ginklų rūšių taktikos klausimais, kad galė-
tų susivokti visokiose taktinėse aplinkybėse ir
suprasti uždavinį ir veiksmus to vieneto, kurio
naudai jis dirba.

Šioms ypatybėms įgyti reikia ne tik įgimtu
gabumų, ne tik daug teorijos, bet ir daug praktikos.

260. Nevisi žvalgai vienodai gerai tinkta tam tikriems uždaviniams, todėl, duodant uždavinių, reikia parinkti, jei tik galima, tokį žvalgą, kuris tam uždaviniui labiausiai tinkta.

261. Žvalgų vertė priklauso ir nuo patyrimo kautynių lauke. Kadangi tokį patyrusiu žvalgą paprastai bus nedaug, tai svarbu taupyti jų jėgas.

262. Kritiškesniais momentais darbo našumui padidinti sudaromos nuolatinės lėktuvų įgulos ir kiekviena jų specializuojama vienodai uždavinių rūšiai arba kuriai nors vienai sričiai. Šiuo būdu vadovybė palengvina įguloms pasirengiamąjį darbą.

IV SKYRIUS

ŽVALGOMŲJŲ LĒKTUVŲ KAUTYNĖS

I skirsnis

ATSKIRŲ LĒKTUVŲ KAUTYNĖS

Dviviečio lėktuvo kautynės

263. Priekiniai kulkosvaidžiai vartojami priešui pulti. Tačiau kovoje su vikresniu priesu arba ginantis didesnę reikšmę turi užpakinis judamas kulkosvaidis. Pilotas naudoja savo kulkosvaidį tik pasitaikius progai, nes svarbiausias jo uždavinys — leisti žvalgai kuo geriausiai, patogiausiai šaudyti ir lėktuvo manevru sunkinti priešo puolimą.

Pilotas neturi kartoti vis tų pačių manevrų arba ilgai manevruoti tuo pačiu būdu, ypač ilgai smigtis tiesia linija. Geriausia manevruoti netaisyklingais vingiais. Manevruojama pagal žvalgo ženklus, kuris seka priešo lėktuvą (jei jų yra keli, tai pavojingiausią iš jų).

Pilotas dažnai turi žvilgterėti į žvalgą (kulkosvaidininką) ir, nelaukdamas ženklų, iš kulkosvaidžių padėties nuspresti, kaip manevruoti, kad priešo lėktuvas atsidurtų žvalgo šaudoma-me lauke.

Léktuvo manevrai neturi būti perdaug griežti, nes tai labai trukdytų žvalgui gerai šaudyti.

Kai priešo léktuvui pavyksta patekti į žvalgo nešaudomą lauką, beveik po léktuvo uodega, pilotas turi tuoju sutrukdyti priešui puolimą. Geriausias léktuvo manevras tada bus staigus posūkis ir kilimas į tą pusę, į kurią žvalgas laiko nukreipės kulkosvaidį. Dėl tokio posūkio priešas ne tik nebegalės patogiai šaudyti, bet dar staigiai pateks į žvalgo šaudomą lauką.

Vienviečių užpultas dvivietis léktuvas niekuomet neturi smigtis.

264. Kaunantis su priešo léktuvu, geriausia leisti jam prisiartinti ir iš mažo atstumo paleisti ugnį.

Nepatariama leisti ugnies iš didelio atstumo (per 500 m), nes tai tik parodo šaulio nervingumą, o pataikymo galimumai menki.

Šaudyti reikia trumpomis eilėmis ir taupyti šovinius. Tiktai visai iš arti šaudoma ilgesne eile. Šaudant taikymo pataisos žvalgai yra sudėtingesnės kaip pilotui, tačiau jos būtinės, nes be jų šaudymas yra visai netaiklus ir beprasmis.

Lakūnai (ypač žvalgai) turi nuolat pratintis gerai šaudyti, nes gero šaulio reikšmė oro kautynėse yra labai didelė.

Daugviečio léktuvo kautynės

265. Daugviečio léktuvo kautynių bendri dėsniai tie patys, kaip ir dviviečio léktuvo. Pilotas léktuvo manevrą derina su užpakalinio kulkosvaidininko veiksmais.

Paprastai priešas puola iš užpakalio, nes užpakalinio kulkosvaidininko nematomas ir nešaudomas laukas yra didesnis, negu priešakyje, o be to, ir pulti iš užpakalio lengviau.

Léktuvo saugojimas nuo priešléktuvinių ginklų

266. Priešléktuvinės artilerijos pavojui sumažinti léktuvai turi manevruoti.

Priešléktuviniams ginklams šaudant léktuvas turi kiek galint dažniau (ne rečiau kaip per minutę) nelygiais tarpais įvairiai keisti aukštį, greitį ir ypač kryptį. Priešléktuvinės artilerijos šaudymas yra pavojingiausias 2000—4000 m aukštyje; žemiau kaip 1000 m ir aukšciau kaip 6000 m pavojujus mažesnis.

267. Automatiniai 20—40 mm pabūklai léktuvui yra pavojingi iki 2000—3000 m. Skutmai skrendant, dėl didelio kampinio greičio, jų pavojujus nedidelis.

Šautuvinio kalibro priešléktuviniai kulkosvaidžiai léktuvui pavojingi nuo žemės iki 1000 m, o stambesnio kalibro — iki 1500 m.

Šautuvų ugnis pavojinga žemai (iki 300 m) skrendančiam léktuvui.

Priešo kulkosvaidžiams šaudant léktuvai turi panašiai manevruoti, kaip ir šaudant priešléktuvinei artilerijai. Žemai (600—1200 m) skrendančiam pėstininkų léktuvui, kuris keletą kartų turi grįžti per tas pačias vietas, priešo priešléktuvinių kulkosvaidžių šaudymas itin pavojingas. Léktuvas, pastebėjęs į jį šaudančius kulkosvaidžius arba nors apytikriai nusta-

tęs jų vietą, gali savo kulkosvaidžio ugnimi kartais bent kuriam laikui juos nutildyti.

Taip pat lėktuvo kulkosvaidžių ugnimi galima priversti priešą užgesinti šviesosvaidžius.

II skirsnis

LĒKTUVŲ KAUTYNĖS RIKIUOTĖJE

Lėktuvų grandis

268. Grandį sudaro keli (3—6) lėktuvai, kuriie skrenda paprastai suglaustoje rikiuotėje. Be to, gali būti 2 lėktuvų pusgrandė. Žvalgomieji lėktuvai siunčiami grandimis, kad jėga prasiveržtų į priešo gilumą tais atvejais, kai naikintuvų aviacija negali suteikti reikiamo saugumo.

Viename grandies lėktuve, dažniausiai prieiniame, skrenda žvalgas, kuris yra atsakingas už uždavinio įvykdymą; kiti lėktuvai gina pirmąjį.

Grandžių rikiuotės

269. Grandies rikiuotė turi atitikti šiuos reikalavimus:

- turi būti paprasta ir lengvai valdoma;
- neturi sudaryti uždengtų ir nešaudomų laukų;
- turi būti patogi sutelkti ugniai grandies užpakalyje;
- kiekvienas lėktuvas būtinai turi matyti vado lėktuvą, o kur galima — ir visus grandies lėktuvus.

Lėktuvų grandis dažniausiai sudaroma iš 3 ir iš 5 lėktuvų.

3—6 lėktuvų rikiuotės nurodytos 3 priedelyje; vado lėktuvas pažymėtas 1 nr.

270. Tiksliai nustatyti atstumą tarp skrendančių lėktuvų yra sunku. Tie tarpai turi būti pakankamai maži, kad lėktuvai galėtų vieni kitus ginti, bet ir pakankamai dideli, kad nekliudytų vieni kitiems šaudyti. Tarpų didumas priklauso nuo lakūnų susiskraidymo ir lėktuvų tipo. Paprastai tie tarpai būna apie 30 metrų. Lakūnai, skrisdami rikiuotėje, visada turi atskirti lėktuvų ženklus.

271. Skaidymasis aukštumon leidžia užpakaliniams lėktuvams, kiek paspaudus žemyn, prisivyti vado lėktuvą, o tai labai naudinga kautynėse. Aukščių skirtumas tarp lėktuvų leidžia grandies lakūnams geriau matyti ir geriau vienas kitą ginti. To skirtumo dydis priklauso nuo lėktuvų tipų ir nuo reikalingų matymo ir šaudymo laukų.

Rikiuotės tvarkai išlaikyti grandies vadas skrenda sumažintu sūkių skaičiumi. Kiti lėktuvai derinasi prie vado lėktuvo; jie tai atlieka keisdami motorų sūkių skaičių; vingiai ir slydimai skrendant rikiuotėje draudžiami.

272. Lėktuvų grandis paprastai išsirikiuoja aerodrome ir kyla kartu, bet kai aerodromas mažas ir lėktuvai turi kilti pavieniui, numeriu eile, grandis išsirikiuoja ore.

Kai skristi turi keletas grandžių, o aerodromas nedidelis, tai grandys išsirikiuoja viena paskui kitą, kiekviena vienodoje linijoje.

Motorai turi būti iš anksto išbandyti ir susildyti. Motorai paleidžiami kartu.

Léktuvai ar grandys kyla starto karininkui davus ženklą. Grandies léktuvai kyla paskui grandies vadą. Prieš pakildamas grandies vadas pakelia ranką ir kreipia žvilgsnį į savo grandies léktuvus; pastebėjęs pilotų ženklus — iškeltą ranką, grandies vadas kyla.

Grandies vadas turi skristi tiesia linija ir sumażintu greičiu, kol visi grandies léktuvai užims savo vietas rikiuotėje.

273. Grandis, manevruodama, niekada neturi pakriksti ar išretinti savo rikiuotęs.

Grandies léktuvai turi būti gerai susiskraide. Trijų léktuvų grandis gali palyginti lengviau susiskraidyti. Ji yra vikresnė ir lengvesnė už didesnes grandis.

Jei pilotai rikiuotės skraidymams nėra pakankamai išlavinti, grandies vadas turi daryti paprastus, nesudėtingus manevrus, kad grandis neiširtų.

274. Grandis grįžta iš fronto rikiuotėje iki iš anksto nurodyto, arti aerodromo esančio, žyminio arba kol vadas duos ženklą. Nutūpimo tvarka ta pati, kaip ir pakilimo.

275. Grandies vartojami ženklai nurodyti 2 priedėlyje.

Ženklą „D e m e s i o“ duoda grandies vadas, norédamas atkreipti kitų léktuvų démesį prieš pradedant kurį nors manevrą arba kai artinasi prieš léktuvai.

Léktuvo įgula, kuri pirma pastebėjo prieš léktuvą, įspėja kitus léktuvus keliais užpakalinio kulkosvaidžio šūviais.

Išėjus iš rikiuotės vado léktuvui, jei jis nėra užduotį vykdantysis léktuvas, vado léktuvą tuoju pakeičia sekantis léktuvas.

Išėjus iš rikiuotės uždavinį vykdančiam léktuvui, nors tai ir nebūtų grandies vado léktuvas, grandies vadas kurį laiką grandį veda pasukui jį, tuo duodamas progą jam saugiau nutūpti.

Grandies vado duodamus 2 priedėlyje nurodytus 9 ir 10 ženklus, kurie dviviečiuose ir daugviečiuose léktuvuose kartais sunkiai pastebimi, žvalgai kartoja.

Grandies kautynės

276. Grandžiai gali tekti gintis nuo puolancių priešo léktuvų, todėl visi lakūnai nuolat seka oro erdvę. Tas lakūnas, kuris pirmas pastebėjo priešo léktuvus, sutartu ženklu įspėja kitus. Kiti lakūnai ženklus kartoja ir visi lakūnai pasirengia kautynėms.

Grandies vadas, jei reikia, sulėtina skridimą, kad grandis galėtų susiglausti.

Svarbiausia pilotų pareiga — išlaikyti grandies rikiuotę. Jie neturi daryti jokių atskirų manevrų. Savo priekinius kulkosvaidžius pilotas pavartoja tik ypatingai patogiai progai pasitaikius.

Grandies gynimosi sėkmingumas priklauso nuo žvalgų ir šaulių sugebėjimo ir šaltumo.

Grandies žvalgai ir šauliai vykdo ne asmenines, bet visos grandies kautynės. Kurio nors lėktuvo nešaudomus laukus šaudo kaimyniniai lėktuvai. Šios flankuojamosios ugnies tikrumas priklauso nuo grandies rikiuotės glaudumo ir nuo tinkamų aukščio skirtumų.

277. Jei priešo lėktuvai iš karto nepuola, bet demonstratyviai skraido aplink, tai šauliai, kuriems nėra patogu šaudyti, atidžiai sekā visomis kryptimis, kad nebūtų priešo lėktuvo arba atskiros grandies iš pasalų užpulti.

278. Vadovauja paprastai grandies vado lėktuvas; juo paprastai skrenda ir žvalgas, vykdąs grandies uždavinį. Tačiau kai vykdoma fotožvalgyba, pageidaujama, kad grandies vado lėktuvas tik vestų grandę, o vykdąs uždavinį žvalgas skristų kitu lėktuvu. Fotografuoti dažnai gali iš karto visi grandies lėktuvai.

Grandies saugojimasis nuo priešlėktuvinių ginklų

279. 3—5 lėktuvų grandis paprastai yra dar pakankamai vikri ir, keisdama savo skridimo kryptį ir aukštį trumpesniais už minutę laikotarpiais, gali išvengti priešlėktuvinės ugnies kliudymų arba bent žymiai ši pavojų sumažinti.

Apšaudoma grandis neturi skleistis.

V SKYRIUS

ŽVALGOMOSIOS AVIACIJOS PAREIGŪNAI

I skirsnis

VADOVYBĖ

Eskadrilės vadas

280. Eskadrilė yra nedalomas administracinis ir techninis vienetas.

281. Kai eskadrilė veikia grupės sudėtyje, eskadrilės vadas tiesiog priklauso grupės vado. Šiuo atveju jis vadovauja eskadrilės uždavinių vykdymui ir atsako už teikiamų žinių tikrumą, eskadrilės tvarką ir drausmę.

Atskirai veikiančios eskadrilės vadas priklauso to junginio vado, kur ji priskirta, bet lieka ir aviacijos viršininko tiesioginėje priklausomybėje ir pastarajam periodiškai arba pagal reikalą betarpiskai siunčia eskadrilės veikimo apyskaitas ir žinias apie eskadrilės būvi (4 d, e ir f pried.).

282. Eskadrilės vadas turi visai gerai nusimanyti bendrosios ir ginklų rūsių taktikos klausimais, kad galėtų susivokti visokiose tak-

tinėse aplinkybėse ir suprasti ne tik smulkių dalių veiksmus, bet ir stambesnių kariuomenės junginių operacijas. Eskadrilės vadas turi būti veiklus, turi turėti iniciatyvos ir noro padėti dalims. Jis turi mokėti vertinti oro sąlygas ir žinoti, kurie uždaviniai ir kuriuo metu yra galimi. Eskadrilės vadas paskirsto léktuvų iguloms uždavinius, tiksliai juos paaiskindamas ir duodamas reikiamaus nurodymų.

283. Eskadrilės vadas turi nuolat rūpintis lakūnų ir kitų žmonių parengimu kautynėms.

Kautynių ir nelaimingų įvykių nuostoliai dažnai mažina ir silpnina eskadrilės sudėtį, jos dvasią ir priemones, tačiau eskadrilės vado energija ir pasiaukojimas turi visada reikštis ir kelti eskadrilės kaunamąją galią.

Eskadrilės vadas rūpinasi pilotų lavinimu, stiprina drausmę, ypač skraidymuose, ir tikrina léktuvus techniniu atžvilgiu.

Eskadrilės vadas rūpinasi grupinio skraidymo ir šaudymo tobulinimu; be to, būtinam reikalui esant, uždavinius atlikti paveda léktuvų grandims.

284. Eskadrilės vadas turi dalyvauti eskadrilės kautynėse drauge su eskadrilės lakūnais. Jo pavyzdys — geriausias paskatinimas eskadrilės lakūnams. Be to, skraidydamas jis turės progą pats pažinti savo lakūnus kautynėse ir tiksliau pasirūpinti jų tobulinimu. Pats skraidydamas jis gauna progą pažinti vietovę ir kitas darbo sąlygas ir todėl gali prižiūrėti lakūnų darbą ir geriau įvertinti žvalgymo galimumus.

285. Eskadrilės vadas pateikia viršininkui, prie kurio eskadrilė priskirta, eskadrilės panaujimo pasiūlymą ir pagal gautus nurodymus sudaro eskadrilės veikimo planą (4 g priedėlis).

286. Eskadrilės vadas skiria iš lakūnų tarpo lakūnų vyresniuosius, žinių, foto bei ryšių karininkus ir pasirūpina parengti jiems pavaduotojus.

287. Eskadrilės vado tiesiog priklauso eskadrilės vado padėjėjas, lakūnų vyresnieji, technikos ir žinių karininkai. Apsaugos komanda, ūkis ir aerodromo tarnyba jo priklauso per eskadrilės vado padėjėją.

288. Eskadrilės vadas tikrina léktuvų ir kito techninio turto laikymą bei vartojimą.

Eskadrilės vado padėjėjas

289. Eskadrilės vado padėjėjas rūpinasi eskadrilės aerodromais, jų apsauga bei maskavimu, aerodromų tarnyba, eskadrilės ūkio tarnyba ir ūkio turtu bei jo tiekimu.

Eskadrilės vado padėjėjo betarpiskai priklaušo apsaugos komandos viršininkas.

290. Eskadrilės vado padėjėjas pavaduoja eskadrilės vadą. Todėl jis turi gerai žinoti bendrą padėtį ir eskadrilės vykdomą darbą. Be to, eskadrilės vado padėjėjas, kaip karų lakūnas, aktyviai dalyvauja eskadrilės skridimuose fronte.

Lakūnų vyresnieji

291. Lakūnų vyresnieji skiriami iš senesnių ir labiau prityrusių pilotų ir žvalgų tarpo. Vienas jų paprastai eina eskadrilės vado padėjėjo pareigas.

292. Lakūnų vyresnieji betarpiškai priklauso eskadrilės vado. Specialybės atžvilgiu lakūnų vyresniųjų priklauso kiti eskadrilės pilotai ir žvalgai.

293. Lakūnų vyresnieji, kiekvienas savo sri tyje, lavina eskadrilės jaunesniuosius pilotus bei žvalgus ir duoda jiems reikalingų nurodymų bei paaiškinimų.

294. Lakūnų vyresnieji turi gerai pažinti eskadrilės lakūnus ir žinoti jų gabumus, kad, prireikus, galėtų pasiūlyti eskadrilės vadui tinkamiausią uždaviniui lakūną.

Technikos karininkas

295. Technikos karininkas rūpinasi eskadrilės techniniu turtu, jo laikymu, tiekimu, nau dojimu ir atskaitomybe. Jo žinioje yra eskadrilės technikos komanda, susisiekimo priemonės ir ginklai. Technikos karininkas skirsto eskadrilės techniniam personalui darbą, tikrina ir vadovauja lėktuvų tvarkymui ir taisymui.

296. Pagal eskadrilės darbo planą jis tvarko lėktuvų parengimą ir rūpinasi, kad jie būtų lai-

ku parengti, o aerodromas tinkamai sutvarkytas (kai eskadrilė veikia iš atskiro aerodromo). Jis rūpinasi lėktuvų ir kito turto sutalpinimu bei maskavimu, o taip pat priešgaisrine apsauga.

Pagal eskadrilės vado patvirtintą ryšių planą ir žinių karininko nurodymus technikos karininkas tvarko ryšių priemones, įrengia telefonus ir radio stotis.

Kasdien, skraidymams pasibaigus, technikos karininkas pateikia eskadrilės vadui techninę apyskaitą (4 e priedėlis).

Apsaugos komandos viršininkas

297. Apsaugos komandos viršininkas betarpiškai priklauso eskadrilės vado padėjėjo.

Apsaugos komandos viršininko valdžioje yra eskadrilės oro sekėjai ir priešlėktuvinės bei sanitarinės tarnybos žmonės.

298. Apsaugos komandos viršininkas rūpinasi maistu bei ūkišku eskadrilės aprūpinimu, veda to turto atskaitomybę.

Eskadrilės vado padėjėjo nurodymais jis tvarko eskadrilės stovyklą ir rūpinasi stovyklos bei aerodromo apsauga nuo žemės ir oro prieš puolimų.

II skirsnis
KITI PAREIGŪNAI

Žvalgas

299. Be įvairių pareigų ore, žvalgui tenka atlikti dar tam tikras darbas ir žemėje, būtent:

- a) tobulintis savo specialybėje ir rengtis konkretiems uždaviniams;
- b) eiti ryšių karininko pareigas prie štabų ir dalių;
- c) eiti žinių karininko pareigas;
- d) eiti foto karininko pareigas.

300. Kautynėse žvalgas turi sugebėti visokiose aplinkybėse atlikti bet kurį uždavinį, nors paprastai žvalgas specializuojasi kurios nors vienos rūšies uždaviniams. Todėl žvalgas turi stengtis plėsti savo žinias visose srityse, ypatingą dėmesį kreipdamas į jam pavestąją sritį ir stengdamasis šią sritį pažinti kuo smulkiausiai.

301. Žvalgas, dirbdamas kurios nors divizijos naudai, turi nukreipti savo dėmesį į vietovę, kurioje divizija veiks. Vietovė tyrinėjama iš žemėlapių ir foto nuotraukų.

Vietos paviršius — svarbiausias žvalgo nagrinėjimų dalykas. Jis turi gerai išidėmėti griovius, daubas ir slėnius, iškasuose ir įdubi-

muose einančius kelius, kuriais gali pasinaudoti manevruojančios dalys. Be to, žvalgas turi išsidėmėti vietovės dengtumą, gyvenvietes ir būdingesnių daiktų išdėstyMĄ.

Nusistojusiamame fronte žvalgas, būdamas žemėje, iš daugelio įvairiu laiku darytų foto nuotraukų nagrinėja apkasus, vielų kliūtis, kulkosvaidžių lizdus ir kita.

302. Žvalgas, dirbdamas artilerijos naudai, smulkiau nagrinėja žemės paviršių (kalnagubrius ir uždangas, už kurių paprastai būna priešo artilerija) ir ugniauvietes, o iš foto nuotraukų tiria pačias baterijas bei tiekimo prieigas, stengdamasis iš vietinių žyminių nustatyti padėti, kad skrisdamas galėtų tas baterijas išskirti.

303. Žvalgas, rengdamasis artimajai žvalgybai, nagrinėja artimąjį priešo užnugarį: priešo artilerijos kiekį ir suskirstymą, geležinkelio linijas, tiekimo centrus ir stotis, stovyklas, vaduvietes. Jis turi sudaryti sau priešo santvarkos ir tikslo vaizdą.

Be to, žvalgas iš foto nuotraukų ir kitų turimų dokumentų turi išnagrinėti, kaip atrodo iš oro priešo kariuomenės daliniai (pėstininkai, artilerija ir kitos ginklu rūsys) žygyje, postovyje ir kautynių lauke, o taip pat įrengimai bei įtvirtinimai, kad lengviau galėtų pažinti ir atskirti juos žvalgydamas.

304. Žvalgas, kuris specializuojasi tolimosios žvalgybos srityje, turi tyrinėti geležinkelį

tinklą ir judėjimą geležinkeliais bei kitais keliais, kariuomenės telkimosi bei karo pramonės centrus ir aerodromus ir vykstančius juose pasikeitimus.

305. Žvalgas, kuris specializuojasi naktinei žvalgybai, turi gerai pasiruošti naktinei avigacijai, išnagrinėti ryšius, vietovės žyminius (geležinkelai, upės, miškai, sauskeliai, gyvenamos vietas), pagal kuriuos jis turės orientuotis, o taip pat pažinti žvalgomojį ruožą žiburių žemėlapį.

306. Žinias žvalgas renka iš dokumentų, kuriuos žinių ir ryšių karininkai gauna iš štabų (divizijos aviacijos, artilerijos ir kt.).

307. Smulkiai ir giliai pažinti priešą ir jo vietovę galima tik nuosekliu ir nuolatiniu darbu. Tą darbą palengvina žinių karininko teikiami žemėlapiai, kuriuose sutartiniai vaizdžiai ženklais bei spalvomis sužymėti paskutiniai pranešimų duomenys. Šios žinios dar papildomos priešo ir savo kariuomenės dalių organizacijos, žygio, stovyklavimo ir kautynių santvarkos nagrinėjimais.

Ryšių karininkas

308. Su divizija (junginiu) dirbančios eskadrilės vadai skiria į divizijos vadovietę nuolatinį ryšių karininką, išskyrus tuos atvejus, kai jis pats būna toje vadovietėje.

Prireikus, ryšių karininkai gali būti skiriami ir į kitų dalių vadovietes. Ryšių karininkais skiriami prityrė lakūnai, kurie geriausiai pažista tą ginklų rūšį.

309. Ryšių karininkas turi:

- a) priimti ir kuo skubiausiai perduoti eskadrilės vadui tos vadovybės, prie kurios priskirtas, nurodymus bei paaškinimus;
- b) informuoti vadovybę apie eskadrilės pajegumą ir priemones;
- c) pasirūpinti laiku gauti iš vadovietės reikalingas žinias ir dokumentus ir juos perduoti atitinkamiems viršininkams;
- d) padėti iššifruoti ir išaiškinti gaunamus iš eskadrilės pranešimus ir fotografijas;
- e) reikiant, numatyti darbinius aerodromus bei nutūpimo aikštės prie vadoviečių, pranešti eskadrilės vadui apie jų tinkamumą ir, prireikus, pasirūpinti jų įrengimui, apsauga ir léktuvų sutikimu;
- f) nuolat sekti aplinkybes, žinoti vadovybės sumanymus, prireikus, duoti pasiūlymą dėl eskadrilės panaudojimo, susižinojus prieš tai su eskadrilės vadu, ir dalyvauti ruošiant įsakymą eskadrilei.

310. Aplinkybėms reikalaujant ir vadovybei leidus, eskadrilė tam tikrą laiką gali laikytis sa-

vo ryšių karininką ir prie atskiro kariuomenės dalies.

Šiuo atveju ryšių karininko pareiga yra:

- a) parinkti nutūpimo aikštęs;
- b) reikiant, susitarti dėl uždavinių vykdymo būdų, neliečiant statute nustatytyų signalų bei kodų;
- c) informuoti vykdytojus apie aviacijos turimas priemones ir uždavinius, kuriuos eskadrilė gali jų naudai atlikti;
- d) išnagrinėti bet kurio uždavinio vykdymo eiga, kad ateityje būtų galima išvengti klaidų ir pasiekti visišką veiksmų darnumą.

Be to, ryšių karininkas, prieikus, gali būti siunčiamas į priekinę liniją painformuoti savo dalinį apie prieš aviacijos veikimą tame bare, apie oro sąlygas ir padėti priekiniams daliniams išnagrinėti foto nuotraukas. Nuvykęs į priekinę liniją karininkas tuoju praneša telefonu savo stebėjimų išdavas, kad jomis būtų galima greitai pasinaudoti.

311. Uždavinį įvykdęs ir sugrįžęs ryšių karininkas rašo jį siuntusiam viršininkui pranešimą, kuriame nurodo, kas atlikta, kurių žinių gauta, ko pageidauja vadovybė, pas kurią jis buvo siūstas, ir pateikia visų surinktų ir anksčiau siūstų žinių santrauką bei raštinių pranešimų nuorašus.

Žinių karininkas

312. Kiekvienos veikiančios eskadrilės vadą skiria žinių karininką iš labiau patyrusių I eilės karo lankūnų (dažniausiai žvalgų) tarpo.

Kai žvalgomoji grupė veikia iš vieno darbinio aerodromo, eskadrilių žinių tarnybos sujungiamos į vieną grupės žinių karininko vadovaujamą žinių tarnybą.

313. Žinių karininkui padeda eskadrilės (grupės) foto karininkas ir kiti karininkai, kuriems pavesti atskiri žinių rinkimo uždaviniai.

314. Žinių karininkas priima léktuvo įgulų pranešimus, išklauso jų paaiškinimus ir pats klausinėja žinių, kurias léktuvo įgula galėjo savo pranešime praleisti.

Gautus pranešimus jis registruoja, tikrina, nurodo netikslumus ir reikalauja juos ištaisyti.

Jei pranešimai nesutampa, tuoju praneša eskadrilės vadui, kuris, prieikus, paliepia žinias patikrinti.

315. Pranešimai numeruojami kasdien nuo pirmo numerio. Žinių karininkas prieš kiekvienu skridimą praneša žvalgui uždavinio registracijos Nr., kuris yra ir skridimo, ir pranešimo Nr. Jei tenka parašyti kelis pranešimus apie tą patį uždavinį, tai jie numeruojami tuo pačiu numeriu, pažymint raidėmis abécélės tvarka, pav., 1a, 1b, 1c ir t. t.

316. Žinių karininkas rašo eskadrilės veiksmų žurnalą. Jis visas gautas žinias, patikrinęs ir sulyginęs, klasifikuja ir sužymi atitinka-

muose žemėlapiuose, skemose ar dokumentuose.

317. Žvalgų pranešimus žinių karininkas, nelygu reikalas, arba tuoju siunčia kam priklauso, arba įtraukia jų duomenis į dienos žinių santraukas (apyskaitą). Ypatingai skubias žinias, kurios dėl kurių nors priežasčių žvalgų nebuvo praneštos, tuoju kam reikia praneša žinių karininkas.

318. Žinių karininkas susižino su gretimų eskadrilių ir kitų dalij žinių ar ryšių karininkais ir su divizijos bei specialių ginklų rūsių žinių karininkais.

319. Kasdien, skraidymams pasibaigus, žinių karininkas surašo ir pateikia eskadrilės vadui operacine dienos apyskaitą, kurioje būna (4 d piedėlis) :

1) eskadrilės numatytais dienos veikimo planas (žinių rinkimo planas) ;

2) surinktų žinių santraukos; jos gali būti rašomos rajonais (barais) arba kategorijomis pagal ginklų rūsis; žinios surašomos kiekvienam barui, rajonui ar kategorijai chronologine tvarka, pažymint stebėjimo valandą ir minutę, pranešimo-skridimo Nr. ir kada, kam ir kokia priemonė pranešta; jei kurios nors žinios pirma nebuvo praneštos, tai prie santraukos pridedami žvalgų pranešimų nuorašai su skemomis;

3) žinių žemėlapio nuorašas; žinių žemėlapis yra eskadrilės veikimo dokumentas, Jame

sužymimos visos iš žvalgų gaunamos žinios apie priešo kariuomenę;

4) skridimų žinios, pažymint Nr., laiką, įgula, lėktuvo Nr., skridimo kelią, aukštį ir tikslą;

5) nufotografuotų plotų sąrašas su skema;

6) žinios apie atliktus puolimo uždavinius (mestų bombų skaičius ir svoris, išleistų šovinių kiekis) ir jų padarinius;

7) žinios apie pastebėtą ar patirtą priešo aviacijos veikimą: prieš lėktuvų skraidymas, oro kautynės, prieš puolimai, priešlėktuvinės artilerijos veikimas, nauji prieš aerodromai, nauji lėktuvų tipai, nauji kovos būdai ar priešmonės, prieš veikimo padariniai; kartu reikia pridėti tų naujų aerodromų padėties skemas ar fotografijas, lėktuvų tipų siluetų brėžinėlius ir kita;

8) žinios apie oro salygas (aviaciniu atžvilgiu) ;

9) žinios apie aerodromų ir jų įrengimų žvalgymą;

10) išvados: trūkumai, pageidavimai.

320. Žinių karininkas pateikia eskadrilės vadui davinius konkrečiam rytojaus dienos veikimo planui sudaryti ir pagal eskadrilės vado sprendimą surašo pasiūlymą dėl eskadrilės veikimo artimiausiomis dienomis.

321. Žinių karininkas eskadrilės vado nurodymu surašo įguloms uždavinius ir laiku įspėja lėktuvų įgulas ir technikos karininką apie numatomus uždavinius.

322. Žinių karininkas rūpinasi reikiama žemėlapių atsarga ir jais aprūpina lakūnus. Taip pat jis duoda lakūnam reikalingos rašomosios ir bražomosios medžiagos ir rūpinasi reikalinių dokumentų dauginimu.

323. Žinių karininkas rūpinasi eskadrilės ryšiais, meteorologinėmis žiniomis ir laikrodžių tikrinimu. Tuo reikalu susižino su divizijos ryšių viršininku ir pateikia eskadrilės vadui patvirtinti eskadrilės ryšių planą. Ryšius tvarko technikos karininkas pagal eskadrilės vado patvirtintą planą.

324. Žinių karininko rūpesčiu įrengiamas lakūnų kambarys, kuriame turi būti visi reikalingi dokumentai taktiniams lakūnų pasirengimui uždaviniams vykdyti.

325. Lakūnų kambaryje turi būti:

1) Padėties žemėlapis, kuriame sutartais ženklais pažymima savų ir priešo dalių padėtis pagal paskutines iš įvairių šaltinių gautas žinias. Be to, tame žymima savi ir priešo aerodromai, priešlėktuvinės dalys, orpūslės, savi uždrausti ruožai ir kt.

2) Skridimų žemėlapis (patogiausia skaidrėje), kuriame žymimas skirtingomis spalvomis ir linijomis kiekvieno lėktuvo skridimo kelias; prie kiekvienos linijos žymimas skridimo Nr., laikas, aukštis ir vietas, kuriose savieji lėktuvai buvo priešo lėktuvų ar priešlėktuvinės apsaugos priemonių užpulti. Iš tokių skridimų žemėlapių galima suvokti, kada ir kiek kartą kurie rajonai buvo žvalgyti, kurie rajonai ir kiek laiko buvo visai nežvalgyti.

3) Nufotografuotų plotų žemėlapis, kuriame žymima, kada kokių plotų nuotraukos yra padarytos ir koks tų nuotraukų registracijos Nr.

4) Meteorologijos biuletenis.

5) Aviacijos, divizijos ar kariuomenės štabų žinių santraukos.

6) Žinių santraukos iš kaimyninių dalių bei kitų šaltinių.

7) Puolamosios aviacijos ir priešlėktuvinės apsaugos dalių, prie kurių eskadrilė derina savo veikimą, panaudojimo planas.

8) Įsakymai kariuomenei, divizijai ir dalmis, su kuriomis bendradarbiaujama arba kurių naudai žvalgoma.

9) Informacinė medžiaga:

a) savieji ir priešo statutai bei instrukcijos;

b) albumai — priešo lėktuvų fotografijų ir siluetų su tų lėktuvų apibūdinimu, ginklavimo ir kitais daviniais;

c) priešo pėstininkų, artilerijos, inžinerijos ir kitų ginklų rūsių bei įvairių karo pabūklų fotografijų albumai su tų dalykų apibūdinimu.

Čia suminėtieji duomenys turi būti nuolat papildomi ir ištasisomi.

326. Artimosios žvalgybos eskadrilėje, lakūnų kambaryje, be nurodytų dokumentų, laikomi paruošti:

a) žemėliai ir dokumentai apie priešo artilerijos išsidėstymą, susiekimo kelius ir šaudytinus taikinius;

- b) savosios artilerijos panaudojimo planas;
- c) priešo artimesnio užnugario žemėlapiai su įrengimų smulkmenomis ir taikiniais.

Foto karininkas

327. Eskadrilės vadas skiria vieną žvalgą eskadrilės foto karininku. Foto karininkas tiesiog priklauso žinių karininko.

Foto karininkas rūpinasi paruošti lankūnų kambariui reikalingus foto dokumentus:

- a) žemėlapius su pažymėtais kiekvieno žvalgymo nufotografuotais plotais, fotografių datomis ir uždavinio Nr.;
- b) kiekvieno uždavinio foto nuotraukų montažą;
- c) ploto fotografių montažą;
- d) stereotipinių fotografių montažą;
- e) kitokių fotografių, kurios galėtų būti naudingos informacijos reikalui.

328. Foto karininkas vadovauja foto sekcijai, kuri sudėta iš foto skyriaus ir tyrimų skyriaus.

Žinių karininko nurodymu foto karininkas parūpina reikiamą skaičių foto dokumentų, priziūri, kad tiksliai ir greitai jie būtų paruošti ir laiku išsiųsti kam reikia.

329. Foto karininkas rūpinasi foto sekcijos techniniu aprūpinimu, turto bei foto archyvo priežiūra ir tiksliu naudojimu, techninio darbo gerumu ir foto sekcijos žmonių lavinimu.

330. Foto karininkas rūpinasi, kad pagal gautas iš įvairių šaltinių žinias būtų patikrinti ir papildyti eskadrilės foto sekcijos darbai ir jų išvados.

Pilotas

331. Žvalgomojos lėktuvos pilotas, be techninio pasirengimo, turi žinoti ir žvalgymo būdus, kad galėtų žvalgai tinkamai padėti atlikti uždavinius. Pilotas turi taip skristi, kad žvalgas galėtų gerai matyti žvalgomąją daiktą ir vykdyti uždavinį. Kai žvalgas rašo pranešimą, telegrafuoja ar kitu darbu užsiémęs, pilotas turi sekti orą, kad lėktuvas nebūtų netikėtai priešo užpultas.

332. Artilerijos lėktuvos pilotas turi žinoti įsišaudymo bei šaudymo tikrinimo būdus, jų vykdymo smulkmenas ir marškų reikšmę. Pilotas turi stebėti šūvių blyksnius ir sekti sproginimus ir tuo padėti žvalgai geriau atlikti uždavinį.

Prieš išskrisdamas pilotas turi iš žemėlapio ir fotografių susipažinti su taikiniais ir su artilerijos išsidėstymu vietovėje.

333. Žvalgant iš akies, pilotas turi žinoti tikslų skridimo kelią.

Pasiruošimas naktinei žvalgybai turi būti ypatingai stropus. Turi būti tiksliai susitarta su žvalgu dėl skridimo kelio, aukščio, žyminių ir t. t.

334. Pilotas turi būti į savo darbą įgudęs, nes fotografavimo sėkmingumas labai priklauso nuo jo sugebėjimo valdyti lėktuvą.

Pilotas turi gerai pažinti fotografavimo eiga, turi mokėti tiksliai skristi duota kryptimi, tiksliai perskristi per fotografuojamą daiktą, mokėti ištaisyti mažas skridimo klaidas tinkamu lėktuvo pakreipimu.

Kad nuotraukos teisingai viena kitą dengtų, pilotas turi išlaikyti vienodą lėkimo aukštį, greitį ir kryptį.

Fotografuojant automatiniu aparatu, piloto dėmesys paprastai bus nukreiptas į teisingą lėktuvo valdymą, todėl čia pilotas negalės žvalgyti oro.

335. Pėstininkus lydinčio lėktuvo pilotas turi žinoti žvalgomoho ploto smulkmenas ir numatyta operacijų eiga.

Žvalgas paprastai turės nukreipti visą savo dėmesį į kautynių lauką ir todėl oro sekimas čia yra piloto pareiga.

Šaulys

336. Tuose daugviečiuose ir dviviečiuose lėktuvuose, kur žvalgo pareigas atlieka pats pilotas, ir tuose lėktuvuose, kurie turi uždavinį lydėti žvalgomuosius lėktuvus, į įgulos sudėti skiriama šauliai kulkosvaidininkai.

Šaulio tiesioginė pareiga — sekti oro erdvę ir saugoti bei ginti lėktuvą bei visą rikiuotę nuo netikėtų priešo lėktuvų puolimų.

Be to, šaulys turi kiek galėdamas žvalgyti priešą žemėje. Grįžus šaulys praneša lėktuvo įgulos vyresniajam savo stebėjimų duomenis. Kartais šauliui pavedami foto ir radio aparatų.

Lėktuvo įgula

337. Lėktuvo įgula turi būti įgudusi darniai veikti. Tačiau pastovios sudėties įgulos skiriamos tik foto žvalgybai ir gryna kautynių uždaviniams, kur reikalingas didžiausias darbo našumas. Lavinimo reikalui įgulų sudėtis paprastai būna nepastovi — jauni pilotai skiriame dirbtį su senais žvalgais ir atvirkščiai. Seni patyrę lakūnai yra geriausi jaunuju instruktoriai.

1 priedėlis

SKRIDIMŲ IR VALANDŲ NORMOS

Normalaus ir įtempto veikimo skridimų ir valandų normos, skiriamos kovos sąlygose vieno léktuvo įgulai, yra šios:

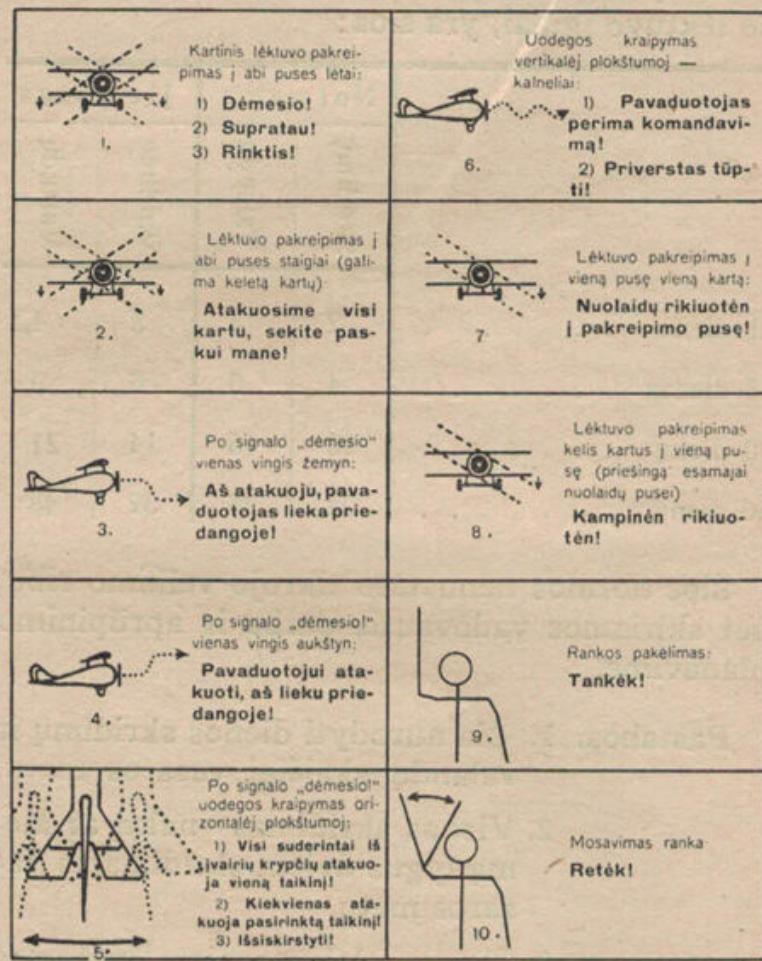
	Normalus		Įtemptas	
	Skridimų	Valandų	Skridimų	Valandų
1 diena	2	3	3	4,5
3 dienas	4	6	6	9
10 dienų	10	15	14	21
30 dienų	24	36	32	48

Šios normos nenustato tikrojo veikimo ribų, bet skiriamos vadovautis darbo ir aprūpinimo planavime.

- Pastabos.
1. Čia nurodyti dienos skridimų ir valandų skaičiai vasaros metu.
 2. Vienas skridimas naktį ar žiemą lygus dviem skridimams vasaros metu.
 3. Žiemos laikotarpis skaitomas nuo spalio mėnesio iki kovo mėnesio.

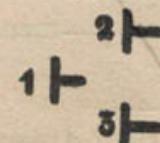
2 priedėlis

SIGNALAI ŽVALGOMIESIEMS LĒKTUVAMS ORE KOMANDUOTI

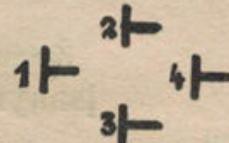

3 priedėlis

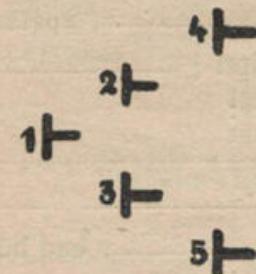
ŽVALGOMUJŲ LĒKTUVŲ GRANDŽIŲ RIKIUOTĖS

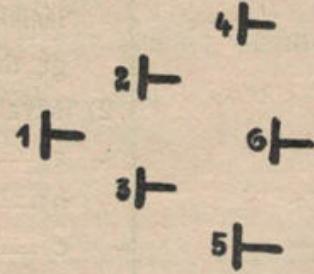
3 lēktuvų grandis

4 lēktuvų grandis

5 lēktuvų grandis

6 lēktuvų grandis

4 priedėlis
ESKADRILĖS DOKUMENTŲ PAVYZ-
DŽIAI

a) ESKADRILĖS VADO ĮSAKYMAS

eskadrilė	(Vieta)
19.... m.... mén.... d.	
Žemėlapiai:	
Įsakymas Nr.....	
Žvalgui	Išskristi d.... val.... min.
Pilotui	Skridimo aukštis
Skridimo kelias
Uždavinys	<p>1) Išžvalgyti rajoną, išaiškinti, ypatinę dėmesį kreipti į</p> <p>2) Išžvalgyti kelius:</p> <p>a)</p> <p>b)</p> <p>c), kad būtų galima nustatyti, ar vyksta judejimas ir koks tas judejimas Ypatingą dėmesį kreipti į</p> <p>3) Nufotograuoti</p> <p>4)</p>
Žiniasklaidos surinkimai	(Kam, kur, kada)
Kiti nurodymai

Eskadrilės vadas

b) ŽVALGO PRANEŠIMAS IŠ ORO

eskadrilė || (Vieta) 19.... m.... mén.... d.... v.... min
 Žvalgas

Žemėlapis:
 (Kam)
 Priedėlis: (skema)

Pranešimas

(Pranešimo tekstas)

Žvalgas

c) BENDRASIS PRANEŠIMAS

eskadrilė || (Vieta) 19.... m.... mén.... d.... v.... min.

Žvalgas

Pilotas

Lėktuvas

Išskrido val.... min.

Grjzo val.... min.

Skridimo kelias

(Kam)

Bendrasis pranešimas

Uždavinys	1) 2) 3) (kaip įsakyme)
Žvalgymo duomenys	(Kas, kada, kur pastebėta, ką veikia, kiekvieno daikto žvalgymo aukštis, koks buvo oras).

Nufotogra-fuoti daiktai	(Kurie daiktai nufotograuoti. Planiniu ar perspektyviniu būdu).
Prieš prieš-lėktuvinę veikla	<p>1. Ore:</p> <p>(Kur buvo sutikti prieš lėktuvai, jų skaičius, tipas, veikimo būdai, oro kautynės).</p> <p>2. Žemėje:</p> <p>(Kur buvo apšaudyti nuo žemės ir kuriomis priemonėmis, jų skaičius).</p>
Duoti pranešimai	(Kam, kada, kur ir kuriuo būdu).
Nukrypimai nuo skridimo kelio	(Kurie buvo nukrypimai, dėl kurios priežasties, ar praleistoji kelio dalis išžvalgyta vėliau).
Techninės kliūtys	(Lėktuvo, ginklų, radijo, foto aparatu ir kt.)

Žvalgas

d) OPERACINĖ APYSKAITA

eskadrilė (Vieta), 19... m... mén... d... val... min.

Nr. Žemėlapiai:

Priedėlis: Skaidrė (joje sužymėtos surinktos žinių apie priešą).

Eskadrilės operacinė apyskaita

(..... mén..... d.)

I. Žinių rinkimo planas

Eil. Nr.	Reikalingos žinios	Kam pavesta sužinoti	Žinias perduoti	
			Kur ir kam	Kada

II. Surinktų žinių santrauka

Eil. Nr.	Gautų žinių turinys	Pranešimo Nr.	Žinios perduotos	
			Kam ir kokiomis priemonėmis	Kada

III. Skridimų žinios

Eil. Nr.	I g u l a
Žvalgas	Pilotas
	Lektuvas
	Skridimo laikas
	Skridimo kelias ir aukštis
	Tikslas

IV. Nufotograuoti plotai

Eil. Nr.	Ploto pavadinimas	Fotografavimo būdas	Mastelis	Fotografavimo anksčis	Pastabos

P r i e d ė l y j e : nufotografuotų plotų schema.

V. Žemės taikinių puolimas

Eil. Nr.	Pultų taikinių pavadinimas	lšmestų bombų sk.	Bendras svoris kg	Puolimo išdavos
		2 kg		
		12,6 kg		

VI. Priešo aviacijos veikla

Eilės Nr.	Priešo puolimas (vieta, laikas)	Oro kaučynės ir kovos būdai	Lektuvių tipai	Priešo aerodromai	Priešo žemės prieš-lektuvinių priemonių veikimas

VII. Aerodromų parinkimas

Eilės Nr.	Numatytos vietas naujiems aerodromams	Žvalgymo žinios apie numatomus aerodromus
Tinkamumas	Reikalingi įrengimai	

VIII. Oras

Eilės Nr.	Apibūdinimas	Debesų aukštis	Matomumas	Pastabos
Dienos Val.	Data			

IX. Išdavos

Eilės Nr.	Trūkumai	Pageidavimai	Pastabos

Eskadrilės vadas

Eskadrilės žinių karininkas

e) TECHNINĖ APYSKAITA

eskadrilė *(Vieta)*, 19... m. mén. d. v. min.

Nr. Priedėlis: (Eskadrilės vidinio ryšio skema).

Eskadrilės techninė apyskaita

(mén. d.)

I. Lėktuvai

Eil.Nr.	Tipas	Skaičius		Trūkumai	Pastabos
		Veikiančių	Neveikiančių		

II. Ginklai

Eil.Nr.	Pavadinimas	Skaičius		Pa- stabos
		Veikiančių	Neveikiančių	
	(Kulkosvaidžiai)			
	(Patrankelės)			

III. Padedamieji prietaisai

Eil.Nr.	Pavadinimas	Skaičius		Pa- stabos
		Veikiančių	Neveikiančių	
1	(Foto aparatai)			
2	(Radio aparatai)			

IV. Medžiaga

Bil.Nr.	Pavadinimas	Buvo	Sunau- dota	Liko	Pastabos
1	Kulkosv. šovin.				
2	Patrankel.				
3	Bombos . . .				
4	Raketos . . .				
5	Benzinas . . .				
6	Alyva . . .				
7					

V. Susisiekimo priemonės

Eilės Nr.	Pavadinimas	Skaičius		Skaičius		Pastabos
		3 t	2 t	1,5 t	Su prie- kaba	
1	Automobilių					
2	Auto cisternų					
3	Auto priekab.					
4	Traktorių . . .					
5	Motociklų					

VI. Skraidymų žinios

Eilės Nr.	Skraidymų rūšys	Skraidymų skaičius	Išskraidiyta		Pastabos
			val.	min.	
1	Kovos lėktu- vais . . .				
2	Ryšių lėktu- vais . . .				

VII. Lėktuvų dienos nuostoliai

Eilės Nr.	Pavadinimas	Skaičius	Nuostolių priežastys	Pastabos
1	Nuo priešo avia- cijos . . .			
2	Nuo priešo prieš- lėktuvinių prie- monių . . .			
3	Nuo kitų prie- žasčių . . .			

Eskadrilės vadai

Technikos karininkas

f) APYSKAITINIS RAPORTAS

eskadrilė (Vieta), 19 m. mēn. d. v. min.

Nr.

(Kam)

Apyskaitinis raportas

Pristatau eskadrilės veikimo mēn. d.
apyskaitą.

Lakūnų skaičius:

a) žvalgų

b) pilotų

P r i e d ė l i s . Operacinię ir techninę
apyskaitos.

Eskadrilės vadas

g) ESKADRILĖS VEIKIMO PLANAS

eskadrilė (Vieta), 19 m. mēn. d. val. min.

Žemėlapiai:

Eskadrilės veikimo planas
(..... mēn. dienai)

Skritymo elė	I g u l a		Lėktuvas	Išskridimo laikas	Apytikris grīž. laikas	Uždavinys	Skridimo kelias	Pastabos
	Žvalgas	Pilotas						

P a s t a b a . Reikalui esant, parengties rūšys ir apsauga (jei numatomā) pažymima pastabojе.

Eskadrilės vadas

Eskadrilės žinių karininkas

TURINYS

Pusl.

Įsakymas 3

Žvalgomosios aviacijos paskirtis, uždaviniai,
ypatybės, ryšiai.

Žvalgomosios aviacijos paskirtis ir suskirstymas 5

Bendradarbiavimas su kitomis ginklų rūšimis 8
Žinių rinkimas 9

Žvalgomosios aviacijos uždaviniai:

Bendrybės 12
Akinė žvalgyba 14
Foto žvalgyba 16
Isišaudymo sekimas 17
Artilerinių taikinių žvalgymas 18
Pėstininkų lydėjimas kautynėse 20
Žemės taikinių puolimas 21
Ryšio palaikymas 23

Žvalgomosios aviacijos ypatybės ir veikimo sąlygos 24

Medžiaginės priemonės 25
Oro sąlygos 35
Priešo priešlėktuvinė apsauga 35
Aerodromai 39
Lakūnų ir priemonių pajégumas 41

Ryšiai:

Ryšiai žemėje 42
Ryšiai skrendant 48

Uždavinių vykdymas

Bendrieji nurodymai	55
Akinė žvalgyba	69
Foto žvalgyba	71
Naktinė žvalgyba	77
Bendradarbiavimas su pėstininkais	92
Bendradarbiavimas su kavalerija	101
Bendradarbiavimas su tankais	107
Žemės taikinių puolimas	110
Žvalgo parinkimas	111

Žvalgomujų lėktuvų kautynės

Atskirų lėktuvų kautynės:

Dviviečio lėktuvo kautynės	113
Daugviečio lėktuvo kautynės	114
Lėktuvo saugojimasis nuo priešlėktuvinių ginklų	115

Lėktuvų kautynės rikiuotėje:

Lėktuvų grandys ir jų kautynės	116
--------------------------------------	-----

Žvalgomosios aviacijos pareigūnai

Vadovybė:

Eskadrilės vadas	121
Eskadrilės vado padėjėjas	123
Lakūnų vyresnieji	124
Technikos karininkas	124
Apsaugos komandos viršininkas	125

Kiti pareigūnai:

Žvalgas	126
Ryšių karininkas	128
Žinių karininkas	131
Foto karininkas	136
Pilotas	137
Šaulys	138
Lėktuvo įgula	139

Priedėliai

1. Skridimų ir valandų normos	141
2. Signalai žvalgomiesiems lėktuvams ore komanduoti	142
3. Žvalgomujų lėktuvų grandžių rikiuotės ..	143
4. Eskadrilės dokumentų pavyzdžiai:	
a) Eskadrilės vado įsakymas	144
b) Žvalgo pranešimas iš oro	145
c) Bendrasis pranešimas	145
d) Operacinė apyskaita	147
e) Techninė apyskaita	150
f) Apyskaitinis raportas	152
g) Eskadrilės veikimo planas	153
